

C 18956

~~T A J N Ě~~

EV. ČIS. 261

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999

VOJENSKÁ MYSL

3

1953

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Rozkaz ministra národní obrany z 21. května 1953	3
Generál-poručík Bohumír Lomský: Rozvineme vojensko-vědecké bádání	6

Vojensko-politická část

Plk. děl. Josef Škop: Stranickopolitické zabezpečení velitelsko-štabního cvičení vyšší jednotky	9
---	---

Operační umění a taktika

Generál-major Josef Haman: Organisace, plánování a vedení protiofensivy	19
Mjr. děl. Michal Spišiak: Přeskupení a vystřídání vojsk v rámci sboru za pří- pravy útoku na posílení obranu nepřítel	33
Plk. žen. Václav Fládr: Ženíjný zabezpečení boje pěší divise v hornatém a zalesněném terénu	44
Plk. pěch. Josef Slabý: Otázky řízení týlu v armádní útočné operaci	54
Kpt. pl. Josef Nastoupil: Zvláštní úkoly radiotechnického průzkumu	63

Diskuse

Pplk. děl. Ota Hudrlík: K článku plk. děl. Aloise Tomáška „Dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do průlomu v útočném boji armádního sboru“ otiš- tění ve VM čís. 1/53	66
---	----

Operační a bojová příprava

Pplk. pěch. Frant. Rubeš: Nedostatky utajení velení při velitelsko-štabních cvičích	70
Mjr. pěch. František Janda: Příprava a činnost rozhodčích při plukovních a divi- sionálních taktických cvičích	76

Informace o cizích armádách

Poznatky a zkušenosti z leteckých bojů v Koreji	82
Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek	93
Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	95
Do čísla jsou vřity dvě obrazové přílohy na zvláš- tních nestránkovaných listech	

СОДЕРЖАНИЕ

Приказ Министра национальной обороны из 21 5 1953 г.	3
Генерал-лейтенант Б. Ломски: За развитие военно-научного исследования	6

Военно-политическая часть

Подполковник артиллерии Иосиф Шкоп: Партийно-политическое обеспечение команд- но-штабных учений в масштабе соединения	9
---	---

Оперативное искусство и тактика

Генерал-майор Иосиф Гаман: Организация, планирование и управление контрнаступлением	19
Майор артиллерии Михал Спишиак: Перегруппировка и смена войск в рамках корпуса при подготовке наступления на по- зиционную оборону противника	33
Подполковник инж. войск Вячеслав Фладр: Инженерное обеспечение боя стрелковой дивизии в горно-лесистой местности	44
Полковник пех. Иосиф Слабы: Вопросы управления тылом в армейской на- ступательной операции	54
Капитан зап. обороны Настоупил: Специальные задачи радиотехнической раз- ведки	63

Дискуссия

Подполковник арт. Ота Гудрлик: К статье полковника арт. Алойсе Томаника «Артиллерийское обеспечение введения МД в прорыв в наступательном бою армейского корпуса» опубликованной в ВМ № 1/1953 г.	66
---	----

Оперативная и боевая подготовка

Подполковник пех. Франтишек Рубеш: Недостатки скрытного управления при ко- мандно-штабных учениях	70
Майор пех. Франтишек Янда: Подготовка и деятельность посредников при полковых и дивизионных тактических уче- ниях	76

Информации об иностранных армиях

Познания и опыт из воздушных боев в Ко- рее	82
Информации о содержании новых служеб- ных книг и пособий	93
Информации о содержании иностранных военных специальных журналов	95
В номере вшиты два рисунка — приложе- ния к отдельным нумерованным ли- стам.	

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník třetí

3

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1953

ROZKAZ
MINISTRA NÁRODNÍ OBRANY
Z 21. KVĚTNA 1953

Propůjčení řádů a vyznamenání a udělení titulu laureáta státní ceny útvarům a příslušníkům československé armády. Udělení titulu zasloužilého mistra sportu a mistra sportu, udělení odměn v Divadelní žatvě 1953

Vláda republiky Československé v ocenění mimořádných zásluh o zvyšování úrovně bojové a politické připravenosti československé armády, významných pracovních výsledků na poli kulturním, úspěchů ve vědecké a výzkumné činnosti nebo technických zlepšení a vynálezů v oboru vojenství, navrhla prezidentu republiky propůjčit řády a vyznamenání a udělit titul laureáta státní ceny útvarům a příslušníkům československé armády a občanským zaměstnancům vojenské správy.

Na důkaz zvláštního uznání za rozvoj tělesné výchovy a sportu v naší vlasti po vzoru slavné sovětské fyskultury byl vynikajícím sportovcům z řad naší armády udělen po prvé Státním výborem pro tělesnou výchovu a sport titul zasloužilého mistra sportu a mistra sportu v Československu.

Československá armáda přispěla naší socialistické národní kultuře i svými úspěchy v divadelnictví.

Výsledky Divadelní žatvy 1953, vyhlášené Státním výborem pro věci umění, a udělené odměny divadlům a členům armádních divadel jsou toho přesvědčivým důkazem.

Tak vyjádřila Komunistická strana Československa a všichni náš pracující lid ústy naší vlády a jejích orgánů uznání všem těm, kteří se zasloužili o zvýšení obranyschopnosti naší lidové demokratické vlasti i o úspěchy na poli tělovýchovné a kulturní práce.

Na návrh vlády republiky Československé propůjčil prezident republiky
ke dni 1. května 1953

Řád republiky:

- dělostřelecké divisi,
- dělostřeleckému učilišti,
- 1. leteckému stíhacímu pluku „Zvolenskému“,
- 5. leteckému stíhacímu pluku,
- Armádnímu uměleckému souboru Víta Nejedlého, laureátu státní ceny.

Řád práce

- kolektiv vojenské technické akademie
(ing. A. Delong, ing. V. Drahoš, ing. L. Zobač),
- kolektiv 22. spojovací zbrojnice
(ing. J. Dobeš, B. Šmíd, J. Bogusch),
- Josefu Ženíškovi, vedoucímu laboratoře vojenského technického ústavu.

Ke dni 9. května 1953:

vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“

- Jaroslavu Menglerovi, n. p. Posista,
- Štefanu Jakobčínovi, n. p. Posista,
- Vojtěchu Mičánkovi, n. p. Kožena;

vyznamenání „Za vynikající práci“

- 18. pěšímu pluku „Ostrožanskému“,
- ✓ — 207. protitankovému dělostřeleckému pluku,
- 11. leteckému stíhacímu pluku,
- 30. leteckému bitevnímu pluku „Ostravskému“,
- 52. pontonovému pluku,
- 5. ženijnímu praporu „Žaškovskému“,
- 1. spojovacímu pluku „Hrdiny Sovětského svazu kpt. Otakara Jaroše“,
- ✓ — 22. spojovacímu praporu,
- zbrojnímu učilišti,
- vojenskému stavebnímu typisačnímu ústavu,
- Divadlu československé armády, laureátu státní ceny,
- Uměleckému vojenskému souboru Bratislava,
- ✓ — sbor. gen. Josefu Malcovi, MNO,
- div. gen. Ing. Bohumilu Teplému, MNO,
- brig. gen. Vladimíru Jankovi, MNO,
- brig. gen. Josefu Váchovi, MNO,
- brig. gen. Janu Knotkovi, MNO,
- brig. gen. Františku Strejčkovi, MNO,
- brig. gen. Ladislavu Kolovratníkovi, 3. armádní sbor,
- mjr. Josefu Žížalovi, 51. pomocný technický prapor,
- škpt. Ing. Antonínu Friedrichovi, MNO,
- kpt. Pavlu Beckovskému, 1. letecký stíhací pluk „Zvolenský“,
- kpt. Janu Moravovi, 8. letecký stíhací pluk,
- kpt. Ladislavu Pittnerovi, n. p. Stavoindustria,
- npor. Janu Jančíkovi, 5. letecký stíhací pluk,
- npor. Miloslavu Neubergovi, 5. letecký stíhací pluk,
- por. Jaromíru Jeřábekovi, 33. tankosamohybný pluk,
- svob. Alexi Fartelovi, 2. technický prapor,
- Karlu Papicovi, n. p. Moravostav.

Dále udělil prezident republiky ke dni 9. května 1953 titul laureát státní ceny

- mjr. Radimu Drejslovi — in memoriam,
- kpt. Ivanu Fričovi, československý armádní film,
- ppor. Vojtěchu Mihalíkovi, redakce Československý voják,
- ppor. Dr. Zdeňku Šollemu, vojenský historický ústav,
- Ludmile Pelikánové, Divadlo československé armády.

Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport udělil dne 10. května 1953 titul zasloužilý mistr sportu

- mjr. Emilu Zátokovi, nositeli Řádu republiky,

mistr sportu

těmto vynikajícím sportovcům, příslušníkům oddílů reprezentantů:

- des. zákl. sl. Jaroslavu Cihlářovi,
- obč. zam. Františku Čapkovi,
- des. zákl. sl. Lubomíru Vamberovi,
- svob. zákl. sl. Zdeňku Fikarovi,
- obč. zam. Josefu Doležalovi,
- des. zákl. sl. Stanislavu Jungwirthovi,
- obč. zam. Olze Modrachové,

- npor. Jindřichu Roudnému,
- des. zákl. sl. Jiřímu Skoblovi,
- obč. zam. Daně Zátokové,
- obč. zam. Juliu Tormovi,
- svob. zákl. sl. Jaroslavu Doubkovi,
- kpt. Ferdinandu Danišovi,
- voj. zákl. sl. Jiřímu Havlisovi,
- voj. zákl. sl. Janu Jindrovi,
- voj. zákl. sl. Stanislavu Luskovi,
- svob. zákl. sl. Antonínu Malinkovičovi,
- voj. zákl. sl. Karlu Mejtovi,
- npor. Robertu Belzovi,
- voj. zákl. sl. Mikuláši Athanasovovi,
- svob. zákl. sl. Vladislavu Sekalovi.

Státní výbor pro věci umění udělil dne 4. května 1953 v Divadelní žatvě 1953 v oboru činohry I. kategorie divadel

mimořádné ocenění

- Divadlu československé armády, laureátu státní ceny, prohlásil

vítězem I. kategorie divadel

- Armádní umělecké divadlo,

vítězem II. kategorie divadel

- Armádní divadlo Martin;
odměnil

zlatým odznakem

- Jaroslava Seníka, člena Divadla československé armády,
- Martina Hollého, člena Armádního divadla Martin;

stříbrným odznakem

- Josefa Bartůňka, člena Armádního uměleckého divadla,
- Marii Brožovou, členku Divadla československé armády,
- Zdeňka Hodra, člena Divadla československé armády,
- Bohuše Králíka, člena Armádního divadla Martin,
- Karola Machatu, člena Armádního divadla Martin,
- Stanislava Remundu, člena Divadla československé armády.

Blahopřeji útvarům a příslušníkům československé armády, občanským zaměstnancům vojenské správy, vědeckým a uměleckým pracovníkům i sportovcům československé armády k těmto vyznamenáním a odměnám.

Ocenění jejich zásluh nechť je jim závazkem k dalšímu zvyšování úsilí na jejich pracovištích, a všem ostatním nechť je příkladem, podnětem a výzvou k usilovnější práci na všech úsecích budování lidové demokratické armády a socialismu v naší vlasti, a tím k zajištění míru na celém světě.

**Ministr národní obrany republiky Československé
generál armády Dr ALEXEJ ČEPIČKA v. r.**

ROZVINEME VOJENSKO-VĚDECKÉ BĀDĀNĪ

Generál-poručík Bohumír Lomský

Ve dnech 18. až 20. dubna t. r. konala se na naší Vojenské technické akademii vědecká konference, zabývající se otázkou rozvinutí vojensko vědeckého bádání. Na konferenci pronesl náčelník VTA významný zahajovací projev, v němž zhodnotil dosavadní vědeckou činnost VTA a naznačil cestu, jak rozvinout vojensko-vědeckou činnost. Redakce Vojenské myslí otiskuje výňatek z projevu náčelníka VTA, který pokládá za velmi významný. Nedostatečné rozvinutí vojensko-vědecké činnosti není totiž jev, který by se omezoval jen na naši VTA, stejný nedostatek se projevuje i na našich ostatních vojenských akademiích. Vědecká konference VTA by se měla stát podnětem k rozvinutí vojensko-vědeckého bádání nejenom na ostatních našich vojenských akademiích, ale i na ostatních vyšších školách a učilištích. Projeví se to pak jistě i na zvýšení úrovně obsahu samostatných studijních prací příslušníků učitelských sborů vojenských akademií a učilišť, stejně jako na úrovni příspěvků do vojenského odborného tisku.

Že je možno rozvinout vědeckou činnost i ve vojenských učilištích, ukazuje článek plk. V. S. Kisljanského otištěný v časopise „Artillerijskij žurnal“ čís. 3/1953, str. 12, na jehož obsah upozorňuje redakce Vojenské myslí hlavně příslušníky našich akademií, vyšších škol a učilišť.

Podle znění statutu má Vojenská technická akademie kromě hlavního úkolu výchovy velitelských, velitelsko-technických a vojensko-průmyslových kádřů další stejně významný úkol, vytvořit z VTA středisko vojensko-vědeckého bádání.

Mám za to, že by bylo správné a přirozené, že jsme soustředili své úsilí nejprve na splnění pedagogických úkolů a zabezpečení výukového a výchovného procesu, neboť je hlavním posláním našeho vědecko-pedagogického sboru naučit naše posluchače tomu, co budou potřebovat ve válce.

Mnohé užitečné směrnice po stránce ideologické, methodické i po stránce thematické přinesly naše dřívější konference, které odhalily mnohé nedostatky a ukázaly cestu, jak je odstranit.

Úkol vytvořit z Vojenské technické akademie středisko vojensko-vědeckého bádání je důležitý nejen proto, abychom zvýšili kvalitu vyučování prováděného příslušníky vědecko-pedagogického sboru, ale i proto, abychom přinesli pomoc velitelům a vojskům při budování silné, bojeschopné armády.

Tento pro armádu a obranu tak důležitý úkol není dosud u nás na Vojenské technické akademii důsledně plněn. Ještě málo osob je zapojeno do vědecké a výzkumné práce a z toho mála ještě mnohé práce nesouvisí s rozvíjením vojensko-vědeckého bádání, které je naším posláním a úkolem.

Mnohé práce byly dokončovány a některé jsou i dále vedeny v duchu potřeb občanských vysokých škol a ústavů.

Mnozí soudruzi tvrdí, že naším posláním je budovat socialismus a proto že naše práce nemusí být usměrňována na vojenské potřeby, neboť to vyžaduje od některých z nás základní přškolení, což není účelné, a proto stačí, bude-li spojena se životem a budováním socialismu.

Jiní soudruzi staví otázku o svobodě vědecké práce a bádání.

Jistě by to nebyl žádný prohřešek, kdybychom si tento úkol stavěli jako nadplán, poté, když svůj plán ve vojensko-vědecké práci nejméně na sto procent splníme.

Je to asi stejné, jako kdyby zbrojní závod místo kulometů vyráběl psací a počítací

stroje a odůvodňoval neplnění plánu tím, že výroba těchto počítačích strojů je velmi důležitá pro hospodářský život státu. O tom, že je tomu tak, není pochyb, stejně jako není pochyb o tom, že v tomto případě neplní závod své hlavní poslání, svůj úkol, státní výrobní plán a nedodržuje státní disciplínu. Jaký by to byl přínos pro zvýšení obranných schopností státu?

Nejde tedy ani u nás, soudruzi, o rozvinutí jakékoli vědecké práce, nýbrž jde o široké rozvinutí vojensko-vědecké práce ve prospěch armády, což je úkolem naší Vojenské technické akademie a není posláním žádné jiné občanské vysoké školy nebo ústavu.

Snad bude prospěšné, vyjasním-li blíže, co pokládat za vojensko-vědeckou práci.

Pod pojem vojensko-vědecké práce zahrnujeme především otázky související s vojenskou vědou jako vědou společenskou v celé její šíři. Jsou to nejen otázky vojenského umění, ale i otázky morální a ekonomických možností státu za války.

Úkol rozvíjet vojenskou vědu má též i pražská Vojenská akademie.

Kromě vojenské vědy nutno u nás rozvíjet vojenské technické vědy. Nutno zvláště zdůraznit, že Vojenská technická akademie je jedinou vysokou školou v Československé republice, jejímž úkolem je tyto vědy rozvíjet.

V Sovětském svazu probíhají široké diskuse o vojenských technických vědách, které jasně osvětlují zvláštnosti vojensko-technických věd i důvody, proč je nelze směřovat s vědami technickými.

Jejich zvláštnost je v tom,

1. že se zabývají otázkami výzkumu, projektování, výroby a technických způsobů použití bojové techniky, kterýžto činitel soudruh Stalin uvádí jako jeden z činitelů rozhodujících o konečném vítězství ve válce;

2. že stejně jako technické vědy jsou spojeny se změnami ve výrobě. Nejsou závislé na změně základny, čímž se podstatně liší od vojenské vědy.

Vojenské technické vědy nemohou být nadstavbou, neboť bojové techniky může více nebo méně účinně využít každý společenský řád.

3. Vojenské technické vědy jsou však těsně spojeny s vojenskou vědou patřící do nadstavby a jsou jí podřízeny a obsluhují ji. Změny, které ve vojenské vědě při změně společenského řádu probíhají, musí však zachycovat i vojenské technické vědy.

4. Vojenské technické vědy obsluhují vojenské potřeby společnosti charakteristické pro třídní společnost. Vojenské technické vědy jsou sice spojeny s výrobou, ale jsou současně kategorií historickou, čímž se liší od technických věd. Zaniknou, jakmile bude likvidován třídní boj, jakmile přestanou války.

Z toho je patrné, že mezi vojenské technické vědy patří ku příkladu balistika, teorie střelby, bombardování, konstrukce děl a zbraní, munice, tanků, opevňování a p.

Je přirozené, že tyto vojenské vědy čerpají velmi mnoho z technických věd, a proto i u nás na Vojenské technické akademii je důležité rozvíjet v technických vědách především ty obory, které jsou důležité a nezbytné pro široký rozvoj vojenských technických věd.

V souvislosti s otázkou širokého rozvinutí vojensko-vědecké práce pokládám za nutné zmínit se o jedné z podmínek této práce, v níž je dosud často mnoho nepochopení.

Nemůže být jinak, než že vojensko-vědecká práce směřující k tomu, jak lépe a najisto bít nepřítele, který by se pokusil nás napadnout, je tajná a přísně tajná. Nedodržení této zásady ve vojensko-vědecké práci znamená pracovat nikoli ve prospěch naší obrany, nýbrž naopak přímo ve prospěch nepřítele a proti nám. Proto s touto otázkou těsně a neoddelitelně souvisí otázka bdělosti, ostražitosti, vzorně organisovaného utajení a přísného dodržování zásad o zacházení s tajnými písemnostmi, tajnost laboratorů a kabinetů, za což jsou odpovědní především náčelníci všech stupňů i všechny osoby konající vojensko-vědeckou práci. Je třeba vidět, že nepřítel slídí kolem nás a snaží se využít každé naší slabiny.

Naše vědecká konference ve svých pěti komisích bude se zabývat tím, jak

a) rychleji a důsledněji usměrnit vědeckou a výzkumnou práci ve prospěch armády; jak rychleji na široké základně rozvinout vojensko-vědeckou práci, zvláště pak rozvinout vojenské technické vědy, které jsou Popelkou, a jak zajistit její úspěšný výsledek;

b) jak z adjunktů vychovat mladé vojensko-vědecké kádry, jejichž vojensko-vědecké práce přinesou značný prospěch naší armádě;

c) jak rozvíjet ve vojensko-vědeckých kroužcích našich posluchačů smysl pro vojensko-vědeckou práci a jak je co nejdříve zapojit činně do této práce;

d) jak usměrnit naši vydavatelskou a překladatelskou činnost, aby přinášela co největší prospěch armádě a aby podporovala co nejvíce rozvoj vojenské vědy a vojenských technických věd na Vojenské technické akademii;

e) jak co nejvíce rozšířit zlepšovatelské hnutí a usměrnit je na potřeby armády.

Na konec je hlavní otázkou, zda je kolektiv našich vědecko-pedagogických pracovníků schopen rozvinout široce vojensko-vědeckou práci a plnit tak důležitý úkol pro obranu státu.

Soudruzi! Uvědomíme-li si sílu, náš počet, skutečnost, že snad žádný závod ani ústav v naší republice nemá takový počet vědecko-pedagogických pracovníků, uvědomíme-li si důležitost doby, rozhodnou vůli a snahu naprosté většiny našeho vědecko-pedagogického sboru plnit i ty nejtěžší úkoly, uvědomíme-li si pomoc, již se nám dostává, jakož i naši odpovědnost a dluh, který máme před naší armádou, již silnou a nepřemožitelnou chce mít náš pracující lid, musíme rozhodně prohlásit:

„Nic nám nemůže zabránit, abychom nevytvořili z Vojenské technické akademie středisko vojensko-vědeckého bádání! Žádné překážky nejsou tak velké, abychom je z naší cesty k tomuto cíli neodstranili a nezdolali!“

Jistě v tak velkém kolektivu po vzájemné výměně zkušeností najdeme cestu, jak tyto úkoly co nejdříve splnit!

Tím nejlépe přispějeme k zabezpečení svobody, samostatnosti, nezávislosti naší lidové demokratické vlasti a k udržení světového míru.

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

STRANICKO POLITICKÉ ZABEZPEČENÍ VELITELSKO-ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ VYŠŠÍCH JEDNOTEK

Plk. děl. Josef Škop

Veliká vlastenecká válka ukázala, že nejcennějšími veliteli byli ti, kdo dovedně slučovali bojovou činnost vojsk s politickou a vojenskou výchovou podřízených. Nyní, kdy američti imperialisté přešli k přímým aktům agrese, kdy vedou vojenské akce v Koreji a otevřeně připravují válku proti Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií, musí naše armáda být neustále v bojové pohotovosti a schopna kdykoli se postavit na odpor každému útočníku, který by se odvážil napadnout naši vlast, a rozdrtit ho. K tomu je třeba pečlivé bojové a politické přípravy jak mužstva, tak velitelského sboru. Hlavně bojová příprava důstojnických kádří nabývá velkého významu. Jedním z činitelů, který má vliv na výši bojeschopnosti armády, je vyspělost důstojnických kádří. Politicky a odborně vyspělý velitelský sbor může zajistit růst bojeschopnosti naší armády a tak zajistit obranu naší vlasti.

Vedoucí zásadou bojové a politické přípravy armády musí být učít vojska tomu, čeho je třeba ve válce. Současná válka vyžaduje od vojsk vysoké bojové a morální vlastnosti, dobrou vojenskou a politickou přípravu, mistrné ovládání bojové techniky, spolehlivou součinnost zbraní a velkou fyzickou odolnost. Je pochopitelné, že se těmto vlastnostem vojska nenaučí přes noc, k tomu je potřeba dlouhého, soustavného výcviku. Za tím účelem se provádějí velitelská zaměstnání, methodická cvičení, výcvik štábu, taktická cvičení, velitelsko-štábní cvičení atd. Velkou důležitost v této přípravě má velitelsko-štábní cvičení, poněvadž je přezkoušením naučených theoretických zásad a poněvadž je do značné míry přiblíženo bojovým podmínkám. Účelem těchto velitelsko-štábních cvičení je naučit velitele a štáby organisovat a vést určitou bojovou akci. Naš velitelský sbor je vyspělý politicky i odborně a je s to zajistit další růst bojeschopnosti armády. Tento růst je nutno mít neustále na paměti. J. V. Stalin říká ve svém rozkaze čis. 145 z 1. 5. 1943: „Vojáci se musí naučit ovládat svou zbraň, velitelé musí se stát mistry vedení boje. Avšak ani to nestačí. Ve válečném umění a tím více v takové válce, jako je současná válka, nelze stát na místě. Zastavit se ve válečném umění — to znamená zůstat zpátky. A ty, kdož zůstávají zpátky, jak známo, bijí. Proto hlavní věcí dne je, aby celá Rudá armáda den ze dne zdokonalovala svůj bojový výcvik, aby si všichni velitelé a vojáci Rudé armády osvojovali zkušenosti z války a učili se bojovat tak, jak toho vyžaduje vítězství.“¹⁾

Na důstojnickém sboru se nyní více než kdy jindy žádá, aby dovedl dobře cvičit a vychovávat podřízené, aby důstojníci byli mistry ve výcviku a výchově vojsk a aby štáby byly vzornými orgány velení. Z toho vyplývají úkoly pro všestranné zvyšování kvality velitelského sboru. Ukazuje se, jak je důležité, aby političtí pracovníci byli vyzbrojeni hlubokými znalostmi marxisticko-leninské theorie a stalinské vojenské vědy. Velitelé si musí dát práci se svými politickými pracovníky, aby tito pracovníci mohli plnit úkoly při dalším zvyšování bojové připravenosti vojsk. „Kádry rozhodují vše“, učí s. Stalin, ale současně zdůrazňuje, že toto heslo vyžaduje, „abychom co nejvíce pečovali o naše pracovníky malé i velké, ať působí kdekoliv, pečlivě je vychovávali, pomáhali jim, kde je toho

¹⁾ J. V. Stalin „O Veliké vlastenecké válce SSSR“ (Naše vojsko 1949, str. 67). — Poznámka redakce.

potřeba, povzbuzovali je, když dosáhnou prvních úspěchů, pomáhali jim v postupu vpřed.²⁾)

Na všech velitelských stupních je nutno věnovat velkou pozornost otázkám stranicko-politického zabezpečování taktických cvičení a velitelsko-štábních cvičení, aby se tato stala školou všech příslušníků velitelského sboru, kteří se učí ovládat boj. Tento důležitý úkol bude splněn jen při dobrém zabezpečení politickém, za plné účasti politických pracovníků, útvarových organizací a skupin ČSM.

Úspěch velitelsko-štábních cvičení závisí především na soustavné, celoroční péči velitelů a politických pracovníků a na tom, zdali stranická a politicko-výchovná práce byla konkrétní a cílevědomá. Je-li tato činnost formální, projevuje se i formalismus, šablonovitost a určitá řemeslnost v práci štábů.

Boj proti formalismu, šablonovitosti a řemeslnosti v práci štábu není veliteli a politickými orgány účelně veden. Při jednom velitelsko-štábním cvičení, jehož thema byl útok na spěšně vybudované nepřátelské postavení, rozhodovali se velitelé mechanicky, stejnými metodami jaké se naučili používat při předcházejících cvičeních, jejichž thematem byl útok na pevně vybudované obranné postavení nepřítele.

Z toho vyplývá, že nestačí jen znát marx-leninskou teorii, ale že je především nutno učit se spojit svou politickou theoretickou přípravu s dovedností přistupovat tvůrčím způsobem k plnění úkolů, včas a správně se rozhodovat, dovést brát v úvahu všechna fakta ve vzájemné souvislosti, rozlišovat hlavní od podružného, zkrátka do hloubky, operativně a tvůrčím způsobem promýšlet splnění každého úkolu.

Proto je třeba vést marxisticko-leninskou přípravu, zejména na štábech tak, aby pomáhala velitelskému sboru správně a logicky usuzovat, pružně, včas a správně se rozhodovat, přistupovat k plnění všech úkolů tvůrčím způsobem a vkládat do svých rozhodnutí celou svou duši.

Podmínky úspěšné práce štábu

Veliká vlastenecká válka potvrdila, že tam, kde si velitelé a štáby udrželi vedení, kde se podařilo velitelům podřídit běh událostí své vůli, podržet volnost jednání, tam bylo na konec vítězství. Rychlý spád operací vyžaduje od štábu rychlé a organizované práce. Rychle připravit údaje, které potřebuje velitel ke svému rozhodnutí, správně plánovat a organizovat boj, vypracovávat a doručovat dokumenty, hlásit a informovat jsou hlavní předpoklady dobré činnosti štábu.

Z toho vyplývá, že stranickopolitické orgány štábů musí usměrňovat svoji práci na výchovu, kterou je nutno docílit, aby štábní důstojníci, jak komunisté tak bezpartijní měli při své práci neustále na paměti nezbytnost rychlého, stylisačně i graficky správného vypracování rozkazů a všech štábních dokumentů a včasného jejich odeslání, zabezpečení spolehlivého a nepřetržitého spojení jak uvnitř štábu tak i s podřízenými jednotkami a nutnost přesné a neustálé kontroly provádění rozkazů velitele.

Kromě toho je třeba vychovávat důstojníky štábu k objektivnosti při podávání informačních zpráv, k přesnosti, k tomu aby vždy znali situaci podřízených jednotek, aby dbali na svůj taktický růst a na přesné dodržování opatření k utajení obsahu štábních dokumentů a práce štábu před nepovolanými osobami.

K tomu je třeba, aby se podstatně zlepšila práce útvarových organizací na štábech, aby byla prováděna na základě dokonalé znalosti a individuální výchovy lidí, a aby byla zaměřena k úspěšnějšímu a rychlejšímu osvojování si sovětského vojenského umění a správného leninsko-stalinského stylu práce.

Političtí pracovníci si za tím účelem musí soustavně a cílevědomě osvojovat ustanovení nových řádů a vyvinovat veškeré úsilí k osvojování si odborných znalostí potřebných na příslušném stupni jejich funkce.

²⁾ J. V. Stalin: Otázky leninismu. Projev při propouštění absolventů akademií Rudé armády 4. 5. 1935. (Svoboda 1948, str. 475.) — Poznámka redakce.

Z praxe je známo, že úroveň práce štabu je určena především vojenským a politickým rozhledem důstojníků štabu a jejich schopností dovedně řídit bojovou činnost. Je proto politické uvědomování a vojenské vzdělávání důstojníků štabu jednou z hlavních úloh veškeré stranickopolitické práce i v době mimo velitelsko-štabní cvičení.

Ve složité organizaci štabu je ke splnění úkolů třeba vysoké kázně, přesnosti práce, vysoké aktivity. Vždyť na ukázněné, přesné, operativní, plánovitě a organizovaně práci na štabu závisí úspěch v každém plnění denních úkolů. Při vysoce aktivním, neustálém, stranickopolitickém působení je třeba mít vždy na paměti zvláštní kvality, kterými se musí vyznačovat důstojník štabu. U důstojníka štabu nestačí jenom umět mechanicky kolorovat mapy, zpracovávat diagramy, grafy, tabulky a bojová hlášení a p. Důstojník štabu musí být iniciativní, ovládat nové, umět zevšeobecňovat a správně chápat fakta, umět analyzovat události a dělat správné závěry. Tyto základní požadavky na důstojníka štabu určují směr neustálé stranickopolitické výchovné práce. Problémy výchovy důstojníka štabu musí se stát základním obsahem i v činnosti našich stranických organizací na štábech. V této oblasti jim přísluší zvlášť významná úloha.

Individuální práce s příslušníky štabu

Neúspěšnější forma politickovýchovné práce na vševojskovém štabu při velitelsko-štabním cvičení je individuální práce s příslušníky štabu. Tato metoda individuálního postupu s každým důstojníkem umožňuje lépe přihlížet k osobním kvalitám každého důstojníka, k jeho silným stránkám i slabinám a účinně mu pomáhat ve vzorném výkonu jeho služebních povinností. Metoda individuálního přístupu ke každému jednotlivci poskytuje neomezené možnosti nejoperativnějšího řešení stranickopolitického působení. Tato forma však vyžaduje hluboké znalosti pracovních i politických kvalit příslušníků štabu, umožňuje však intensivější působení a včasné zabránění záporných zjevů při průběhu velitelsko-štabního cvičení. Je tedy předpokladem úspěchu této metody znalost lidí a znalost procesu jejich růstu. Je nutno však zabránit takovému individuálnímu působení, které by bylo šablonou pro všechny příslušníky štabu.

Čím více úkolů, tím větší aktivita komunistů

Každý komunista, svazák — člen štabu si musí být vědom, že ke splnění úkolů je třeba především jeho vzorné práce a úsporné práce. Komunisté musí být na prvním místě příkladem v bezvadném plnění úkolů. Komunisté se hlavně při velitelsko-štabních cvičeních musí projevovat bolševickým uvědoměním, vysokou aktivní činností, tvůrčím nadšením. Komunisté musí být na každém úseku štabu vzorem kázně a vysoce produktivní práce.

Při velitelsko-štabních cvičeních je vždy mnoho úkolů, více namáhavé, fyzické i duševní práce, hodně těžkostí a překážek, ale právě proto musí být větší aktivita komunistů, kteří mají uskutečňovat svou pokrokovou vedoucí úlohu. Strana žádá, aby byli v takových podmínkách nejenergičtějšími pracovníky, nejhrořlivějšími uskutečňovateli rozkazů, aby právě v nich viděli ostatní, že komunista neklesá pod tíhou úkolů, ale aby v nich viděli ostatní věrné, čestné a obětavé pracovníky, kteří dovedou překonat všechny těžkosti.

Zástupce velitele vyšší jednotky pro politické věci — hlavní pomocník velitele

Politický pracovník zařazený jako zástupce velitele vyšší jednotky musí být jedním z hlavních pomocníků velitele, musí vidět, jak zařazení funkcionáři žijí situaci, jak myslí dopředu, jak předvídají a provádějí rozbor situace, jaké rozkazy a jakým způsobem vydávají.

Moderní boj vyžaduje sladění a rychlé práce štabu. Štáby sestavují různé rozkazy, plány, grafikony a jiné dokumenty. Je samozřejmou povinností, aby tyto dokumenty ne-

byly prováděny šablonovitě, aby odpovídaly důkladnému rozboru vlastní a nepřátelské situace a odpovídaly daným možnostem. Všechny tyto úkoly bude možno splnit jediné tehdy, jestliže práce štábu bude vzorná svou organisovaností, přesností a hlubokou analýsou situace, a jediné tak může být zaručeno úspěšné plnění úkolů. Je třeba, aby političtí pracovníci ovládali základní otázky štábní služby a mohli je pak stranickopoliticky zabezpečit.

Ke splnění daných úkolů je nutno, aby cvičicí štáby byly vybaveny dobře technicky. Političtí pracovníci se musí zajímat i o ty nejsamozřejmější věci, které jsou zpravidla pokládány za maličkosti, které však, když nejsou v pořádku, působí v práci štábu velké potíže. Zástupce velitele pro věci politické musí mít na paměti, že k stranickopolitickému zabezpečení cvičení patří také kontrola spojení a kontrola utajení velení. Neustále si musí uvědomovat, že stupeň pracovního výkonu ve štábu závisí na organisovanosti práce. Proto zabezpečuje především řádnou organisovanost práce štábu, nepřetržitý chod služby a organisaci odpočinku. Proto si zástupce velitele pro politické věci vyžádá od náčelníka štábu plán odpočinku příslušníků štábu a kontroluje, jak je dodržován. Jeden z hlavních úkolů je zabezpečit, aby na velitelském stanovišti byl pořádek, a kontrolovat, jak jsou splněna nařízení a rozkazy náčelníka štábu, týkající se obrany a ochrany štábu.

Z toho co bylo uvedeno, je zřejmé, že soudobý boj klade velké požadavky nejen na důstojníky řídící cvičení a na cvičicí štáby, ale i na politické pracovníky. Zástupce velitele pro věci politické dbá, aby splnění úkolů, které dává představené velitelství, bylo účelně rozplánováno, aby rozkazy byly včas uváděny v život, aby byla zorganizována součinnost a aby taktické a velitelsko-štábní cvičení bylo zabezpečeno všemi potřebnými materiálními prostředky.

Důležitým prvkem úspěchů je důkladná theoretická znalost způsobů vedení soudobého vševojskového boje a operace. Stranickopolitická práce bude mít svůj význam, bude-li konkrétní. Řád polní služby štábu Rudé armády ukládá politickým oddělením u vojskových jednotek zpracovat a uskutečňovat všechna politická opatření usměrněná k nejlepšímu plnění bojových úkolů a k upevnění politického a mravního stavu jednotek. Práce politického oddělení musí probíhat v těsné součinnosti se štábem, a veliteli druhů vojsk a s náčelníky služeb. Je přirozené, že pro zdárné splnění úkolů je velitel povinen informovat politické oddělení o průběhu cvičení a o všech skutečnostech, které vyžadují provedení určitých opatření politických pracovníků. Není možné vyžadovat od politických pracovníků zabezpečení cvičení, jestliže je určení velitelé neinformují a jestliže jim neposkytují podporu při provádění jejich opatření. Zařazení političtí pracovníci jsou však naproti tomu povinni informovat velitele o politicko-morálním stavu zařazených důstojníků a pracovat v souladu se štábem, na uspořádání a provádění opatření vzhledem k danému úkolu cvičení. Vzájemné informace musí být uskutečňovány tak, aby nezdržovaly ani velitele a příslušníky štábu, ani politické pracovníky při plnění hlavních úkolů. Političtí pracovníci musí znát v základních rysech hlavní povinnosti jednotlivých funkcí nářů, zásady druhů boje, organisaci vlastních i nepřátelských vojsk a techniku štábní služby. Jen tak bude možno organisovat stranickopolitická opatření, aby bylo zabezpečeno splnění daného úkolu taktických nebo velitelsko-štábních cvičení. Političtí pracovníci jsou povinni vést svou vlastní pracovní mapu, vypracovávat plán činnosti a dokumenty, které musí vést politické oddělení. Je pochopitelné, že není možno vydat nějaké směrnice nebo nařízení pro práci politických pracovníků, které by bylo možno uplatnit vždy a za každých okolností a které by byly receptem na řešení každé situace. Nelze vystačit jednou provždy nějakým daným schematem, kterého by bylo možno použít při každé příležitosti, při každém druhu boje. V zájmu úspěšného zvyšování úrovně taktických a velitelsko-štábních cvičení je nutná vysoká úroveň stranickopolitické práce. Ta se musí vyznačovat tím, že odstraní každou samoúčelnost. Je třeba se oprostit od mechanického přenášení starých forem a metod ve stranickopolitické práci. Vždyť není nic nebezpečnějšího, jak říká Michal Vasiljevič Frunze, než „rutinérství, okouzlení pevně daným schematem a uchvácení jakoukoli pevně danou methodou.“ Soudruh ministr národní obrany gen. arm. Dr

Alexej Čepička říká: „Neznalost vojenských otázek a v důsledku toho obtíže při zajišťování bojové přípravy jsou tedy hlavní příčinou, proč se někteří političtí pracovníci uchylují k takovým formám politické práce, které nemají téměř nic nebo velmi málo společného s operační a bojovou přípravou vojsk. Z toho plyne, že se žádný politický pracovník nemůže vyhnout nutnosti osvojit si tolik vojenských znalostí, aby byl schopen kdykoli rozpracovat konkrétní úkoly pro sebe, pro své podřízené, pro útvarové organizace strany i pro skupiny mládeže.“²⁾

Úspěch taktických a velitelско-štábních cvičení závisí tedy i na odborných vědomostech politických orgánů, organisovanosti, operativnosti a plánovitosti jejich práce. Skončí-li se se schematisováním, formalismem a rutinérstvím, bude více iniciativnosti, vynalézavosti, nadšení, optimismu, nepřetržitosti a cílevědomosti, dostaví se zaručeně úspěch ve splnění cíle daného námětem cvičení. Politická práce musí být nepřetržitá a vzrůstat během celého cvičení, musí být pružná a operativní a měnit své formy při změně taktické situace, musí zajišťovat součinnost jednotlivých náčelníků oddělení, velitelů druhů vojsk a náčelníků služeb, musí vštěpovat příslušníkům pomocných jednotek iniciativu, obětavost a snahu plnit úkoly stůj co stůj.

Úkoly stranickopolitické práce

Jakmile byly vydány rozkazy a směrnice pro cvičení, promyslí si zástupce velitele pro věci politické způsob stranickopolitického zabezpečení cvičení. Uváží, jaké hlavní úkoly vyplývají pro politické pracovníky a položí si tyto hlavní úkoly: prohloubit a rozšířit odborné znalosti politických pracovníků, poznat, jak si při cvičení počínají příslušníci štábu, posoudit a hodnotit jejich práci, najít správné formy stranickopolitické práce s příslušníky štáby a určit formy a náplň stranickopolitické práce u pomocných jednotek.

Zástupce velitele pro věci politické musí být při řízení a provádění stranickopolitické práce veden k cíli: dosáhnout co nejlepšího výsledku cvičení, zajistit vysokou aktivitu, plánovitost a organisovat práci štábu, instruovat, vést a řídit organizace strany a skupiny ČSM jak ve štábu, tak i u pomocných jednotek a provádět stranickou a mládežnickou práci na základě konkrétních situací, neustále si ověřovat, jak se uplatňují metody a formy stranickopolitické práce v bojové situaci, ověřovat si možnosti provádět kulturně masovou práci u pomocných jednotek, materiálně zabezpečit cvičící štáb a pomocné jednotky a kontrolovat, jak jsou plněna všechna opatření v tomto směru.

Zástupce velitele pro věci politické musí vždy provést rozbor cvičení, uvážit, za jakých podmínek se velitelско-štábní cvičení koná, vžít se do bojové situace a určit obsah a formu práce politických pracovníků. Zástupce velitele pro věci politické uloží svým podřízeným prostudovat příslušné statě Polního řádu, vzhledem k námětu cvičení. Provede instruktáž, jak vést mapu a které dokumenty nutno vést během cvičení. Vyžádá si, je-li to třeba, odborníky, kteří provedou školení s příslušníky politického oddělení, aby byli dobře připraveni na úkoly, které je čekají v průběhu cvičení.

Předpokladem úspěchu je neustálý styk politického oddělení se štábem ve smyslu čl. 12 až 15 Řádu polní služby štábu Rudé armády.

K úspěšnému splnění úkolů je nutno provést řadu úkolů s hlediska organizačního pro činnost útvarových organizací KSČ, skupin ČSM jak ve štábu, tak i u pomocných jednotek. To znamená, že je třeba:

- mít přesný přehled o organizační struktuře útvarových organizací, dílčích útvarových organizací, útvarových skupin ČSM jak ve štábech, tak i v podřízených štábech a v pomocných jednotkách.
- přihlížet k stálým stranickým a mládežnickým organizacím a vyvarovat se co možná narušení stálé organizační struktury těchto organizací,
- zajistit pružnost, operativnost a aktivnost těchto organizací,
- tam, kde je nutno vytvořit z několika organických celků nové organizace strany nebo

²⁾ Lidová armáda čís. 12/1952 str. 4.

- skupiny ČSM, dbát na to, aby byli vybráni po stránce kádrové nejlepší komunisté a svazáci do funkcí,
- určit aktivisty a instruovat je pro dané úkoly,
- organisovat dobrou síť agitátorů, připravit je pro úspěšnou agitátorskou práci a provést s nimi instruktáž,
- vypracovat přesné tabulky rozestavení stranických a mládežnických kádrů s určením úkolů.

Politické orgány v přípravném období sledují: jak se zařazení funkcionáři připravují na cvičení, zda studují námět a příslušnou odbornou literaturu, řády a předpisy. Ověřují si, jak pomocné jednotky štábu ovládají stavbu stanů, obsluhu telefonní ústředny, radiové stanice, jak ovládají předpisy pro strážní službu, zda přezkoušely a připravily potřebný materiál pro velitelsko-štabní cvičení. Všem zařazeným funkcionářům je nutno zdůraznit zásady vysoké uvědomělé kázně, uplatnění zásad utajeného velení, nezasahování do pravomoci druhých a zachovávání rozvahy v jakékoli situaci. Pomocným jednotkám štábů je nutno zdůraznit, že rozkazy je nutno plnit rychle a přesně, že nutno dbát na pořádek v ubytovacím prostoru, pečlivě ošetřovat zbraně a materiál a dodržovat zásady bdělosti a ostražitosti. Politické orgány bdí nad tím, aby byla řádně organisována obrana a ochrana velitelského stanoviště.

Vedle osobní přípravy všech politických pracovníků a příslušníků politického oddělení je třeba učinit konkrétní opatření na základě úkolů daných námětem a instruovat útvarové organisace, skupiny ČSM na štábech a v jednotkách pro zajištění všech daných úkolů. S funkcionáři strany a ČSM se projedná význam a důležitost cvičení a vedoucí úloha komunistů zařazených do funkcí ve štábu. S politickými pracovníky provede zástupce velitele pro věci politické instruktáž, aby byli připraveni plnit všechny úkoly v rámci cvičení.

Plánování stranickopolitické práce a její formy

Po obdržení rozkazu, po prostudování námětu a jeho zakreslení do mapy, promyslí si politické orgány jednotlivé úkoly a politické oddělení vypracuje plán stranickopolitického zabezpečení velitelsko-štabního cvičení, který je důležitou pomůckou řízení práce. Bez řádného plánu stranickopolitické práce není možno dosáhnout organisovanosti a cílevědomosti v práci. Ovšem, aby měl plán stranickopolitické práce svůj význam, musí být zpracován na pokladě námětu a plánu provedení cvičení. Musí v něm být vidět konkrétní opatření k úspěšnému splnění úkolů daných učebním cílem velitelsko-štabního cvičení.

Při jeho sestavování je nutno vyjít z námětu cvičení, rozkazu ředitelství cvičení a velitele cvičící jednotky, ze směrnice HPS, z rozkazu nadřízených politických orgánů a z vlastního rozboru morálně politického stavu příslušníků cvičícího štábu a pomocných jednotek.

Plánované úkoly musí být formulovány srozumitelně, jasně a musí být splnitelné.

Plán obsahuje tři části: úkoly v přípravném období, v průběhu velitelsko-štabního cvičení, a úkoly po skončení cvičení.

Jako každý jiný plán musí ukázat plán stranickopolitického zabezpečení velitelsko-štabního cvičení výstižně obsah opatření, kdy a kde se koná, kdo odpovídá, a poznámku o plnění. Opatření jsou sestavena podle svého rázu jako: stranicko-organizační opatření, politicko-výchovná práce, porady politických orgánů a p.

Zástupce velitele pro věci politické sestaví plán a velitel cvičícího štábu jej schvaluje.

Ke splnění daného úkolu je nutno pracovat s aktivem. Určený velitel si může vytvořit z nejlepších příslušníků štábu vojenský aktiv ke splnění úkolů daných rozkazem pro provedení velitelsko-štabního cvičení.

Stranický aktiv tvoří neaktivnější komunisté. Nejúspěšnější a nejzákladnější formy práce politických orgánů a výboru útvarové organisace KSČ se stranickým aktivem jsou schůze stranického aktivu, porady, stranické úkoly a kontrola jejich plnění. Schůzi stra-

nického aktivu možno svolat asi pět dní před zahájením cvičení, aby příslušníci aktivu měli dost času na vlastní přípravu. Schůzi zahájí zástupce velitele pro věci politické, zvolí se pracovní představenstvo a návrhová komise. Úvodní referát na schůzi aktivu může mít zařazený velitel, který seznámí aktivisty s cílem cvičení a s úkoly, které žádá, aby komunisté zabezpečovali. Další referát přednese zástupce velitele pro věci politické. Osnova jeho referátu může být na př. tato:

- mezinárodní a vnitropolitická situace, v které se ukáže na důležitost velitelsko-štabního cvičení vzhledem k otázkám mezinárodním a vnitropolitickým,
- organizace stranickopolitického aparátu během cvičení, úkoly komunistů pro zabezpečení úspěšného provedení velitelsko-štabního cvičení,
- seznámení s rámcovým plánem stranickopolitického zabezpečení cvičení. Z tohoto plánu oznámí funkcionářům, kdy se která akce bude konat, vytýčí přesně úkoly pro přípravné období a úkoly pro další průběh cvičení jenom rámcově.

Po referátech je provedena diskuse. Po diskusi je přijato usnesení, které vytyčuje konkrétní úkoly závazné pro aktivisty k zabezpečení velitelsko-štabního cvičení.

Po schůzi aktivu komunistů provede zástupce velitele pro věci politické instruktáž podřízených politických pracovníků.

Dále pak provede instruktáž agitátorů v které vytýčí agitátorům úkoly a formy agitační práce. Politické orgány připraví materiál potřebný pro agitační práci během cvičení. Budou to na příklad aktuální plakáty, příprava tabulí na nástěnné noviny a materiál k vydávání bojového časopisu. Zároveň zabezpečí dodávání tisku a určí normu distribuce tisku.

Zvláště je nutno upozornit na provedení besedy s řidiči motorových vozidel, při níž se řidičům připomene odpovědnost jejich práce, jak má být jejich práce provedena, jak mají být udržována a ošetřována vozidla, aby byla v neustálé bojové pohotovosti. Obdobnou besedu je vhodné provést s kuchaři a i těm vysvětlit důležitost jejich práce pro splnění úkolu v rámci velitelsko-štabního cvičení.

Zástupce velitele pro věci politické nezapomene nikdy v přípravném období provést nakonec kontrolu příprav politického aparátu na velitelsko-štabní cvičení. Při tom přezkoumá hlavně:

- jak jsou připraveni agitátoři,
- jak jsou připraveni podřízení političtí pracovníci,
- jak se připravili komunisté — příslušníci štábu a komunisté v pomocných jednotkách,
- jak je provedena příprava plánu činnosti útvarových organizací a útvarových skupin ČSM,
- jak je materiálně zabezpečena stranickopolitická práce politických orgánů pro činnost jak ve štábu, tak v pomocných jednotkách. Nejčastější pomůckou pro politickovychovnou práci bude film, a proto bude třeba zabezpečit vhodné filmy, možnosti promítání filmů a technické zabezpečení promítání v polních podmínkách,
- zda je štáb vybaven rozhlasovým zařízením, zda je v jídelně radiový přijímač,
- jak je organizována distribuce tisku a práce s ním; zda je zabezpečeno pravidelné dodávání tisku tak, aby byl v ranních hodinách na štábu i u pomocných jednotek, zda jsou zabezpečeny orgány, které budou provádět tuto distribuci. Na nejméně frekventovanějších místech je třeba postavit tabule, na kterých budou umístěny nejdůležitější tiskové zprávy.

Aby se předešly různé nedostatky jak na štábu, tak i u pomocných jednotek, hlavně po materiální stránce, je důležité, aby zástupce velitele pro věci politické přezkoumával, jak jsou splněny rozkazy a směrnice po stránce materiální:

- zda velitel stanu má vše připraveno a materiálně zabezpečeno, jako: dostatek polních stolů a židlí, a materiálu pro vybavení míst pro odpočinek, umyváren, zda má promyšlenou a plánovanou práci při budování VS a VP, zejména za jejich přesunů,

- zda je zabezpečeno řádné proviantní zásobování, přezkoušení jídelního lístku, vybavení kuchyní, jídelen, ústroje personálu u kuchyní a p.
- zda jsou připraveny prodejny Army, jak jsou zásobeny, jaký druh zboží budou mít s sebou a jakým způsobem plánují prodej v polních podmínkách.

Zabezpečení přesunu

Při velitelско-štábních cvičeních bývá zpravidla jedním z úkolů správné organisování přesunů. Přesuny je nutno zvlášť pečlivě zabezpečovat stranickopoliticky. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že boj vyžaduje namáhavých a dlouhých přesunů. Dříve než Sovětská armáda zvítězila, musela urazit cestu od Volhy až k Labi, od Stalingradu až do Berlína, to znamená urazit tisíce kilometrů za různých podmínek všech ročních dob, různého počasí, různými krajinami, různými zeměmi. Při velitelско-štábním cvičení v terénu budeme provádět přesuny štábu a pomocných jednotek a bude třeba velmi pečlivě přípravy v stranickopolitickém zabezpečení namáhavých přesunů, které se budou konat obyčejně v noci. Zvlášť důležitý úkol spočívá v utajení přesunu. I v míru má nepřítel zájem na zjištění prostoru cvičení, a všech podrobností průběhu cvičení. Je třeba učinit zvláštní opatření k utajení cvičení, všimnout si podezřelých aut náhodně se připojivších ke koloně. Během přesunu je nutno zachovávat přísnou kázeň, bez povolení velitele se nikdo nesmí bavit s cizími osobami, nesmí vystupovat z vozu a pod. Je samozřejmé, že zvláštní péče musí být věnována pojezdnosti vozů; musí být včas technicky překontrolovány, aby se vozidla nezastavovala, nezůstávala pozadu a aby se kolona netrhala. Proto je velmi důležitým politickým úkolem řádně připravit řidiče na přesun. Zástupce velitele pro věci politické se přesvědčí, zda velitel dopravní jednotky zopakoval s řidiči dopravní předpisy, zda stanovil pořadí vozidel a zda učinil vše pro hladké provedení přesunu. Političtí pracovníci vysvětlí řidičům význam správného splnění jejich úkolů, politicky ho zdůvodní, apelují na jejich vzájemnou pomoc a dodržování kolektivního soudružského ducha. Vedle besed politických pracovníků s příslušníky dopravní jednotky je nejdůležitější formou přesvědčování, osobní příklad komunistů a svazáků dopravní jednotky.

Práce politických orgánů vyšších jednotek během velitelско-štábního cvičení

V tomto období musí být práce politických orgánů velmi pružná, formy práce musí odpovídat situaci, rozdělení úkolů musí být přesné. Činnost politických pracovníků se musí vyznačovat iniciativností a vynalézavostí. V každé činnosti politického aparátu se musí jevit bolševický styl práce. Jen rámcově a zhruba se dají vytyčit úkoly stranickopolitické práce v tomto období. Konkrétní situace na štábu a u pomocných jednotek bude vyžadovat konkrétní opatření rychle a odpovědně, aby velitelско-štábní cvičení bylo skončeno úspěšně. Základní úkoly v tomto období jsou tyto:

Zástupce velitele pro věci politické se zaměří na práci štábu a jeho spolupracovníky na pomocné jednotky.

Je nutno stanovit denní program, aby náčelník politického oddělení měl neustále přehled o práci jednotlivých politických pracovníků a mohl jejich práci usměrňovat a kontrolovat a provádět denní krátké pracovní porady, v kterých seznamuje příslušníky politického oddělení s bojovou situací, zhodnocuje plnění úkolů a vytyčuje úkoly na příští den. Na těchto poradách se vedou zápisy, aby sloužily ke zhodnocení práce politických orgánů po skončení velitelско-štábního cvičení.

Zástupce velitele pro věci politické se pravidelně účastní podávání informačních zpráv, aby mohl informovat ostatní politické pracovníky a sám získal přehled o práci příslušníků štábu. Od samého počátku zaměří pozornost na kvalitu stravy, čistotu, hygienu, zdravotnická opatření štábu a pomocných jednotek. Kontroluje dodržování plánu odpočinku příslušníků štábu, aby nedocházelo k zbytečnému vyčerpávání některých důstojníků, což

by se mohlo projevit negativně na plnění úkolů v závěrečné fázi velitelско-štábního cvičení. Věnuje zvýšenou péči prostřednictvím organizací strany a svazáků o velitele. Dbá na správné používání kázeňské praxe, pokud se týče trestů i odměn; mnozí velitelé nevyužívají možnosti odměn, odkládají to až po skončení cvičení. Je třeba dodržovat zásadu odměňovat vojáky po splnění úkolu a využívat odměn k zvýšení morálky celých kolektivů. Rovněž tak je třeba se dívat s hlediska výchovného na ukládání trestů.

Zvláště je nutno dbát na správnou náplň stranické činnosti, řídit a vést útvarové organizace k tomu, aby úkol daný cvičením byl co nejlépe splněn.

Zástupce velitele pro věci politické se zaměří na individuální styk na pracovištích jednotlivých složek štábu a dbá, aby si jeho spolupracovníci zajišťovali denně soustavné zprávy jak ze štábu, tak i od podřízených jednotek, důkladně je vyhodnocovali a činili okamžitá opatření.

Pro splnění těchto úkolů je nutno volit vhodné formy stranickopolitické práce. Nejúčinnější formy této činnosti jsou: individuální osobní styk, stranické schůze, schůze aktivistů, semináře a instruktáže funkcionářů.

Pro agitační činnost se nejlépe hodí tyto formy: osobní příklad, politická informace, besedy, bojové letáky, bojový časopis, hesla, plakáty, obrazy, letáky, blaskovky a film.

Agitační prostředky musí být stručné, jasné a vyjadřovat cíl, který je dán námětem cvičení. Musí být hlavně přesvědčivé, bojové a mobilisující.

Dokumenty

Zástupce velitele pro věci politické u vyššího velitelství musí sestavit a vést při velitelско-štábním cvičení některé základní dokumenty. Jsou to v podstatě tyto:

- plán činnosti politických orgánů vyšší jednotky,
- přehledná tabulka stranickopolitického aparátu,
- přehled komunistů a svazáků,
- plán rozestavení stranických a mládežnických kádřů,
- souhrnná evidence všech došlých a vydaných dokumentů.

Kromě toho podává denně hlášení nadřízeným politickým orgánům. Dobu určuje nadřízený politický orgán.

Rozbor cvičení

Po provedení cvičení následuje velitelské zhodnocení cvičení a jeho rozbor. Cílem rozboru velitelско-štábního cvičení je upozornit na klady a nedostatky, které se ukázaly v průběhu cvičení. Rozbor velitelско-štábního cvičení musí být školou pro všechny účastníky, aby nebyl nikdo na pochybách, zda to nebo ono bylo správné či špatné. Velitelského rozboru se vždy zúčastní zástupci velitelů pro věci politické, aby pak mohli při hodnocení cvičení, které se provede na půdě strany, správně ocenit práci komunistů a svazáků podle úkolů, které jim byly dány v přípravném období, jak splnili vedoucí úlohu strany v průběhu cvičení. Zhodnotí tu také formy stranickopolitické práce, ukáže na klady a nedostatky, zevšeobecní kladné výsledky a všechny zkušenosti, které pak mají posloužit tomu, aby se stranickopolitické orgány vyvarovaly těchto chyb na příštích velitelско-štábních cvičeních. Zhodnotí se výsledky cvičení, morální stav, bdělost a ostrážistost, úroveň družnosti ve smyslu pro kolektivní odpovědnost za splnění úkolu a činnost jednotlivých komunistů na pracovištích.

Závěr

Při minulých velitelско-štábních cvičeních získali političtí pracovníci bohaté zkušenosti. Jsou to však teprve začátky. Podrobíme-li však své chyby kritice, budeme-li hledat příčiny nedostatků, vyvozovat poučení z dosavadních chyb, napravovat je, těžit ze zkušeností.

ností politických pracovníků Sovětské armády, zdokonalovat se, projeví se to nejen v růstu politických pracovníků, ale i v úspěšné činnosti štábů. Povinností všech politických pracovníků na vyšších velitelstvích bude nepropadat pocitu uspokojenosti a bezstarostnosti, ale učit se zdokonalovat se nejen v marxisticko-leninské teorii, ale i ve vojenském umění, jak nám to uložil soudruh ministr, když na slavnostním vyřazení absolventů Vojenské akademie dne 29. srpna 1952 řekl: „Úspěchů bude dosaženo, jestliže všichni příslušníci velitelského sboru budou prohlubovat své znalosti sovětské vojenské vědy a sovětského vojenského umění a ve své práci se opírat o sovětské zkušenosti. Pracovat po vzoru sovětských velitelů vyžaduje od každého příslušníka velitelského sboru nadšení i houževnatost v práci, iniciativy a důvtipu, nezlomnou vůli překonávat překážky.“ Pro nás politické pracovníky je důležitý úkol likvidovat odtrženost politicko-výchovné práce od konkrétních úkolů bojové přípravy. Před těmi úkoly nelze ustoupit, protože na tom závisí stupeň bojeschopnosti naší armády. „Jistěže chtějí všichni političtí pracovníci, aby naše armáda byla nepřemožitelná. Ale „dobří jsou jen takoví pracovníci,“ říká s. Stalin, „kteří se nebojí obtíží, kteří necouvají před obtížemi, nýbrž naopak směle čelí obtížím, aby je překonali a odstranili. Jedině v boji proti obtížím se utvářejí skutečné kádry pracovníků. A bude-li mít naše armáda dostatečný kádr skutečně zocelených pracovníků, bude nepřemožitelná.“³⁾ To platí též pro nás a o naší armádě, která stojí po boku zkušené, bratrské Sovětské armády.

Skončili jsme již dávno s těmito formami, kdy v politické práci během velitelsko-štabního cvičení se vymýšlely nekonkrétní situace, kdy jsme neviděli hlavní cíl cvičení, podstatu práce zařazených funkcionářů štábu a vůbec úlohu štábu. S tím je již skončováno. Dnes je již jasno, že úspěch velitelsko-štabních cvičení bude zabezpečen, podaří-li se politickým pracovníkům rozvinout v stranických a mládežnických organizacích v plné míře stranickou práci, mobilisovat a aktivisovat všechny komunisty i bezpartijní k vyvinutí vysokého pracovního úsilí k úspěšnému splnění úkolů při velitelsko-štabním cvičení.

Všichni političtí pracovníci si však musí uvědomit, že úspěch nelze zaručit bez soustavné, celoroční péče o zvyšování úrovně politické operační a bojové přípravy příslušníků štábů, bez neustálého odhalování a odstraňování nedostatků, zvyšování konkrétnosti a zvyšování ideové a organizační úrovně práce stranických a politických orgánů.

³⁾ J. V. Stalin: „Otázky leninismu“. Projev při propouštění absolventů akademií Rudé armády 4. V. 1935 (Svoboda 1948, str. 476). — Poznámka redakce.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ORGANISACE, PLÁNOVÁNÍ A VEDENÍ PROTIOFENSIVY

Generál-majoor Josef Haman

Třebaže má thema tohoto pojednání ráz operačního stupně, pokládám za vhodné zasadit je do strategického rámce, abychom tak měli všeobecný přehled a podklad pro řešení operačních problémů protiofensivy, kterýžto druh operační činnosti velkých vševojskových svazů může snadno přerůst a skoro vždy přerůst operační rámec.

1. Historický vývoj protiofensivy

Vojenská theorie i válečné zkušenosti svědčí o tom, že dosáhnout vítězství ve válce je možné jen rozhodnou porážkou ozbrojených sil nepřítele. Tohoto cíle je možno dosáhnout jen útočnou strategií. Strategické formy vedení války nejsou však tímto jediným způsobem vyčerpány. K úspěšnému vedení strategického útoku je ovšem třeba také vhodné strategické situace, ale ta vždy není. Často bude jedna z bojujících stran nucena sáhnout k vedení strategické obrany.

Všimneme-li si průběhu posledních dvou světových válek, vidíme, že každá z válčících stran byla nucena přejít na určitou dobu k strategické obraně, neboť její vlastní i všeobecná situace nedovolila vést strategickou ofensivu.

Při těchto příkladech je nutno zvlášť podtrhnout, že se k strategické obraně neuchylovala jen slabší strana, nýbrž často i silnější z obou válčících stran, t. j. i ta, která na konec války vyhrála.

K strategické obraně se uchyluje zpravidla jedna z válčících stran tehdy, je-li pro ni nevýhodný poměr sil.

Četní kapitalističtí vojenští theoretikové podrobně vypočítávali výhody, které má útočník začínající válku ze své iniciativy.

Práce generálních štábů hlavních evropských mocností na konci 19. a na začátku 20. století byla podřízena snaze předejít, třeba jen o několik dnů, nepřítele v provedení mobilisace, soustředění i v strategickém učenění ozbrojených sil. Soudobé imperialistické stadium kapitalismu vytvořilo zcela zvláštní podmínky vzniku války. Již před začátkem druhé světové války předvídal soudruh Stalin, že v budoucnu nebudou války začínat tak, jak tomu bylo v 19. století a jak začala první světová válka.

Naznačil, že v příští válce zmizí období mezi vyhlášením války a začátkem bojové činnosti, během něhož byla v dřívějších válkách prováděna mobilisace, převozy, soustředění sil a jejich strategické učenění.

Soudruh Stalin upozorňoval, že budoucí války budou začínat překvapivým přepadem jednoho z protivníků bez předchozího vyhlášení válečného stavu. Způsob započetí druhé světové války zcela potvrdil správnost jeho předvídání.

Soudruh Stalin poukázal na zvláštnost podmínek, které bývají na počátku soudobých válek. Agresivní národy, které provádějí přepadení, říká soudruh Stalin, obvykle jsou více připraveny na válku, kdežto mírumilovné národy, které nemají zájem na válce, se v přípravě války opoždují. Je skutečností, že agresivní národy v nynější válce (rozuměj v druhé světové válce), měly již před začátkem války útočnou armádu pohotovou k napadení, kdežto mírumilovné národy neměly pohotově ani krycí armádu ke krytí mobilisace. Tyto výhody agresorovy způsobily nevýhodný poměr sil pro napadenou stranu, což

těž předem určovalo přechod napadené strany k strategické obraně. Cílem této strategické obrany bylo získat čas k provedení mobilisace, soustředění a učlenění ozbrojených sil a v mnohých případech šlo též o získání času s politického hlediska v očekávání vstupu nových členů koalice do války.

Strategická obrana, ať má jakékoliv aktivní formy, sama o sobě je konec konců jen pasivní strategickou formou války. Jenom přechod k strategické ofenzivě může rozhodnout válku vítězně. V minulé válce jediné Sovětská armáda dokázala slavně zakončit strategickou obranu a přejít ve vítěznou strategickou protiofensivu do té doby neznámého rozmachu. Naproti tomu strategická obrana západních mocností ve válce s Německem v letech 1939 až 1940 skončila naprostým neúspěchem v procese strategické obrany.

Protiofensiva jako strategická forma vedení války je organizovaným souhrnem operací strategického významu, přímo následujících po operacích strategické obrany a majících za cíl vyrvat nepříteli, který je oslaben a vyčerpán bojem s naší aktivní obranou, strategickou iniciativu, rozdrtit jeho hlavní uskupení sil a vytvořit tak nutné předpoklady pro začátek všeobecné strategické ofenzivy, jejímž cílem je dosáhnout vítězství ve válečném tažení a v celé válce.

Myšlenka vzájemného spojení aktivní obrany s následujícím přechodem k útočné činnosti s cílem rozdrtit nepřítele je velmi stará. Válečná historie ukázala mnoho a mnoho příkladů. Poučným příkladem použití protiofenzivy v novější době jsou bitvy řízené Petrem Velikým a Kutuzovem. Nevýhodný poměr sil, hlavně pokud jde o výzbroj a bojovou připravenost vojsk, přinutily Petra Velikého, aby se v prvních taženích severních válek omezil na obranné formy vedení války. Teprve podle toho, jak vzrůstaly početnost a jakost výzbroje a bojové zkušenosti ruské armády, mohl Petr Veliký postupně přecházet k aktivním formám strategie a dosáhnout konečného rozhodujícího vítězství v bitvě u Poltavy.

Ještě výrazněji se jeví dovedné spojení obrany s protiofensivou v Kutuzovově strategii v roce 1812. Činnost ruských vojsk po tarutiňské srážce je vlastně protiofensivní, kdy pronásledování je spojováno s provedením četných úderů ruské armády a partyzánských oddílů. Kutuzov dovedně rozšířil tuto činnost také v materiálním smyslu tím, že dal zničit všechny místní zdroje před Napoleonovými vojsky, což přispělo k jejich úplnému zničení.

Během první světové války došlo k několika protiofensivním operacím, avšak ani v jednom případě tyto operace nedosáhly strategických výsledků. Protiofensiva 8. německé armády během východopruské operace r. 1914, byť byla úspěšně ukončena, nezpůsobila žádnou zásadní změnu ve všeobecném poměru sil válčících stran, ba ani neměla vliv na poměr sil na východním válčišti.

Protiofensiva spojenců v bitvě na Marňě (srpen, září 1914) byla vítězstvím dohody, ale toto vítězství nebylo ukončeno rozdrčením německých armád, které ustoupily na řeku Aisne a byly s to již koncem roku 1914 opět provádět aktivní činnost.

Občanská válka 1918 až 1920 naproti tomu dala mnohé příklady správného použití protiofenzivy. Rozdrčení kolčakovských, děnikinových a judeničovských armád i armád polských pánů bylo dosaženo protiofensivami. Leninsko-stalinská strategie určovala jako cíl protiofenzivy vždy úplné rozdrčení nepřítele. Uskutečňováním těchto úkolů bylo dosaženo všeho. Během strategické obrany byly sbírány potřebné síly, soustřeďovány bojové prostředky a podle toho, jak se vytvářela vhodná strategická situace, přecházely tyto síly ve strategickou protiofensivu, jejímž výsledkem byla porážka nepřítele. Je samozřejmé, že není možné nepřehlédnout při tom k zvláštnostem boje v občanské válce. Nicméně však již během této války byly položeny základy nového sovětského vojenského umění, které se potom s růstem sovětského státu i ozbrojených sil rychle dále vyvíjelo.

Strategická protiofensiva jako základní forma válečného zápolení spolu se strategickou obranou byla s úspěchem uplatněna soudruhem Stalinem již za občanské války; nejpříjemněji byla rozvinuta za Veliké vlastenecké války Sovětského svazu v letech 1941 až 1945, v jejíž historii jsou nejvýraznější příklady jejího dovedného využití. Protiofensivou u Moskvy, jak známo, byla způsobena porážka německých vojsk útočících na hlavní město sovětského

svazu a tím přelom průběhu tažení v roce 1941. Německé plány „bleskové války“ byly úplně zhačeny. Protiofensivy u Stalingradu a Kurska byly rozvinuty v široké strategické ofensivy při nichž bylo dosaženo rozdrčení hlavních útočných uskupení německých vojsk a tím i úplného přelomu ve vývoji událostí ve prospěch Sovětského svazu.

Po tomto krátkém rozboru je možné učinit si již představu o tom jakého ohromného rozmachu může dosáhnout soudobá protiofensiva proti silnému nepříteli a jaký význam a důležitost má během ozbrojeného konfliktu. Protiofensivy sovětských vojsk se uskutečňovaly ve velmi rozsáhlém měřítku, přerůstaly ve všeobecné ofensivy na celém válčišti nebo na určeném strategickém směru a dosáhly rozhodujících strategických cílů, t. j. rozdrčení hlavního uskupení nepřátelských sil, osvobození velkého území, vítězství ve válečném tažení a úplného přelomu v průběhu války.

Německá fašistická armáda se několikrát pokoušela provést protiofensivu s dalekosáhlými cíli, avšak všechny její pokusy vyzněly naprázdno. Německá vojska neměla úspěch, protože nesprávně zhodnotila a chápala celkovou situaci a protože určovala pro akci nedostatečné síly. Zeslabená vojska vykrvácela pak na aktivní obraně sovětských vojsk. Za úspěšnou německou protiofensivu lze pokládat akci v Ardennách v prosinci v roce 1944. Němci však byli nuceni pod vlivem mohutné ofensivy sovětských vojsk na východní frontě zastavit svou protiofensivu v Ardennách a přesunout část vojsk na východ.

2. Všeobecná charakteristika protiofensivy

Protiofensiva je jedním z druhů bojové činnosti. Bylo jí používáno již dávno. Ale jediné v Sovětské armádě byla po Veliké vlastenecké válce podrobně rozpracována teorie této důležité části vojenského umění, a to na základě bohatých praktických zkušeností.

Vojenská teorie a zkušenosti z válek mluví o strategické ofensivě jako o základní a nejzávažnější činnosti ve válce. Jedině rozhodnou ofensivou je možné získat konečné vítězství, rozbít nepřátelské ozbrojené síly, ovládnout nepřátelskou zem a přinutit nepřátelskou vládu ke kapitulaci. Obrana ve strategickém měřítku, ke které je někdy nutné přejít, je způsobila dosáhnout jen omezených strategických cílů. Použití strategické obrany musí mít jen dočasný ráz a musí zabezpečit dobré podmínky pro následující přechod ozbrojených sil do protiofensivy.

Na rozdíl od ofensivy, která se uskutečňuje proti bránícímu se nepříteli, je protiofensiva vedená proti aktivnímu a útočícímu nepříteli.

Soudruh Stalin v dopise plk. Razinovi osvětluje protiofensivu takto: „Dobře organizovaná protiofensiva je velmi zajímavým druhem útočné operace“. Při tom soudruh Stalin zdůraznil, že mluví „o protiofensivě po úspěšné útočné operaci nepřitele, v které však nepřítel nedosáhl rozhodných výsledků a během které obránce sbírá potřebné síly, přechází do protiofensivy a způsobuje nepříteli rozhodnou porážku.“ V tomto krátkém, avšak co do smyslu hlubokém a všestranném charakterisování protiofensivy jsou obsaženy všechny její zákonitosti, zejména:

- úspěšné zakončení obrany proti útočícímu nepříteli,
- získání času, soustředění sil a organizace protiofensivy,
- přechod z obrany do útoku,
- provedení protiofensivy a způsobení rozhodné porážky nepříteli.

V tomto sledu také chci v dalších částech článku osvětlit zásadní otázky protiofensivy:

Vycházejíce ze stalinských zásad musíme brát protiofensivu jako počátek nové velké útočné operace. Protiofensiva je zvláštní druh útočné operace, přímo spjaté s předchozí obranou, která je výsledkem úspěšné obrany a odpovědi na útočnou činnost nepřitele. Cílem protiofensivy je, jak jsem již v úvodu řekl, vyrvat iniciativu z rukou nepřitele, rozdrtit jeho hlavní útočné uskupení zeslabené naší obranou nebo způsobit rozhodnou porážku jednomu z hlavních útočných uskupení nepřitele, ovládnout strategicky nebo operačně důležité objekty nebo prostory a vytvořit tak podmínky pro přerůstání proti-

ofensivy ve všeobecnou ofensivu ozbrojených sil státu, s rozhodujícím strategickým cílem.

Přechod do protiofensivy se obvykle uskutečňuje silami několika velkých operačních vševojskových svazů s použitím značných operačních i strategických záloh, aby bylo možné vytvořit na rozhodných směrech nutnou převahu sil a prostředků nad nepřítelem.

V soudobých válečných podmínkách nabývá protiofensiva na hlavním válčišti nebo na důležitém směru proti nepříteli obvykle širšího než operačního rámce a vyžaduje provedení rozsáhlých opatření strategického měřítka. V další části pojednání osvětlím přípravu a provedení protiofensivy silami několika operačních vševojskových svazů s použitím velkých operačních záloh.

Mezi protiúderem a protiofensivou, třebaže mají rozdílný význam bývá často přímá souvislost. Protiúder úspěšně proveden v průběhu obranné operace silami operačních záloh mohou často přesáhnout rámec řešení operační obrany, přerůst v protiofensivu a stát se jejím počátečním obdobím. V jiných případech se může silám jednoho operačního vševojskového svazu podařit jen zastavit útok nepřítele a teprve zasazení nových operačních nebo strategických záloh dovolí přejít do protiofensivy.

Tak na příklad protiúder prováděné sovětskými vojsky v bitvě u Moskvy na jednotlivých směrech v době od listopadu až do začátku prosince 1941 přerostly zasazením strategických záloh dne 6. 12. 1941 ve velkou protiofensivu.

Válečné dějiny, jak jsem již uvedl, znají mnoho příkladů protiofensiv provedených v rozličných historických obdobích v různých podmínkách a s různými výsledky. Přes to, že tyto protiofensivy měly jistě kladné výsledky, nebylo jimi vždy dosaženo plánovaných strategických cílů a nevedly k úplnému rozdrčení nepřítele. Bylo to zaviněno různými příčinami, jako je na příklad nedocnění aktivní činnosti, nedostatek sil určených pro protiofensivu, nízké morální a bojové vlastnosti vojsk, špatná organizace přípravy a provedení protiofensivy a p. Na podkladě těchto zkušeností lze stanovit tyto hlavní rysy protiofensivy, ať je organizována v měřítku operačním nebo strategickým.

Protiofensiva je zvláštní druh útočné činnosti nová útočná operace, která se zpravidla připravuje již v průběhu předcházející aktivní obrany vedené vzhledem k dočasně pro nás nevýhodnému poměru sil. Úporná aktivní obrana musí vyčerpat a zeslabit útočícího nepřítele, změnit tím poměr sil v náš prospěch a vytvořit podmínky pro jeho rozdrčení přechodem do protiofensivy.

Protiofensiva má za účel vyrvat jak operační, tak i strategickou iniciativu z rukou vlnivšího se nepřítele a zničit jeho hlavní útočné uskupení přechodem našich vojsk z obrany k útočné činnosti a tím vytvořit potřebné podmínky k následujícímu přerůstání protiofensivy ve všeobecnou strategickou ofensivu ozbrojených sil s cílem vyhrát bitvu a dosáhnout zásadního přelomu v průběhu války v náš prospěch.

Protiofensiva je spojena s ohromným organizačním úsilím na frontě i v týlu ke zvýšení počtu bojujících jednotek, k vytvoření potřebných záloh živé síly i materiálních prostředků. Všechna tato opatření mají za účel vytvořit převahu sil nad nepřítelem k okamžiku přechodu vlastních vojsk do protiofensivy.

Protiofensiva jako aktivní forma zápasu ozbrojených sil je nejobtížnější druh bojové činnosti vojsk. K dosažení úspěchu je třeba množství odolných vojsk s vysokými morálními a politickými hodnotami, způsobilých provádět tento druh útočné činnosti, vedených velitelským sborem dokonale ovládajícím soudobé vojenské umění. Úspěch protiofensivy závisí též v mnohém na správném určení okamžiku přechodu od obrany k protiofensivě a na volbě, směru hlavního úderu protiofensivy.

Nepřítel uskutečňující na daném válčišti nebo na důležitých směrech ofensivu ať již v operačním nebo strategickém měřítku, bude se snažit, aby měl k tomuto účelu značnou převahu pozemních i vzdušných sil.

Důležitým úkolem obránce jak již bylo dříve řečeno, tedy je změnit během boje tento nevýhodný poměr sil ve svůj prospěch. Toho může být dosaženo jednak oslabením útoč-

níka, jednak přísunem čerstvých sil z operační nebo strategické hloubky anebo přeskupením sil z druhých front nebo úseků.

Za podmínek soudobé války, v zápase velkých a silných protivníků, mohou být rozměry nutných opatření k zesílení a rozvíjení vlastních ozbrojených sil tak velké, že přesáhnou rámec vojenského umění. Sem na příklad patří obsáhla opatření politicko-ekonomická, povolání a doplnění záloh, zvýšení výroby zbraní, vytvoření velkých záloh střeliva, pohonných hmot i ostatních druhů válečného materiálu. Jako důsledek rozsáhlé různorodé a složité práce je vytvoření značných operačních a strategických záloh a jejich soustředění v hloubce státu na důležitých směrech.

Zámysl a rozhodnutí pro protiofensivu jak ve strategickém, tak i v operačním měřítku jsou podmíněny splněním uvedených předběžných politicko-ekonomických opatření.

Protiofensivu značného strategického významu organisuje vrchní velitelství. Organisování protiofensivy operačního měřítka může být svěřeno i veliteli frontu. Důležitost vědeckého předvídání pravděpodobného rozvíjení událostí se zvlášť projevuje při plánování a organisaci protiofensivy, to jest v období, kdy iniciativa bojové činnosti je ještě na straně nepřítele. V tomto období si nepřítel může ještě vybrat ten nebo onen směr hlavního úderu, může se úporně snažit dosáhnout daného cíle a vést dále aktivní boje na původním směru, bez ohledu na naše protiakce, může též současně přejít na určitých úsecích k úporné obraně, aby vyčerpал naše síly v bezúčelných útocích i připravovat nový úder atd.

Odhalit zámysl nepřítele, správně určit, kde se soustřeďují jeho hlavní síly a s jakým cílem, vědět a předvídat jeho činnost v dané situaci, znamená velikou pomoc pro přijetí správného rozhodnutí k provedení protiofensivy a ulehčuje sestavení příslušného plánu vlastní činnosti.

Veliká vlastenecká válka nám dává mnoho příkladů podobného správného a vědeckého zhodnocení situace a předvídání průběhu operací vrchním velitelstvím sovětských ozbrojených sil. Zejména organisace protiofensivy u Moskvy, Kurska a Stalingradu nese pečeť stalinského vojevůdcovského genia. Za podmínek soudobého vedení válek, operací i boje, při zvýšené motorisaci a mechanisaci vojsk, při novém rozvoji letectva a rychlém účinku nových technických prostředků umlčovacích a ničivých je nesmírně důležité umět předvídat pravděpodobné rozvíjení situace a včasné přijmout správné rozhodnutí.

3. Zvláštnosti organisace protiofensivy

Nejdůležitějším prvkem rozhodnutí pro protiofensivu je volba směru hlavního úderu. Je důležité, aby byl hlavní úder veden takovým směrem, na kterém je možné rozdrtit a zničit hlavní uskupení nepřátelských sil, tím dosáhnout přelomu v situaci a potom využít dosaženého úspěchu k dalšímu rozvíjení útočné operace na široké frontě a do velké hloubky. Nejvýhodnějším směrem hlavního úderu podle zkušeností z protiofensivy sovětských vojsk je směr nebo směry, v kterých může naše úderné uskupení co nejrychleji proniknout do týlu hlavních útočících sil nepřítele.

Veliký význam při organisaci protiofensivy má volba nejvýhodnější operační formy úderu proti nepříteli. V prvním obranném období dokud má iniciativu ještě nepřítel je při tom nutno vzít v úvahu kromě všeobecných požadavků na útočnou operaci též způsob útoku nepřítele.

Znameníť poučení o tom skýtá Veliká vlastenecká válka Sovětského svazu. Tak na příklad v bitvě u Moskvy útočil nepřítel dvěma údernými tankovými uskupeními, která měla úkol obklíčit sovětské hlavní město. Aktivní protimanévr sovětských vojsk záležel v provedení obchvatných úderů z obou křídel fronty sovětských vojsk po ramenech tankových kleští, které představovaly obě úderné tankové skupiny Němců obcházející Moskvu ze dvou stran.

Na Stalingrad útočil nepřítel klínem, máje hlavní uskupení v hlavě klínu. Protimanévr sovětských vojsk záležel tam v provedení soustředěných úderů na slabé boky hlavního německého uskupení s cílem dosáhnout jejich obklíčení a zničení.

V bitvě u Kurska zámysl sovětského velení pro protiofensivu předvídal vyčerpání a oslabení nepřítele silnou obranou, odrazení úderů německých uskupení snažících se odříznout kurský výběžek a potom rozdrčení nepřítele kombinací čelních a bočních úderů.

Na podkladě těchto zkušeností můžeme vytýčit tři typické formy operačního manévru za protiofensivy:

1. Boční úder na útočící uskupení nepřítele. Použití tohoto úderu je vhodné, jestliže podle všeobecného poměru sil a podle terénních a také ostatních podmínek situace je možné organisovat tento protimanévru jen jedním směrem.

2. Údery na sbíhavých směrech pod základnu klínu útočícího nepřátelského uskupení (t. j. operace podobná operaci stalingradské). Tento způsob je nejvýhodnější a může vést k nejozdravějším výsledkům, t. j. k obklíčení a úplnému zničení nepřítele.

Při tomto způsobu obvykle přesahuje rozmach operace rámec jednoho operačního vševojskového svazu a odpovídá spíše možnostem strategické operace několika takových svazů.

3. Čelní úder na útočící nepřátelské uskupení za tím účelem, aby bylo rozděleno na části a ty pak aby byly jednotlivě ničeny. Této formy se použije jestliže k tomu vede vzájemné postavení stran i jiné podmínky situace.

Ve velké protiofensivní operaci strategického měřítka, které se účastní několik velkých operačních vševojskových svazů i strategických záloh, bývají spojovány různé formy operačního manévru. Ku příkladu v protiofensivě u Kurska bylo využito nejen čelních, ale i současných bočních soustředných úderů odpovídajících zvláštnostem rozvíjející se situace. Aby bylo nepříteli zabráněno přesunout zálohy na ohrožený směr a aby mu byl ztížen protimanévru proti naší protiofensivě, je nutné organisovat aktivní činnost (t. j. místní útoky s omezeným cílem) na co nejširší frontě, ale se zřetelem na odpovídající síly a možnosti v souhlase se všeobecným strategickým plánem.

O době potřebné k organisaci protiofensivy dají nám představu příklady z války. Zkušenosti ukazují, že se doba potřebná k organisaci protiofensivy měnila a že měla značné časové výkyvy, a to v závislosti na celém komplexu prvků situace. V těch případech, kdy bylo v době obranné činnosti nutno soustřeďovat síly a prostředky z velkých dálek, tato doba se značně prodlužovala, v jiných případech se zase naopak značně snižovala, když na přípravu protiofensivy stačilo provést jen malé přeskupení sil.

Správná volba a udržení východiště, z kterého mají vojska přejít do protiofensivy, má svrchovaný význam. Východiště musí zabezpečovat výhodné postavení našich vojsk pro činnost proti hlavnímu uskupení nepřítele.

Vztah mezi obranou a protiofensivou lze charakterisovat takto:

Úspěšným provedením obrany je útočící nepřítel oslabován, vyčerpává se a rozvíjením jeho aktivní činnosti se tím zpomaluje a může nastat úplné zastavení jeho postupu. Tím se získává čas na organisaci protiofensivy a vytvářejí se nezbytné předpoklady pro přechod vlastních vojsk do útoku na oslabeného nepřítele.

Bránící se strana využívající výsledků aktivní a úspěšné obrany, zesílená novými silami a prostředky přechází do útoku s cílem rozdrtit hlavní síly útočícího nepřítele a tím dosáhnout rozhodujících strategických výsledků. Všimněme si zvláštností obrany prováděné v rámci předvídané protiofensivy a všeobecných požadavků na ni kladených. Při vedení obranné operace je nutné mít na zřeteli nejenom běžné obranné úkoly, ale i úkoly budoucí protiofensivy. Vycházejíce z těchto požadavků máme i předpoklady a směrnici, jak řídit boj, aby nebyla nepříteli dána možnost rozbít po částech síly pro připravovanou protiofensivu. Nepřítel se bude vždy pokoušet nejprve porazit vojska provádějící obranu a potom zálohy přicházející z týlu a určené pro protiofensivu. Proto vedení obrany v operačním i strategickém měřítku za těchto podmínek vyžaduje vysokého umění, tvrdosti a houževnatosti nejen u vojsk, ale i u velitelů.

Důležitým předpokladem přechodu do protiofensivy je narůstání sil v průběhu obrany, a to nejen pozemních, ale i vzdušných. Letectvo je nejpohyblivější druh vojsk, a proto je zřejmé, že se čerstvé jednotky letectva určené pro protiofensivu objeví první v prostoru

obraně operace. Přisunované letecké síly musí být zasazeny do bojů se zřetelem na konkrétní situaci, aby aktivně pomáhaly svým vojskům v zápase s útočícím nepřítelem majícím převahu sil, bojovaly se silným nepřátelským letectvem, vyčerpávaly a oslabovaly nepřítele, ale zároveň je nutné dát pozor a nedopustit, aby letectvo přisunované k provedení plánované protiofensivy nebylo samo vyčerpáváno a poráženo po částech.

Krátce řečeno, při předvídaném přechodu do protiofensivy je možné stanovit zásadní podmínky pro vedení obranné operace. Během obrany nutno způsobit nepříteli co největší ztráty, zeslabit a nechat vykrváčet v úporných bojích jeho hlavní uskupení sil, přinutit ho k zasazení operačních záloh do boje, zadržet jeho ofensivu, a když je to možné, vůbec zastavit postup zeslabeného nepřítele.

Zkušenosti ukazují, že těžké období obrany předcházející před přechodem do protiofensivy je těžkou zkouškou morální síly, velitelské tvrdosti a houževnatosti po všech stránkách, zejména pokud jde o použití přisunovaných operačních i strategických záloh.

V zásadě je třeba mít stále na paměti, že tyto zálohy jsou přisunovány a soustřeďovány k vytvoření mocných úderných uskupení, a že jich proto není možno použít k plnění omezených obranných úkolů na jednotlivých úsecích. Při tom však je třeba si uvědomit: jestliže bránící se vojska budou oslabena v rozhořčených bojích s nepřátelskou převahou sil, může nastat široký průlom obrany a k jeho likvidaci bude nutno použít záloh soustřeďovaných pro protiofensivu. Zápas může nabýt rázu postupného vystavování vlastních sil soustředěným úderům nepřítele.

Proto vyvstává před vojvoděm řídicím bitvu nebo sražení složitý problém: Na jedné straně nedovolit přílišné zeslabení bránících se vojsk, živit bránící se frontu čerstvými silami, aby byla s to splnit daný obranný úkol a aby nepovolila pod zuřivými údery nepřátelských sil majících převahu.

Na druhé straně současně úporně a neústupně připravovat zdrcující úder na nepřítele podle všeobecného plánu a činnosti vojsk bojujících na frontě a přisunovaných záloh.

Takový požadavek kladl soudruh Stalin ve svém rozkaze č. 345, vydaném dvanáct dnů před přechodem sovětských vojsk do protiofensivy u Stalingradu.

Geniální příklady řešení tohoto těžkého úkolu stalinskou strategií vidíme v nejznámějších protiofensivách sovětských vojsk u Moskvy, Stalingradu a Kurska.

K správnému pochopení charakteristických rysů a zvláštností protiofensivy a její přípravy je nutné hluboké studium zkušeností z protiofensiv Sovětské armády za Veliké vlastenecké války.

Již v průběhu obranné bitvy je nezbytné vést boj o získání iniciativy a o ochromení iniciativy nepřítele. Za tím účelem je nutné nejenom úporně bránit zaujatá postavení, ale vést aktivní obranu, provádět protiúder, jak tomu bylo u Moskvy a u Kurska, a připoutávat nepřátelské síly k těm úsekům a na ty směry, které jsou výhodné vzhledem na zamýšlenou protiofensivu. Nejpuoučejším příkladem takové činnosti je bitva u Stalingradu.

Při vynuceném ústupu našich vojsk je třeba volit čáru na níž musí být nepřítel s konečnou platností zastaven tak, aby byla výhodným východištěm pro zamýšlenou protiofensivu. Požadavky kladené na výhodné východiště jsou: prostor bez překážek ztěžujících přechod do útočné činnosti, možnosti hromadného použití dělostřelectva, tanků a letectva a výhodné prostory ke skrytému soustředění vojsk v bližším týlu.

Podstatný význam má také průběh linie fronty, která se vytvořila během obrany a která může ulehčit použití rozhodných forem operačního manévru při přechodu do protiofensivy. Příkladem jsou opět bitvy u Moskvy, Stalingradu a Kurska.

K vytvoření vhodného východiště pro protiofensivu bude často nutno udržet výhodná předmostí a prostory mající operační význam pro rozvinutí protiofensivy z nich. Příkladem mohou tu být předmostí na Donu a prostor mezi jezery Caca a Barmancak na křídlech a v boku německého uskupení u Stalingradu, které byly výhodné a měly veliký význam při přechodu sovětských vojsk do protiofensivy.

Při vedení obranných bojů musíme se též snažit nedopřát nepříteli oddechu a nedat mu čas k vytvoření silné obrany na směru zamýšlené protiofensivy.

Obrana, po níž nebo z níž se uskutečňuje přechod do protiofensivy, může mít ráz vynucené nebo záměrně vedené obrany. V prvním případě není bránící se strana ještě hotova k přechodu do protiofensivy. Proto je třeba získat čas potřebný pro přípravu k přechodu do protiofensivy. Taková příprava bude se pak dít za rozhořčených a napjatých obranných bojů, dokud nebudou soustředěny potřebné síly pro všeobecnou aktivní činnost, jako tomu bylo v bitvách u Moskvy a Stalingradu.

V druhém případě jedna z bojujících stran záměrně provádí obranu. Obranu provádí ne proto, že by nebyla hotova k útočné činnosti, nýbrž proto, že tento způsob pokládá za výhodnější, t. j. donucuje nepřítele, aby on provedl úder a byl pak zeslaben silnou obranou.

V tom případě se také všechna zásadní přípravná opatření, čítaje v to soustředění nezbytných sil pro protiofensivu, provádějí zpravidla již dlouho předtím, ještě v období stabilního stavu stran. Ostatní opatření přímé přípravy přechodu k protiofensivě se pak uskutečňují v poměrně krátkém čase, v průběhu obranných bojů.

To vyžaduje od velitelů, štábů i vojsk vysokého vojenského umění, velkého napětí sil, provedení rychlých přeskupení a úporných dílčích bojů. Zářným příkladem provedení tohoto druhu protiofensivy je bitva u Kurska.

4. Organizace a příprava protiofensivy

Přejdu nyní přímo k organizaci a přípravě protiofensivy. Z předchozí stati je zřejmé, že organizace a příprava protiofensivy nejsou vždy uskutečňovány ve zvláštním, samostatném období, nýbrž také během obrany; současně a souběžně s vedením obranného sražení může být jediným uceleným časovým úsekem činnosti.

Příprava protiofensivy, řečeno všeobecně, musí začínat co možná nejdříve, to jest, jakmile je to možné vzhledem na situaci.

Příprava se provádí během celého obranného období až do přechodu bránících se vojsk do protiofensivy.

Příprava k protiofensivě se uskutečňuje většinou v neklidné situaci na frontě na rozdíl od ustálené situace, jaká bývá v přípravném období útočné operace proti nepříteli bránícímu se v připravené obraně. Rovněž tak není možno srovnat toto období s obdobím bojových přestávek mezi operacemi, kdy je možné podle závčas podrobně rozpracovaného plánu poměrně bez překážek plnit všechna přípravná a zabezpečovací opatření.

Organizace a příprava protiofensivy zpravidla probíhá v těžké a složité situaci v období napjatého zápasu, s množstvím napjatých okamžiků a krisí. Situace bývá velmi složitá a nabitá množstvím změn a neurčitostí. Velitelé, štáby a vojska mají obtížný úkol odrazet tlak nepřátelských sil majících převahu a současně připravovat přechod k útoku, překonávat těžkosti všech možných druhů vznikající při uskutečňování přípravných prací a opatření v krátké době.

Z příkladů z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu je poučné srovnat přípravu protiofensivy u Moskvy na konci roku 1941 s přípravou na příklad běloruské útočné operace roku 1944, abychom poznali zásadní rozdíl mezi přípravou protiofensivy a ofensivy.

Základním úkolem velitelství té strany, která se připravuje přejít k protiofensivě je jak již bylo řečeno dosažení rozhodující změny v poměru pozemních i leteckých sil ve svůj prospěch do počátku protiofensivy.

Toto je možné dosáhnout jednak zeslabením útočníka dovednou aktivní obranou, jednak všeobecným zesílením svých vojsk co do množství a jakosti technického vybavení, morálně politického stavu a materiálního zabezpečení. Aby byla protiofensiva úspěšná, je třeba vytvořit mocné úderné uskupení vojsk, dosáhnout rozhodující převahy sil na směru hlavního úderu, vyvést toto úderné uskupení do výhodného východiště a všeobecně řečeno vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiofensivy. To ovšem vyžaduje provedení četných složitých opatření, která osvětlím dále.

Takovým velmi důležitým opatřením je především důkladná morálně politická příprava vojsk.

Tato příprava musí především povznést bojového ducha nových jednotek, z nichž některé dosud nebyly v boji, zabezpečit vysokou morální a politickou úroveň vojsk, vštípit jim bezmeznou nenávist k nepříteli a odhodlání bit a zničit ho.

Průzkum a studium nepřítele musí se díť s novou plnou energií s použitím všech po ruce jsoucích prostředků a možností. Letectvo v tom smyslu je výborným pomocníkem. Kromě průzkumu vede boj s letectvem nepřítele o získání převahy ve vzduchu a spolehlivě chrání přeskupení a soustředění vojsk k protiofensivě a pomáhá bránícím se vojskům na frontě.

Splnění těchto úkolů vyžaduje správného rozplánování úsilí letectva podle daných možností tak, aby jeho síly nebyly vyčerpány do začátku protiofensivy, nýbrž naopak, aby vzrostly.

Důležitou prací velitelství a štábů je zabezpečení soustředění vojsk přisunovaných po železnici, po cestách a jinými prostředky. Přisunované jednotky je třeba bez zdržení zavést do prostorů soustředění při jejich zabezpečení jednak vzdáleností od fronty jednak spolehlivou ochranou ze vzduchu, zastíráním a ženijními opatřeními proti úderům nepřátelského letectva, vzdušných výsadek nebo motomechanisovaných jednotek, které mohou proniknout průlomem fronty. Veškerá přeskupení vyžadují, aby byla provedena přesně, rychle a pro nepřítele neočekávaně. Rozumí se samo sebou, že podobná velká opatření vyžadují od štábů mnoho úsilí, správné rychlé práce a zběhlosti.

Přesná organisátorská práce velitelství a štábů má tu všeobecně veliký význam, neboť ve většině případů se protiofensiva připravuje v časově omezených lhůtách a pro přeskupení sil, pro organisaci velení a spojení a k provedení četných dalších opatření, na nichž závisí úspěch protiofensivy, není mnoho času.

Velkou pozornost je třeba obrátit na otázky protiletectké, protitankové, protivýsadekové a protichemické obrany a ochrany.

Při tom při všem jsou podmínky přeskupení a zaujetí výchozí sestavy těžké, jednak vlivem krátkosti lhůt, jednak vlivem omezeného počtu volných cest pro přeskupení, nutnosti přísného zastírání a udržování nepřetržitého velení a spojení a zvláštností materiálně technického zabezpečení vojsk.

Práce týlů v době přímé přípravy protiofensivy stává se velmi složitou vzhledem k možným zásahům nepřátelského letectva, výsadek a tankových vyšších jednotek.

K frontě je třeba přisunovat nejenom všechny prostředky pro přechod do protiofensivy, ale i denní potřeby vojsk v obraně.

Zásoby materiálu pro protiofensivu je nutné rozložit a uskupit do hloubky tak, aby nepřítel jich nedosáhl. Proto jsou i na práci v týlu kladeny vysoké požadavky rychlého přeskupování týlů vzhledem na nové útočné úkoly, na plánování přísunu a manévru materiálně technickými prostředky. Všechny uvedené okolnosti způsobují, že velení vojskům má v tuto dobu zvláštní charakteristické rysy.

Velitelství a štáby připravují tak během úporného zápasu s nepřítelem v napjatém sebeobětavém boji vojsk, základy pro úspěšný přechod do protiofensivy.

5. Vedení protiofensivy

Vedení protiofensivy je rovněž složitá a odpovědná činnost. Představu o tom si můžeme učinit již z uvedených otázek její organisace a přípravy i z rázu obrany vedené pro předvídaný přechod do protiofensivy. Za protiofensivy se nejlépe prokážou správnost a životnost zpracovaných plánů, jakost vojsk a štábů, mobilnost a sebranost štábů a ostatní prvky nevyhnutelně potřebné k vítězství nad silným nepřítelem v soudobém složitém manévrovém sražení. V další části pojednání krátce osvětlím dynamiku protiofensivy a zejména přechod vojsk z obrany k útoku, rozvíjení protiofensivy a na konec přerůstání úspěšné protiofensivy ve všeobecnou ofensivu (strategickou ofensivu).

Bylo již zdůrazněno, že přechod z obrany do protiofensivy, který může probíhat velmi napínavě a dynamicky a někdy může mít i ráz vynuceného ústupu, je sám o sobě velmi těžkým obdobím vedení bojové činnosti.

Okamžik přechodu do protiofensivy vyžaduje vysoké morální a bojové hodnoty vojsk, velké houževnatosti, vytrvalosti a schopnosti napnout po únavném obranném boji znovu síly, projevít útočný elán nezbytně nutný k rozdrčení silného a aktivního nepřítele.

Přechod do protiofensivy klade též velmi veliké požadavky na velitele a štáby řídící protiofensivu, na jejich vojenské umění, předvídavost, houževnatost a nezlomnou vůli.

Jen znamenití jevůdci jsou schopni uskutečňovat takové náhlé zvraty, v průběhu rozhořčených zápasů ozbrojených sil, provést drtivé údery na vklíněného nepřítele a zvrátit průběh událostí.

Plnění úkolů operačního a strategického průzkumu, v průběhu celé doby organisace a přípravy protiofensivy má zvláštní význam. Nesmí se zapomínat, že se v dynamice rozhořčeného zápasu situace rychle rozvíjí a že se mění jak poměr sil, tak i uskupení sil bojujících stran. Pro průzkum vznikají otázky: Do jaké míry je nepřítel zeslaben naší obranou, kde a za jakým účelem se uskupují jeho hlavní síly v daném okamžiku, jaký je fyzický a morální stav jeho vojsk, má nepřítel ještě zálohy nebo jsou již všechny jeho síly vtaženy do přímého boje na frontě, má-li zálohy, kde a na jakých směrech jich může být použito atd. To jsou otázky, na které musí odpovědět orgány provádějící průzkum.

Podle toho jak na ně bude průzkum odpovídat bude nutno upřesňovat plán činnosti. Při tom však musí být zachována a tvrdě uskutečňována základní linie plánu.

Zároveň však je třeba přihlížet ke konkrétní situaci, ihned jí využívat a právě tak rychle využívat všech chyb a slabostí nepřítele.

Pro přechod do protiofensivy je třeba zasadit značné svěží síly, uskutečnit nutná přeskupení sil podle plánu, zvýšit hustotu dělostřelectva a tanků na aktivních úsecích a vybojovat si převahu ve vzduchu, jestliže jí nebylo dosaženo již v přípravném období.

Prekvapující a náhlý přechod k útočné činnosti a vzetí iniciativy do svých rukou jsou významnými činiteli úspěchu.

Určení doby přechodu do protiofensivy je důležitým prvkem rozhodnutí. Je samozřejmé, že volba vhodného okamžiku přechodu k útoku je velmi těžká. Tento okamžik musí být zvolen tehdy, když je vidět, že nepřítel je již dostatečně zeslaben a vykrvácel na naší obraně, ale ještě neorganizuje přechod do obrany.

Předčasný přechod do útoku, dokud ještě nepřítel není ani na zemi, ani ve vzduchu dostatečně zeslaben, má dosud do značné míry uchovány svoje síly a my ještě nemáme připraveny ani jednotky, ani prostředky k protiofensivě, může jen ztížit náš útok, který pak nebude mít spád, a může nastat nebezpečí, že přejde do těžkých, bezvýsledných bojů.

Naproti tomu opožděný přechod do protiofensivy zbavuje nás všech výhod náhlého, drtivého úderu na nepřítele, který není připraven k obraně. Jestliže se takový vhodný okamžik propase má nepřítel možnost organisovat obranu, učlenit a seskupit své síly do hluboké obranné sestavy, vytvořit si zálohy a klást pak úporný odpor útočícím vojskům.

Promeškáním vhodného okamžiku ztěžují se rovněž všechny podmínky potřebné k úspěšnému provedení protiofensivy a ta pak nedosáhne očekávaných výsledků.

Významné příklady správného určení okamžiku přechodu do protiofensivy byly uskutečněny v bitvách u Moskvy, Stalingradu a u Kurska. V bitvě u Moskvy měl nepřítel z počátku převahu sil, zvláště v tancích, a měl také všechny výhody operační. Během dvacetidenního úporného obranného sražení na přístupech k Moskvě se docela stav změnil. Nepřítel byl oslaben a vykrvácel, sovětská vojska naopak zesílila přísunovanými velkými zálohami a převaha v silách i operačním rozložení sil přešla na sovětskou stranu.

Protiúderu prováděné na moskevském směru počátkem prosince 1941 s narůstající silou přerostly nakonec v protiofensivu.

Také v bitvě u Stalingradu byl vhodně zvolen okamžik přechodu do protiofensivy. Silný a aktivní nepřítel byl již oslaben a zatažen do těžkých uličních bojů ve městě a již se chystal na přezimování a k obraně v dosaženém prostoru. Ještě se však ani nerozhodl

pro obranné učlenění, zesílení boků a určení potřebných záloh, když jej zastihl úder sovětské protiofensivy. Jeho síly byly ještě učleněny v útočné sestavě, hlavní síly — německé jednotky — měl v hlavě útočného klínu u Stalingradu. Základna útočného klínu a jeho boky byly jen slabě zabezpečeny rumunskými vojsky. V tomto nejvýhodnějším okamžiku začala protiofensiva sovětských vojsk na obou křídlech německého klínu.

Poněkud jiný obraz volby okamžiku protiofensivy a jejího provedení nám skýtá bitva u Kurska. Avšak i tento okamžik byl volen správně. V první dny útoku Němců byly provedeny vojsky centrálního a voronežského frontu protiúder, které v daných podmínkách, situace nedosáhly žádaných výsledků. Nepřítel byl v té době ještě dost silný a jeho morálka nebyla ještě podlomena.

Přechod vojsk do protiofensivy by byl předčasný, a proto bylo nutno pokračovat ve vyčerpávání nepřítele obranou do té doby, dokud nebudou vytvořeny podmínky pro přechod vojsk západního, brjanského a dalších frontů do ofensivy. Tím byl sice posunut okamžik přechodu do protiofensivy, ale nepřítel byl hluboko aktivní obranou sovětských vojsk přiveden do takového stavu, kdy pak soustředěnými údery byl rozdrčen.

Přechod do protiofensivy sám o sobě může být uskutečněn v rozličných podmínkách vytvořené situace. Připomenu jen, jak byl prováděn v hlavních protiofensivách Sovětské armády. V bitvě u Moskvy bylo poslední období obranného sražení ve znamení rozhořčeného zápasu na přístupech k Moskvě, byl to zápas o iniciativu v kterém si sovětské vojska dobývala převahu nad Němci.

Protiúder u Naro-Fominska a na obou křídlech moskevské fronty provedené v době od 27. 11. do 5. 12. 1941, ukázaly již vzrůstající sílu a moc sovětských vojsk proti oslabenému útoku nepřítele.

Zasazením mocných strategických záloh dne 6. 12. 1941 přerostly tyto protiúder v protiofensivu na obou křídlech rozsáhlé fronty.

V bitvě u Stalingradu vidíme skoro současný překvapující přechod sovětských vojsk do protiofensivy na obou křídlech hlavního německého uskupení. Výsledkem těchto úderů bylo vytvoření obklíčovacího kruhu kolem Stalingradu za čtyři dny.

V bitvě u Kurska začala protiofensiva údery vojsk západního a brjanského frontu, které však nebyly přímo spojeny s obranou bitvou v severní části Kurského oblouku. Teprve potom následovaly protiúder vojsk centrálního a voronežského frontu a celková činnost těchto frontů byla vyjádřena strategickou protiofensivou.

Zkušenosti ukazují, že v některých případech protiúder provedené zálohami operačního vojskového svazu mohou ve vhodné situaci přerůst v protiofensivní činnost; na druhé straně však při úporně se bránícím nepříteli mohou tyto protiúder prováděné silami jednoho operačního vojskového svazu jen zastavit ofensivu nepřítele a jedině zasažením dalších svěřích sil, obvykle strategických záloh, dovést k protiofensivě.

Vycházejíce ze zkušeností minulé války můžeme zaznamenat dva typické druhy činnosti při přechodu do protiofensivy.

Přechod do útoku může se dít proti nepřátelskému uskupení, jehož postup je již zastaven, všechny síly má vtaženy do těžkého zápasu a začíná se opevňovat na dosažené čáře. Na směrech plánované protiofensivy se fronta již ustálila. V tom případě musí naše útočící vojska začínat postup průlomem více nebo méně připravené obrany nepřítele. Vlastní přechod do útoku může být uskutečněn po kratší nebo delší přestávce.

Tak tomu bylo u Stalingradu, kde sovětská vojska provedla úder na křídla německého uskupení na úsecích, kde rumunská vojska zaujímal připravenou obranu.

Ještě výraznějším příkladem je přechod levého křídla západního frontu a vojsk brjanského frontu do útoku 12. 7. 1943 na orelském směru. V operačně strategickém plánu bitvy u Kurska byl zaznamenán jako přechod části sovětských ozbrojených sil do protiofensivy s provedením úderů na křídlo do týlu německého uskupení útočícího na Kursk ze severu. Byl to dovedný protimanévř závčas předvídaný a připravený vrchním velitelstvím sovětských ozbrojených sil. Budeme-li studovat činnost vojsk západního brjanského

frontu, bude se nám jejich činnost jevit jako typický příklad obyčejného útoku na nepřítele s průlomem připravené obrany v polních podmínkách.

To se ovšem odráželo i ve způsobu přípravy útočné operace, která mohla být metodická, i ve způsobech vedení útočné operace, v použití dělostřelectva a tanků, v operačním učenění vojsk, v použití rychlých skupin atd.

V případě, kdy se ještě nepodařilo nepřítele zastavit a on ještě postupuje, je situace zcela jiná. Fronty mění každý den svůj průběh. Manévrová činnost se může provádět na široké frontě mající na každém směru své specifické operačně taktické zvláštnosti. Tak na příklad na jednom směru se podaří protiúderem odrazit nepřítele a on přechází do obrany. Na druhém úseku fronty v touž dobu pokračuje aktivní činnost a zápas obou stran může nabýt na př. rázu střetných bojů a p. Za takových podmínek je ovšem při přechodu našich vojsk do protiofensivy nutno vzít v počet tu konkrétní situaci, která je v té době na té nebo oné části fronty.

Tak na příklad na jednom úseku budou vojska útočit podle pravidel pro útok na nepřítele spěšně přecházejícího do obrany, na druhém pak provádět střetný boj. To jsou jen dva příklady. Boj však může nabýt mnohem rozmanitějších forem.

Sám přechod do protiofensivy může být uskutečněn bez jakékoli přestávky v bojové činnosti vojsk, protiúderů budou v tomto případě provedeny až na konci obranného sražení a přejdou v počátek protiofensivy.

Úkol v tomto okamžiku zní: bez ohledu na jakékoli překážky a těžkosti vyrvat nepřítele iniciativu, uskutečnit přechod z obrany do útoku na důležitých směrech a dosáhnout přelomu situace v náš prospěch.

Poučným příkladem po této stránce je opět konec obranného sražení a přechod do protiofensivy u Moskvy.

Cílem protiofensivy obyčejně bude aktivně působící hlavní uskupení, které je nutno rozdrtit.

Toto hlavní nepřátelské uskupení je kompaktně rozloženo a je obyčejně se všemi svými zálohami blíž k frontě, než za podmínek, kdy se provádí útok na nepřítele v obraně. Obklíčení a úplného rozdrčení takového uskupení může být dosaženo v menší hloubce a při menší šířce útočného pásma než na příklad za útoku na nepřítele v obraně, kdy vojska nepřítele jsou učeněna více do šířky a zálohy jsou ve značné hloubce.

Příkladem rozdílného rázu rozložení vojsk nepřítele a jejich obklíčení jsou bitvy u Stalingradu a u Minska v r. 1944. V bitvě u Minska bylo obklíčení při pronásledování uskutečněno teprve v hloubce 200 km od východiště útočících vojsk.

Situace ve vzduchu je spjata s pozemní činností vojsk a má silný vliv na možnosti a výsledky protiofensivy. Proto musí vlastní letectvo v době rozvíjení činnosti našich pozemních vojsk činnost nepřátelského letectva alespoň ochromit, jestliže se mu nepodařilo do doby přechodu do protiofensivy získat úplnou převahu ve vzduchu.

Letectvo musí také aktivně spolupůsobit s útočícími vojsky v drcení nepřítele, vést boj s jeho zálohami přísunovanými z hlubokého týlu a z druhých úseků fronty.

Zkušenosti ukazují, že protiofensiva proti silnému nepříteli probíhá v rychlých manévrovaných formách za náhlých změn situace. Centralisace vedení musí být spojena s širokou iniciativou podřízených velitelů, aby bez ztráty času mohlo být plně využito každého vhodného okamžiku k rozvíjení úspěchu.

Nejdůležitějším úkolem je rozdrtit hlavní uskupení nepřátelských sil smělou, dovednou a rychlou činností vojsk a tím dosáhnout přelomu ve všeobecné operační a strategické situaci.

Zkušenosti z významných protiofensiv Sovětské armády jasně ukazují, jakými způsoby se podařilo dosáhnout těchto přelomů v rozličných podmínkách dané situace.

Splnění velikých požadavků kladených na velení vojskům v těchto rozhodujících obdobích záleželo v rychlé orientaci v dynamicky se rozvíjející situaci, v přijetí správných rozhodnutí na základě reálných propočtů sil a prostředků, času, vzájemného poměru sil a morálně politického stavu vojsk.

Součinnost druhů vojsk a vyšších jednotek bylo nutno organisovat v krátkých časových lhůtách a při tom je nutné usměrnit a správně časově sladit úderý všech vojenských svazů k rozdrácení nepřítele.

Vyšší velitelství musí pozorně sledovat průběh událostí na frontě, řídit je v žádoucím směru dáváním nových úkolů, zasazením rychlých skupin, použitím letectva, zasazením svěžích záloh, rozšířením útočných pásem atd., uskutečňujíc tak předsevzatý zámysl obklíčit uskupení nepřítele, rozdrobit a rozdělit je na části a zničit je.

Úspěšně se rozvíjející protiofensiva zakončená porážkou hlavního uskupení nepřítele v základech mění poměr sil na daném směru.

Vojska zasazená do protiofensivy a využívající dosaženého úspěchu získávají narůstáním úderů možnost rozvíjet ofensivu na široké frontě a do velké hloubky.

Účelem rozvíjení úspěchu protiofensivy je nedopřát nepříтели oddechu, provést řadu postupných i souběžných útočných operací vyrůstajících z dané protiofensivy a představujících její rozvinutí a maximální využití dosažených výsledků ve strategickém měřítku.

Toho se dosahuje jednak narůstáním sil z hloubky, živěním fronty svěžími zálohami, jednak rozšířením útočného pásma tím, že přecházejí do útoku i sousední fronty do té doby, dokud není strategická fronta rozvíklá a rozlomena.

Situace se může vyvinout pro nepřítele hroživě, jestliže se mu nepodaří přisunout silné svěží síly a uskutečnit přeskupení sil, aby se pokusil zastavit protiofensivu. Tehdy bude přinucen k rozhodnutí pro ústup na značnou vzdálenost, aby se někde v hlubokém týlu pokusil znovu vytvořit strategickou frontu a organisovat nový odpor.

Úspěšně se rozvíjející protiofensiva s dalším narůstáním sil přerůstá obyčejně ve všeobecnou strategickou ofensivu na rozsáhlé frontě a do velké hloubky, vytvářejíc počáteční období útočného tažení na daném válčišti.

Protiofensivy sovětských vojsk u Stalingradu a u Kurska se rozvinuly v útočná tažení — v zimní tažení 1942/43, v letní tažení 1943. Ve svém projevu dne 6. listopadu 1943 soudruh Stalin prohlásil, že bitva u Kurska skončila rozdrácením dvou základních hlavních útočných skupin německých fašistických vojsk přechodem sovětských vojsk do protiofensivy a přerostla potom v mohutnou letní ofensivu Rudé armády.

Tak úspěšná protiofensiva začatá značnými silami na tom nebo druhém směru při dovedném řízení přerůstá ve všeobecnou strategickou ofensivu na daném válčišti.

Rozměry všeobecné ofensivy a její konečné výsledky budou záviset na četných prvcích, jako je množství sil a prostředků, možnost zvětšovat během ofensivy úderý do šířky i do hloubky, na stupni porážky nepřítele v období protiofensivy, na tempu přisunu záloh v souvislosti s dynamikou změn v poměru sil stran a na jiných podobných podmínkách.

A opět historie Veliké vlastenecké války nám ukazuje znamenité příklady podobného přerůstání protiofensivy do široké strategické ofensivy s rozhodujícími cíli, při čemž rok od roku od jednoho tažení k druhému vidíme postupný růst rozmachu těchto ofensiv. Jestliže zimní ofensiva sovětských vojsk v r. 1941 až 1942 měla v zápětí konečné rozbití plánu „bleskové války“ a posun sovětských vojsk na vzdálenost 150 až 400 km, rozvinula se bitva u Stalingradu ve všeobecnou strategickou ofensivu do hloubky 600 až 700 km v pásmu asi 1200 km širokém. Bitva u Kurska se rozvinula z protiofensivy na frontě široké asi 2000 km (od Smolenska po Černé moře) a do hloubky 300 až 500 km.

6. Závěr

Thema protiofensivy je obšírné. V jednom článku lze uvést jen zásadní charakteristické rysy tohoto zajímavého druhu útočné operace velkého měřítka zasahujícího jak operační, tak, hlavně strategickou oblast vojenského umění.

Protiofensivy se používalo v různých historických dobách s různými výsledky, avšak plně rozvinutí této strategické formy boje bylo uskutečněno jedině v bojích Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu.

Stalinské vojenské umění dovedlo využít této formy boje a rozvinout ji theoreticky i prakticky k plné dokonalosti.

Protiofensiva je však také vzhledem na situaci, v které je připravována a prováděna, nejsložitějším druhem útočné operace. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu ukazují, že se protiofensiva plánuje, připravuje a provádí ve výjimečně těžké situaci. Obránce, využívaje úpornosti a aktivity vlastní obrany sbírá a soustřeďuje síly, vyčerpává nepřítele a způsobuje mu obranou neúprosné ztráty, rozhodnou aktivní činností zpomaluje a zastavuje jeho útočnou operaci a potom přechází sám do útoku, bere iniciativu do svých rukou, poráží hlavní uskupení nepřítele a tím vytváří i podmínky pro začátek všeobecné ofensivy.

Účelem protiofensivy je rozdrtit hlavní útočné uskupení nepřítele a ne jakékoliv uskupení. V tom je zásadní rozdíl mezi protiofensivou a ofensivou v normálních podmínkách. Cílem protiofensivy je pak likvidovat nepřátelskou ofensivu a zničit hlavní nepřátelské síly, které ji provádějí.

Protiofensivou přechází obránce z úspěšně zakončené obrany k všeobecné ofensivě. Proto dalším cílem protiofensivy není jen zničit jeho hlavní útočné uskupení, ale i vytvořit podmínky pro přechod do všeobecné ofensivy.

Úspěšnou všeobecnou ofensivou bude s konečnou platností vzata iniciativa z rukou nepřítele a ovládnuto území, které dříve získal. Přitom budou rozdrčeny nejen jeho hlavní zálohy přisunované obyčejně k zastavení protiofensivy, ale zmařen nepřátelský strategický plán a způsoben přelom ve vedení války vůbec.

Závěrem chci říci, že je povinností nás všech, abychom si dalším důkladným studiem osvojovali tento druh útočné činnosti ozbrojených sil, abychom ho ovládli tak jako velitelské sbory slavné Sovětské armády. Tím přispějeme k dalšímu velkému rozvoji v budování naší armády.

Prameny: Generál-poručík E. Šilovskij „Protiofensiva v soudobé válce“.

Generál armády A. Jeremenko „Některé otázky protiofensivy podle zkušeností z Veliké vlastenecké války“.

Generál-major N. Talenskij „Strategická protiofensiva“.

PŘESKUPENÍ A VYSTŘÍDÁNÍ VOJSK V RÁMCI ARMÁDNÍHO SBORU ZA PŘÍPRAVY ÚTOKU NA POSIČNÍ OBRANU NEPŘÍTELE

Mjr. děl. Michal Spišiak

Cílem této práce je rozebrat základní otázky přeskupení a vystřídání vojsk, uvést je v systém a dát celkový obraz o povaze a rozsahu práce velitelů a štábů na organizaci a plánování přeskupení a vystřídání vojsk na stupni armádního sboru za přípravy průlomu nepřátelské posíční obrany.

V první části jsou předmětem rozboru otázky přeskupení a v druhé části otázky vystřídání vojsk. Protože si je obojí činnost velmi blízká, jsou příbuzné otázky podrobněji rozebrány v té části práce, kde je možno zřetelněji ukázat na zvláštnost jejich povahy a na opatření z toho vyplývající.

Při větších cvičeních s vojsky se stále ještě objevuje mnoho nedostatků v přípravě velitelů a štábů, v organizaci, plánování a zabezpečení vševojskového útočného boje. Jedním z největších nedostatků v činnosti štábů je příprava a organizace přeskupení a vystřídání vojsk k plnění nového úkolu. Nedostatků, které se při tom objevují a které vyplývají z toho, že si důstojníci štábů svou práci dokonale nepromyslí a že si dobře neuvědomují význam své práce, mohly by vést k prozrazení zamýšlené operace.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že přeskupovat vojska před útokem na posíční obranu nepřítele bylo téměř pravidlem. Rozsah přeskupování odpovídal rozměrům plánované operace. Tak na příklad za průlomu nepřátelské obrany na memelském směru v rámci 1. pobaltického frontu bylo provedeno přeskupení téměř všech jeho armád a sborů.

Za jassko-kišiněvské operace bylo u 2. ukrajinského frontu provedeno přeskupení všech tankových, mechanizovaných a jezdeckých jednotek, většiny dělostřelectva a asi jedné čtvrtiny pěších divíí.

Náš Polní řád uvádí v čl. 166, že před útokem obvykle předchází přeskupení sil, které má být provedeno co nejjednodušším způsobem v krátkém čase, utajeně a převážně v noci.

Ustanovení Polního řádu a zkušenosti z Veliké vlastenecké války zavazují velitele a štáby, aby těmto tak závažným otázkám byla věnována zvýšená pozornost. Velitelé a štáby si musí osvojit všechny zásady přeskupení a vystřídání vojsk a po dobu své taktické přípravy učit se uvádět tyto zásady v život. Bez hluboké znalosti řádů, předpisů a směrnic, v nichž jsou obsaženy krví placené zkušenosti Sovětské armády, naší učitelky, není možné úspěšně pracovat a plnit bojové úkoly.

1. Cíl, způsob a podmínky přeskupení vojsk

Cíl přeskupení

Cíl přeskupení vyplývá z povahy soudobého boje. Při souvislých frontách, které dosahují tisíce kilometrů, není možné vytvořit převahu sil a prostředků na směrech útoku bez provedení přeskupení sil, jejich manévru z hloubky nebo z pasivních částí fronty na směry připravované útočné operace. V tom právě je pokrokovost a převaha sovětského vojenského umění nad šablonovitými vojenskými doktrínami kapitalistických států. Sovětské velitelé dovedli obratnou kombinací obrany a útoku vytvořit na rozhodujících směrech takovou převahu sil a bojové techniky, že operace dosáhly svého cíle.

Cíl přeskupení záleží tedy ve vytvoření potřebné hustoty a uskupení vojsk, které by odpovídalo zámyslu vševojskového velitele organisujícího průlom nepřátelské obrany.

Přeskupení vojsk je možno rozdělit na tyto činnosti:

- vystřídání vojsk na dosavadním směru činnosti,
- odvedení vojsk do týlu do takové hloubky, která zabezpečuje jejich skrytí před pozemním pozorováním nepřítelem a před účinkem jeho palebných prostředků (především dělostřelectva),
- přesuny vojsk do nových prostorů soustředění a vhodné učlenění vojsk v těchto prostorech,
- vystřídání vojsk na novém směru činnosti.

Jako příklad přeskupení vojsk je možno uvést přeskupení dvou gardových sborů I. pobaltického frontu. Oba sbory byly v obraně. Po odevzdání svých obranných pásem jednotkám jiné armády byly jednotky těchto sborů staženy do týlu a pak přesunuty do nových prostorů, na nový směr činnosti, kde v soulase s rozhodnutím velitelů bylo vytvořeno nové uskupení vojsk k provedení průlomu posíční obrany nepřítele.

Způsob přeskupení

Přeskupení vojsk za přípravy průlomu nepřátelské obrany může být provedeno

- z hloubky k frontě,
- podél fronty,
- kombinací obou způsobů.

Nejjednodušším druhem přeskupení je přeskupení z hloubky k frontě. V rámci sboru se tento druh přeskupení vyskytne při zasazování druhého sledu do prvního sledu. Nejčastější bude už ve vedení útočného boje. V operačním rámci půjde o tento druh přeskupení při zasazování armádního sboru, který byl v druhém sledu armády, do prvního sledu.

Je-li třeba část jednotek prvního sledu sboru přesunout na jiný směr, provádí se přeskupení podél fronty. V rámci sboru může k takovému přeskupení dojít ve dvou případech:

— sbor, který byl v prvním sledu armády, je vystřídán sousedními vyššími jednotkami, odevzdá svoje pásmo obrany a rokádním pohybem podél fronty (rovnoběžně s frontou) se přesune do nového prostoru;

— sboru v prvním sledu armády se zúží dosavadní pásmo obrany, část jednotek se vystřídá a vystřídané jednotky se rokádními pohyby t. j. rovnoběžně s frontou, přesunou do zúženého pásma sboru a uskupí se tam podle zámyslu velitele sboru pro útok.

Případ kombinovaného přeskupení sboru je vidět na náčrtu I.

U armádního sboru, který má ve své sestavě mechanisovanou divisi a bude útočit v dosavadním pásmu na užší frontě, bude se přeskupení vojsk v přípravném období provádět téměř výhradně podél fronty, protože mechanisovaná divise bude zpravidla tvořit druhý sled armádního sboru. Za vedení boje při zasazování mechanisované divise dojde k přeskupení z hloubky k frontě.

K přeskupení vojsk v rámci sboru před útokem na posíční obranu nepřítele může dojít za různé taktické situace, která bude mít vliv na způsoby jeho provedení. Na příklad: armádní sbor plnil obranný úkol a z obrany má přejít do útoku; za pronásledování byl zastaven na předem připravené nepřátelské obraně, kterou má prolomit, atd. Ve všech případech je třeba organisovat a provést přeskupení vojsk se zřetelem ke konkrétní situaci podle zámyslu vedení nastávajícího útočného boje.

Podmínky úspěšného provedení přeskupení

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že k úspěšnému provedení přeskupení vojsk musí být vytvořeny podmínky, které zabezpečují jeho hladké provedení v stanovené době. Je to především:

- příprava k vystřídání vojsk na dosavadním směru činnosti,

- volba a průzkum prostorů soustředění,
- příprava pochodových os a prostorů soustředění jednotek na novém směru jejich použití,
- promyšlené a dokonale organizované bojové zabezpečení v průběhu přeskupení,
- správně organizovaná regulační služba a velení vojskům v období přeskupování.

Vystřídání vojska na dosavadním směru činnosti je třeba včas a utajeně. Toho se dosahuje tím, že střídající jednotky včas zaujmou výchozí postavení pro vystřídání, že se včas připraví a přesně provedou odevzdání a převzetí dosavadních úseků střídanými a střídajícími jednotkami, že se včas přidělí pochodové osy a spojovací zákopy střídajícím a střídaným jednotkám, a konečně, že se včas prozkoumají a rozdělí prostory pro soustředění vystřídání jednotek.

Shromaždiště praporů po vystřídání se volí v hloubce 2 až 3 km a pluků 5 až 7 km od předního okraje.

Podle vzdálenosti od nového prostoru soustředění mohou se pluky přesunout buďto do prostoru soustředění divise v hloubce 15 až 20 km od předního okraje nebo hned po soustředění pluků v jejich shromaždištích se přesunout podél fronty do nových prostorů soustředění v pásmu nastávající činnosti. Bude to záviset na celkové situaci na frontě a na čase, který je pro přeskupení vojsk k dispozici.

Aby vojska jak ve shromaždištích, tak v nových prostorech soustředění byla chráněna před účinky nepřátelské palby, je třeba včas v těchto prostorech provést ženíjní úpravy, t. j. vybudovat ochranné okopy a úkryty jak pro živou sílu, tak pro bojovou techniku vojsk.

Všechny zvolené pochodové osy je třeba včas prozkoumat, upravit a přesně přidělit jednotkám. Jejich použití jednotkami podle plánu přeskupení, musí být přísně dodrženo a kontrolováno. V přidělení cest nesmějí být dovoleny žádné změny, protože by mohly vést k úplnému narušení celého plánu přeskupení. Zvláštní pozornost je třeba věnovat úpravě mostů a brodů se zřetelem na potřebu těch jednotek, které jich podle plánu vystřídání využijí. Poškození komunikačního objektu může vyřadit použití té nebo oné pochodové osy, a proto je třeba včas předvídat možnosti objezdu.

Plán vystřídání musí být vypracován tak, aby se zabránilo křížování střídaných jednotek za přesunu a provádění (především dokončování) přesunů za světla.

Regulační služba kromě úloh, které souvisí s řízením cirkulace, kontroluje dodržení maskovacích opatření a ihned a energicky požaduje u příslušných velitelů jednotek odstranění závady.

Protitankovou obranu provádějí vojska na frontě. Kromě toho musí být protitankové prostředky v pohotovosti odrazit tankový útok jak ve shromaždištích, tak i za přesunů do nových prostorů soustředění.

Je třeba včas organizovat protiletectvou obranu. Zvlášť důkladně je třeba chránit jednotky v prostorech soustředění a za přesunů za dne na odkrytých cestách. Proto je třeba protiletectvou obranu aktivovat již před příchodem jednotek do prostorů soustředění a za přesunu tam, kde to je nejnútnejší. Je třeba mít na zřeteli, že dnes ani noc nebrání letectvu v bojové a průzkumné činnosti.

Konečně je třeba věnovat velkou pozornost utajení přeskupení. O přeskupení a vystřídání vojsk se nesmí hovořit na technických pojítkách jakéhokoli druhu, a to ani při dodržení všech zásad utajeného velení. K pracím na organizaci a plánování přeskupení vojsk smí být připuštěn jen omezený počet osob.

I po této stránce je třeba učit se od Sovětské armády, která v utajování příprav přeskupení a vystřídání vojsk a v jejich zastírání projevila vysoké umění a obratnost. S nepochybností bylo provedeno soustředění velkých operačních uskupení tak, že hitlevské velení až do dne zahájení operace nemělo ani tušení o přípravách sovětského velení. Stačí jen připomenout soustředění vojsk k provedení stalingradské protiofensivy. Nepřítel vůbec nezjistil útočné přípravy, a proto včas nepřeskupil svou sestavu, aby mohl čelit protiofensivě Sovětské armády.

2. Organizace přeskupení vojsk

Rozhodnutí velitele sboru k přeskupení vojsk

Podkladem pro rozhodnutí velitele sboru k přeskupení vojsk je rozkaz představeného velitele armády a jeho vlastní rozhodnutí k nastávajícímu boji.

Při rozhodnutí pro organizaci a provedení přeskupení musí si velitel sboru hned na začátku stanovit bojovou sestavu sboru při plnění nové úlohy a na základě toho určit:

- prostory soustředění jednotek po provedení vystřídání,
- výchozí prostory jednotek před vystřídáním na novém směru,
- postup přeskupení (podle druhů vojsk a jednotek),
- pochodové osy pro každou divisi a každý druh vojsk,
- začátek a ukončení přeskupení pro každou divisi a druh vojsk,
- způsob, jak bude organizována regulační služba na pochodových osách a v prostorech soustředění,
- způsob, jak bude udržena nepřetržitost velení v průběhu přeskupení,
- opatření pro bojové zabezpečení v prostorech soustředění a za vystřídání,
- způsob materiálního zabezpečení.

Realnost a tedy proveditelnost velitelského rozhodnutí bude záviset na podkladech, které má pro svoje rozhodnutí. Podklady připravuje štáb sboru tak, aby jich velitel mohl včas použít.

Činnost štábu v tomto období musí být usměrněna jak k práci na organizaci a plánování přeskupení vojsk, tak k práci na organizaci a plánování nastávajícího boje. Současné plnění obou úkolů štábem musí být dokonale organizováno, neustále kontrolováno a podle potřeby usměrňováno.

K rozhodnutí velitele sboru pro přeskupení musí štáb sboru připravit především tyto podklady:

- zprávy o terénu, vhodných prostorech soustředění, shromaždištích, o možnostech protiletectvé ochrany, o místech, která jsou soustavně postřelována nepřítelem, a o možnostech, jak se jim vyhnout,
- zprávy o cestách, jejich stavu, únosnosti objektů, potřebě jejich úprav, možnostech jejich objezdu a konečně o možnostech přesunů vojsk volným terénem,
- pochodové tabulky s údaji o délkách proudů jednotlivých útvarů podle jejich skutečných počtů, doby průchodu průchodistěm atd.,
- návrh organizace protitankové a protiletectvé obrany za přesunů do prostorů soustředění a v těchto prostorech,
- návrh umístění regulačních hlídek,
- návrh na materiální zabezpečení vojsk po dobu přeskupování,
- návrh na přeskupení týlových útvarů, odsun raněných, odevzdání munice a p.

Současně musí štáb získat přesné zprávy o nepříteli, vlastních vojskách a terénu v prostoru nastávající činnosti sboru.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války má být v prvním pořadí přeskupeno dělostřelectvo a ty jednotky, které jsou určeny do prvního útočného sledu sboru.

Zkrácení doby přeskupení je možno dosáhnout tím, že se nejprve přeskupí druhé sledy divisi a sborů. Tím je možno předejít křížování a předcházení proudů. Příklad možného způsobu přeskupení je znázorněn na náčrtu 1.

Plán přeskupení vojsk sboru

Plán přeskupení vojsk sboru zpracovává štáb na základě plánu přeskupení armády a podle rozhodnutí velitele sboru pro přeskupení. Ke zpracování plánu přeskupení se povolají velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb. Práce na zpracování plánu přeskupení řídí náčelník štábu nebo ve smyslu jeho pokynů náčelník operačního oddělení.

V plánu přeskupení je třeba předvídat tyto otázky: cíl přeskupení, usku-

pení vojsk sboru v novém prostoru soustředění, pochodové osy pro každou divisi a každý druh vojsk a prostory celodenních odpočinků, pořadí přesunu jednotek a týlových útvarů, dobu zahájení a ukončení přeskupení každé divise a každého druhu vojsk, organizaci regulace, způsob ochrany proti zásahům nepřátelských pozemních jednotek a jeho letectva, způsob zásobování vojsk, způsob organisování spojení.

Týlové útvary se zpravidla přesunují do nových prostorů soustředění současně se svými bojovými jednotkami.

V plánu přeskupení je třeba vyhradit dobu pro použití cest jednotkami na frontě, v jejichž týlu se provádí přeskupování vojsk (pro vozidla s municí a jiným materiálem a p.). Tím je možné vyvarovat se křížování proudů na cestách, po případě zatarasení cest. Budou-li přeskupující se jednotky potřebovat cesty jednotek zasazených na frontě jen v omezeném čase (několik hodin), je třeba přesně časově tyto komunikace vyhradit jen pro přeskupující se vojska.

Obrana přeskupujících se vojsk proti zásahům nepřátelského letectva bude organisována podle jednotného plánu zpracovaného štábem armády. V tomto plánu bude stanoveno, které protiletadlové jednotky sboru, v které době a na kterých místech provádějí protiletadlovou obranu přeskupování. Při tom je třeba poznamenat, že je nutné zabezpečit především ty části pochodových os, které vedou úzkými defilé nebo hlubokými údolími.

Bojový materiál, především střelivo, odevzdávají vystřídání jednotky obyčejně střídajícím a odcházejí jen s organickou výbavou. Přeskupovaným vojskům bývá pro nastávající boj přisuzován materiál na stanovené normy až na nový směr jejich zasazení. Podrobnosti o odevzdání materiálu stanoví náčelník týlu armády.

Udržet nepřetržitě spojení po dobu přeskupování vojsk má veliký význam. K zabezpečení velení je třeba využívat těch druhů pojítek, jimiž lze zabezpečit utajení přeskupení. Bude využíváno především zřízení již vedení a jen na důležitých směrech je možno počítat s vybudováním nových linkových spojení. Nejvíce bude používáno netechnických pojítek. Svůj vliv na podřízené jednotky si štáb zajistí vysláním styčných důstojníků štábu sboru ke kontrole provádění přeskupení.

Organisace regulační služby při přeskupení vojsk

Činnost štábu sboru při organisaci regulační služby záleží:

- ve vypracování plánu regulační služby sboru a v doručení výpisů z tohoto plánu štábům podřízených jednotek a orgánům regulační služby,
 - ve vydání všeobecných směrnic pro vytyčení cest a označení jednotek,
 - ve vypracování výpisů z plánu přeskupení a pochodových tabulek (grafikonů) pro potřeby orgánů regulační služby,
 - v informování podřízených jednotek o systému organisace regulační služby,
 - v organisaci kontroly dodržování směrnic pro regulační službu.
- Hlavní úkoly orgánů regulační služby jsou:
- provést průzkum a vytyčení pochodových os,
 - zabezpečit hladký přesun vojsk sboru podle vypracovaných plánů,
 - kontrolovat dodržování pochodové kázně a iniciativně odstraňovat všechny nedostatky.

Podle úloh, které má regulační služba splnit, je třeba volit její organisaci. Základním organizačním prvkem je regulační hlídka složená podle důležitosti stanoviště z velitele a z několika pomocníků. Na důležitých místech je třeba, aby velitelem regulační hlídky byl důstojník štábu jednotky, která používá dané komunikace. Často bude třeba vybavit regulační hlídky vyprošťovacími prostředky a ženisty, aby bylo možné ihned odstranit závady, které mohou za přesunu vzniknout. Na komunikačních uzlech, kde se stýká několik pochodových os různých jednotek, je třeba určit velitelem regulační hlídky důstojníka štábu sboru.

Všechny regulační hlídky tvoří regulační oddíl sboru pod velením důstojníka operač-

ního oddělení sboru. Tento oddíl je třeba organisovat včas, aby byla zajištěna příprava jednotlivých hlídek a aby mohly být vytyčeny cesty (směrníci, průvodci, ukazatelé cest a p.).

Velitel regulačního oddílu se hlásí u náčelníka štábu sboru a dostane od něho pokyny pro organizaci regulační služby. Tyto pokyny mohou obsahovat: rozmístění vlastních jednotek, útvarů a součástí před zahájením přesunu, sestavu a úkoly jednotlivých pochodových proudů, přidělení pochodových os, místo a dobu odpočinku jednotlivých proudů, organizaci protiletectvé obrany za přesunu, pohotovost regulační služby, velitelské stanoviště štábu sboru během přesunu a způsob spojení s ním, započítání a ukončení činnosti orgánů regulační služby.

Ve smyslu pokynů náčelníka štábu sboru organizuje velitel regulačního oddílu jednotlivé regulační hlídky a přidělí jim úseky pochodových os, na kterých řídí přesuny vojsk a za které odpovídají.

Velitelé regulačních hlídek jsou podle pokynů velitele regulačního oddílu povinni: vytyčit pochodové osy ve svých úsecích, seznámit příslušníky regulační hlídky s organizací přesunu na ose, poučit je o výkonu regulační služby a určit průvodce k převedení jednotek nepřehlednými místy (osadami, po lesních a polních cestách v místech kde je možnost zbloudění, a p.).

Regulační hlídky je třeba včas vyslat na příslušná stanoviště, aby se mohly připravit na řádné plnění svých úkolů. Zkušenosti ukazují, že pokud jde o vytyčení cest, je třeba počítat, že za hodinu je hlídka schopna vytyčit asi 20 km cesty za předpokladu, že průzkum cesty byl proveden již předtím.

Schema možné organizace regulační služby je na náčrtu 2.

Kromě regulačních hlídek je třeba ještě organisovat informační stanoviště, kde se podávají informace těm příslušníkům jednotek, kteří se zpozdlí.

Za Veliké vlastenecké války bylo u jedné vyšší jednotky zřízeno šest takových informačních stanovišť. Ve čtyřech dnech bylo poskytnuto 2120 informací a usměrněno k příslušným součástem 13 540 vojáků. Zvláště je třeba organisovat taková stanoviště při provádění větších přeskupení, která přesahují taktický rámec.

Na správné organizaci regulační služby závisí celkový průběh přeskupení vojsk. Je proto potřebné zařazovat do těchto funkcí energické a iniciativní důstojníky a poddůstojníky, kteří jsou schopni nejen udržovat pořádek na komunikacích, ale i narušený pořádek obnovit. Velitelé všech proudů jsou povinni řídit se bez výhrad pokyny orgánů regulační služby, a to bez ohledu na svou hodnotu a funkci.

Provedení přeskupení vojsk

Způsob provedení přeskupení závisí:

- na taktické situaci v prostoru budoucí činnosti sboru,
- na úloze sboru a zámyslu velitele sboru,
- na taktické situaci v dosavadním pásmu činnosti sboru,
- na rázu terénu v prostoru přeskupení.

Podle těchto podmínek stanoví velitel sboru postup přeskupení. Když situace na směru budoucí činnosti sboru vyžaduje zabezpečení vojsk, přesunou se jako první prostředky bojového zabezpečení vojsk, zejména protitankové a protiletadlové prostředky. Potom následuje dělostřelectvo a po něm pěchota. Jako poslední se přesunou zpravidla tanky.

Jednotky, které přicházejí do východišť z týlu, rozmisťují se po skončení pochodu tak, aby byly skryty před nepřátelským pozorováním a aby byly mimo dostřel nepřátelského dělostřelectva. Vzdálenost těchto prostorů musí být taková, aby vojska mohla zaujmout východiště útoku jen po kratším nočním přesunu.

V údobí přeskupování vojsk je hlavní úlohou velení zabezpečit včasný a utajený odchod jednotek do stanovených prostorů soustředění. Proto je třeba na všech stupních a ve

všech obdobích přeskupení organisovat důkladnou kontrolu a učinit opatření, aby byly odstraněny možné závady.

V průběhu Veliké vlastenecké války byli kontrolními úkoly pověřováni především důstojníci štábů, kteří byli dokonale seznámeni s plánem přeskupení, a na místě odstraňovali všechny závady a odchylky od vypracovaného plánu. O svých zásazích informovali náčelníka štábu sboru. Takto bylo zabezpečeno prosazení rozhodnutí velitele a tato metoda kontroly se vždy osvědčila. Je třeba ji stále používat.

V době přesunu plní hlavní úkoly kontroly regulační služba, doplněná činností styčných důstojníků vyslaných k divisím. Hlavním úkolem kontroly v tomto údobí je dozorovat všechny zásady utajení přesunů, bdělosti a ostražitosti vojsk.

Po zaujetí nových prostorů soustředění provádí se důkladné maskování a zastírání. Jednotky zaujímají takovou sestavu, aby byly pohotovы odrazit zásah jak pozemních jednotek nepřítele, tak i jeho letectva.

3. Vystřídání vojsk

Jakmile dostane velitel sboru rozkaz pro vystřídání, vydává své rozhodnutí o vystřídání vojsk sboru. Ve svém rozhodnutí musí velitel sboru stanovit:

- výchozí prostory pro vystřídání pro každou divisi,
- které jednotky, v jakém pásmu která divise vystřídá,
- dobu zaujetí výchozích prostorů pro vystřídání,
- zahájení a ukončení vystřídání,
- dobu zaujetí palebných postavení dělostřelectva,
- způsob zaujetí vyčkávacích postavení a východiště útoku tanky přímé podpory pěchoty,
- v kterých úsecích a kdo organisuje regulační službu,
- opatření k bojovému zabezpečení vojsk v době střídání.

Obsah velitelova rozhodnutí bude záviset na situaci, v které dochází k vystřídání. Když sbor přichází na směr své nastávající činnosti z týlu a vystřídání vojsk jsoucích v dotyku s nepřítelem budou provádět všechny divise sboru, bude se rozsah velitelova rozhodnutí vztahovat ke všem uvedeným bodům. Když se však vystřídání provádí v dosavadním pásmu sboru, stanoví se výchozí prostory pro vystřídání jen těm divisím, které budou zasazeny na novém směru.

Na podkladě velitelova rozhodnutí přistupuje štáb sboru k plánování vystřídání vojsk. Když vystřídání jednotky nepřecházejí do podřízenosti střídajícího sboru, vypracovává se plán vystřídání ve spolupráci se štábem střídané jednotky. V tomto případě všechny práce na plánu vystřídání řídí náčelník štábu střídajícího sboru.

Dříve než se přikročí k zpracování plánu vystřídání, je třeba získat od střídané jednotky zprávy o nepříteři, jeho uskupení a dosavadní činnosti, o bojové sestavě střídané jednotky, o nepřátelském palebném systému a palebné činnosti na frontě, o terénu a o ženíjním vybudování pásma terénu, v kterém se provádí vystřídání vojsk, to jest všechny údaje o minových polích s plány jejich rozmístění, o protichemické hodnotě obrany v odevzdávaném pásmu a o organizaci velení a spojení.

Po získání těchto zpráv organisuje štáb sboru průzkum, aby mohl upřesnit pochodové osy pro každou jednotku, účelně organisovat regulační službu, vyhledat vhodné výchozí prostory pro vystřídání pro každou divisi a zhodnotit potřeby bojového zabezpečení v průběhu vystřídání.

Průzkum provádějí důstojníci štábu sboru spolu s důstojníky určenými od náčelníků a velitelů druhů vojsk a s důstojníky příslušných divisí. Výsledky průzkumu hlásí důstojník pověřený jeho řízením veliteli sboru a jsou podkladem pro zpracování plánu vystřídání. Zároveň se vydávají nařízení o úpravě cest a vybudování výchozích prostorů pro vystřídání.

V plánu vystřídání se zpravidla stanoví:

- výchozí prostory pro vystřídání zvlášť pro každý pluk,
- doba a pořadí vyrazení jednotek, pochodové osy a doba zaujetí výchozích prostorů pro vystřídání,
- kdo, koho, v kterém pásmu a kdy vystřídá,
- organizace regulační služby, místa, kde je třeba postavit směrníky,
- rozdělení zákopů, spojovacích zákopů (nejméně jeden na rotu), úkrytů a jiných zařízení na pěší pluky, prapory a roty,
- prostory palebných postavení dělostřelectva, minometů, kulometů; pořadí a způsob jejich vystřídání,
- z které roty, praporu a pluku jsou vybráni průvodci od střídaných jednotek; kdy, kam a ke komu budou odesláni,
- způsob hlášení pohotovosti k vystřídání, zahájení přesunu, zahájení a ukončení vystřídání,
- činnost jednotek, podnikne-li nepřítel útok během vystřídání,
- organizace spojení v době pohybu vojsk do výchozího prostoru pro vystřídání a během střídání,
- způsob převzetí a odevzdání minových polí, ženiijních staveb a linkových vedení.

Po vypracování plánu vystřídání rozesílají se podřízeným jednotkám výpisy nebo se vydává rozkaz pro vystřídání.

V rozkaze pro vystřídání je třeba uvést:

- údaje o nepříteli a jeho činnosti,
- kdo, koho, v kterém pásmu, kdy a s jakým úkolem vystřídá, začátek vystřídání,
- činnost sousedů,
- úkoly podřízených jednotek, koho a v kterém pásmu vystřídá, výchozí prostor pro vystřídání, osy přesunu do výchozího prostoru pro vystřídání, osy přesunu z výchozího prostoru pro vystřídání do východiště útoku a dobu ukončení vystřídání,
- úkoly dělostřelectva, které zabezpečuje vystřídání vojsk (jaké palby připravit),
- dokdy ukončit velitelský průzkum s veliteli útvarů, součástí v prostoru vystřídání,
- umístění velitelských stanovišť,
- kdy předložit hlášení o vystřídání.

Organizace regulační služby při vystřídání vojsk

Regulační službu třeba organisovat v prostorech soustředění vojsk, na pochodových osách z prostorů soustředění do výchozích prostorů pro vystřídání, ve výchozích prostorech pro vystřídání, ve východišti útoku, v palebných postaveních dělostřelectva, a ve vyčkávacích postaveních tankových a mechanisovaných jednotek.

Na nejdůležitějších místech provádějí regulační službu důstojníci štábu sboru. K těmto důstojníkům musí být zabezpečeno linkové spojení. Podle pokynů štábu sboru organisují i štáby divisi regulační službu ve svých pásmech.

Ve vzdálenosti 1 až 1,5 km od předního okraje očekávají ve spojovacích zákopech na předem určených místech přicházející jednotky zvlášť vybraní průvodci od vystřídávaných jednotek, a to 1 důstojník a 2 až 3 poddůstojníci na každý prapor.

Plán organizace regulační služby se sestavuje ve formě náčrtu nebo přímo na mapě, kde se zakresluje umístění a sestava hlídek a způsob jejich spojení se štábem sboru.

Způsob provedení vystřídání vojsk

Vystřídání vojsk se provádí pod ochranou střídaných jednotek zpravidla současně v celém pásmu sboru. Ve zvláštních případech bude nutné zahájit vystřídání dříve, než bude soustředěno vojsko ve výchozím prostoru pro vystřídání. V tom případě se zajištění vystřídání provede částí nově zasazovaných jednotek.

Z toho vyplývá, že se vystřídání a zaujetí východiště útoku sboru může provádět buď pod ochranou střídaných vojsk, která dosud na daném směru působila, nebo výjimečně i pod ochranou včas vyčleněných součástí střídajícího sboru.

V době soustředění vojsk ve výchozích prostorech pro vystřídání studují velitelé do velitelů rot vto pochodové osy a spojovací zákopy, po kterých se budou přesunovat jejich součásti, navazují styk s veliteli vystřídávaných součástí, seznamují se se situací a s plány vybudování přidělených úseků. Velitelé střídaných součástí jsou povinni odevzdat velitelům střídajících součástí všechny údaje o nepříteli, náčrtu o ženíjním vybudování, plány minových polí, plán linkové spojovací sítě a jiné dokumenty, které mají význam pro střídající jednotky.

Velitelé střídaných divisí jsou povinni připravit průvodce, zabezpečit střídající součásti před nenadálým útokem nepřítele, společně se střídajícími veliteli vypracovat plán vystřídání.

Velitelé střídajících divisí jsou povinni společně s veliteli střídaných divisí sestavit plán vystřídání, organisovat skrytý příchod vojsk pro vystřídání.

Protože bojová sestava vojsk je v době vystřídání nejzranitelnější, je třeba vystřídání organisovat tak, aby střídání i střídající vojska byla schopna a pohotova odrazit nepřátelský útok. Z toho důvodu je třeba nejdříve přisunout dělostřelectvo. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války potřebuje dělostřelectvo nejméně jeden den na přípravu k splnění jemu daných úkolů. Proto zaujímá dělostřelectvo a minomety svá palebná postavení nejméně 24 hodin před zahájením vystřídání pěchoty. Vystřídání pěchoty je zabezpečeno jak palbou vlastního dělostřelectva, tak i toho, které doposud v daném pásmu působilo. Toto dělostřelectvo zůstává v dosavadních palebných postaveních tak dlouho, dokud střídající pěchota nezaujme svá postavení a tak plně zabezpečuje pěchotu před možným útokem nepřítele.

Pěší útvary určené do prvního sledu zaujímají výchozí prostory pro vystřídání po praporech. Vzdálenost prostorů pro vystřídání od předního okraje musí být taková, aby vojska neutrpěla ztráty nepřátelskou dělostřeleckou palbou, a musí umožňovat provedení vystřídání a odchod vystřídané jednotky do týlu během jedné noci. Vzdálenost těchto prostorů bude se podle terénu pohybovat od 5 do 7 km od předního okraje. Z těchto prostorů postupují prapory spojovacími zákopy pod vedením průvodců, rozčleňují se po rotách, zaujímají určená postavení a vystřídávají tam zasazené jednotky.

Vystřídání jednotky se ještě během téže noci shromažďují po rotách v určených shromaždištích ve vzdálenosti 1 až 2 km od předního okraje. Potom se prapory shromažďují v plukovních shromaždištích, v prostoru postavení plukovních záloh, v hloubce 2 až 3 km, a tam odtud se podle plánu představeného velitele přesunují do nových prostorů.

Protitankové dělostřelectvo zaujímá svá postavení ještě před dělostřelectvem pro přímou střelbu.

Štáby útvarů a divisí zaujímají svá VS po provedení vystřídání. Vybudování VS a spojení se provede včas již před vystřídáním. Linková vedení vystřídávaných jednotek se svinují až po vybudování spojení pro potřebu střídajících vojsk, nejsou-li střídající jednotkou převzata.

Velitel sboru musí organisovat kontrolu provádění vystřídání a jeho ukončení hlásit veliteli armády.

Bojové zabezpečení vystřídání vojsk

Průzkum. Průzkum se provádí nepřetržitě a musí zabezpečit vojska před nenadálým útokem nepřítele. Velitel sboru (náčelník štábu) vydá pokyny velitelům divisí a velitelům druhů vojsk o zesílení průzkumné činnosti na směrech možného nepřátelského útoku.

Zvlášť velký význam má dobrá organisace pozorování činnosti nepřítele.

Maskování. Postup vojsk do východiště útoku smí být proveden jen v noci. Na

místech, která jsou pozorována nepřítelem, je třeba postavit maskovací sítě a zesílit na nich regulační službu.

Vojska musí být seznámena s dosavadními zvyklostmi na bojišti. Aby se zabránilo prozrazení vystřídání, vystřídávají se vojska, která jsou v prvním zákopu jako poslední, když jsou již všechna střídající vojska na svých místech. Teprve potom odejdou tato vojska do týlu a dále do prostoru soustředění vlastních jednotek.

Obdobně se vyčleňují k provedení průzkumu součásti z jednotek doposud v pásmu zasazených.

Protitanková obrana. Plán protitankové obrany na údobí vystřídání vojsk a zaujetí východiště útoku musí být vypracován včas. Podkladem vypracování tohoto plánu je plán protitankové obrany vystřídané jednotky.

Podle plánu protitankové obrany, který schvaluje velitel sboru, zaujímají protitanková děla palebná postavení ještě před zahájením vystřídání pěšími útvary. Na směr možného nepřátelského tankového útoku se umísťuje sborová protitanková záloha, aby byla pohotova odrazit nepřátelský tankový útok. Za tím účelem se připraví na vhodných směrech několik protitankových postavení.

Úkoly pro boj s nepřátelskými tanky se stanoví všemu dělostřelectvu.

Protitankové prostředky střídané jednotky zůstanou ve svých palebných postaveních až do doby, kdy střídající jednotky dosáhnou pohotovosti protitankové obrany podle svého plánu.

Protiletectká obrana. Protiletadlové dělostřelectvo včas zaujímá palebná postavení a je v pohotovosti k odrazení útoku nepřátelských letounů. Současně se organizuje hlásná služba. Je třeba klást velký důraz na provádění opatření protiletectké ochrany. K protiletectké obraně je třeba vyčlenit i pěchotní zbraně.

Protichemická ochrana. Plán protichemické ochrany zpracovává chemický náčelník podle pokynů náčelníka štábu v součinnosti s operačním oddělením sboru. Ještě před zahájením vystřídání je třeba doplnit vojskům prostředky protichemické ochrany. V prostorech soustředění pro vystřídání bude často třeba rozvinout odmořovací místa, není-li možno použít odmořovacích míst jednotek v dotyku. V plánu je třeba předvídat odmoření cest pro přesuny z prostoru soustředění pro vystřídání do východiště útoku, aby vystřídání vojsk nebylo nepřátelským chemickým útokem narušeno. Organizace chemického průzkumu nabývá zvláštního významu. Je třeba ho aktivovat již se zahájením střídání dělostřelectva. Jednotky v dotyku jsou povinny poskytnout střídajícím jednotkám veškerou pomoc při likvidaci následků chemického útoku provedeného v době vystřídání.

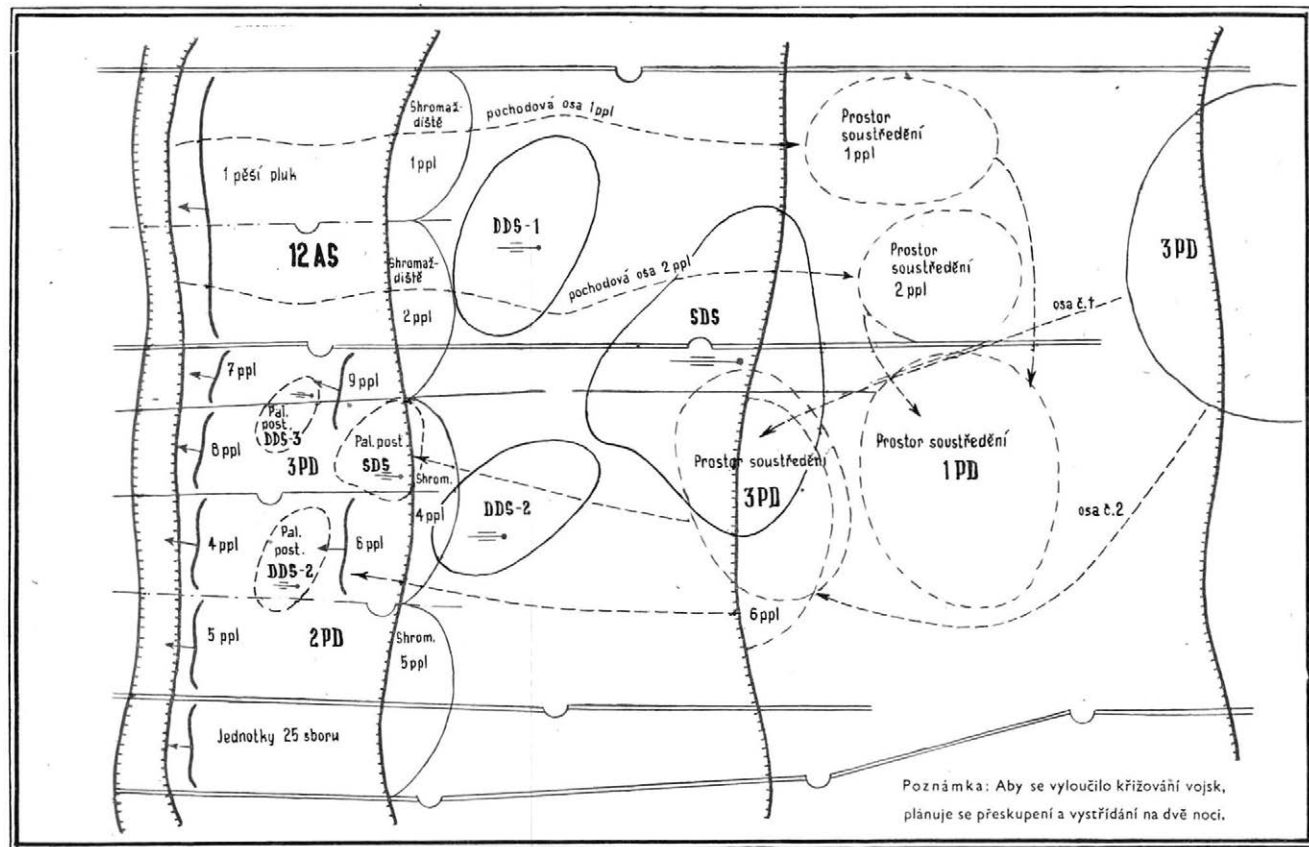
Zabezpečení křídel a styků. Divisím je třeba vydat pokyny o zabezpečení styků a vyčlenění potřebných prostředků. Na místech styků je třeba organisovat průzkum.

Kromě uvedených prvků bojového zabezpečení vydá velitel sboru pokyny o pohotovosti vojsk k odrazení nepřátelského útoku. Za tím účelem se organisuje pozorování nepřítele, určují se síly a palebné prostředky k odrazení nepřátelských průzkumných oddílů a současně se vydávají směrnice pro činnost, kdyby nepřítel podnikl útok.

Není-li vyloučena možnost přechodu nepřítele do útoku v době vystřídání, může být část střídajících vojsk vyčleněna do zálohy, aby byla pohotova odrazit útok nepřítele. Velení v tomto případě má velitel střídané jednotky.

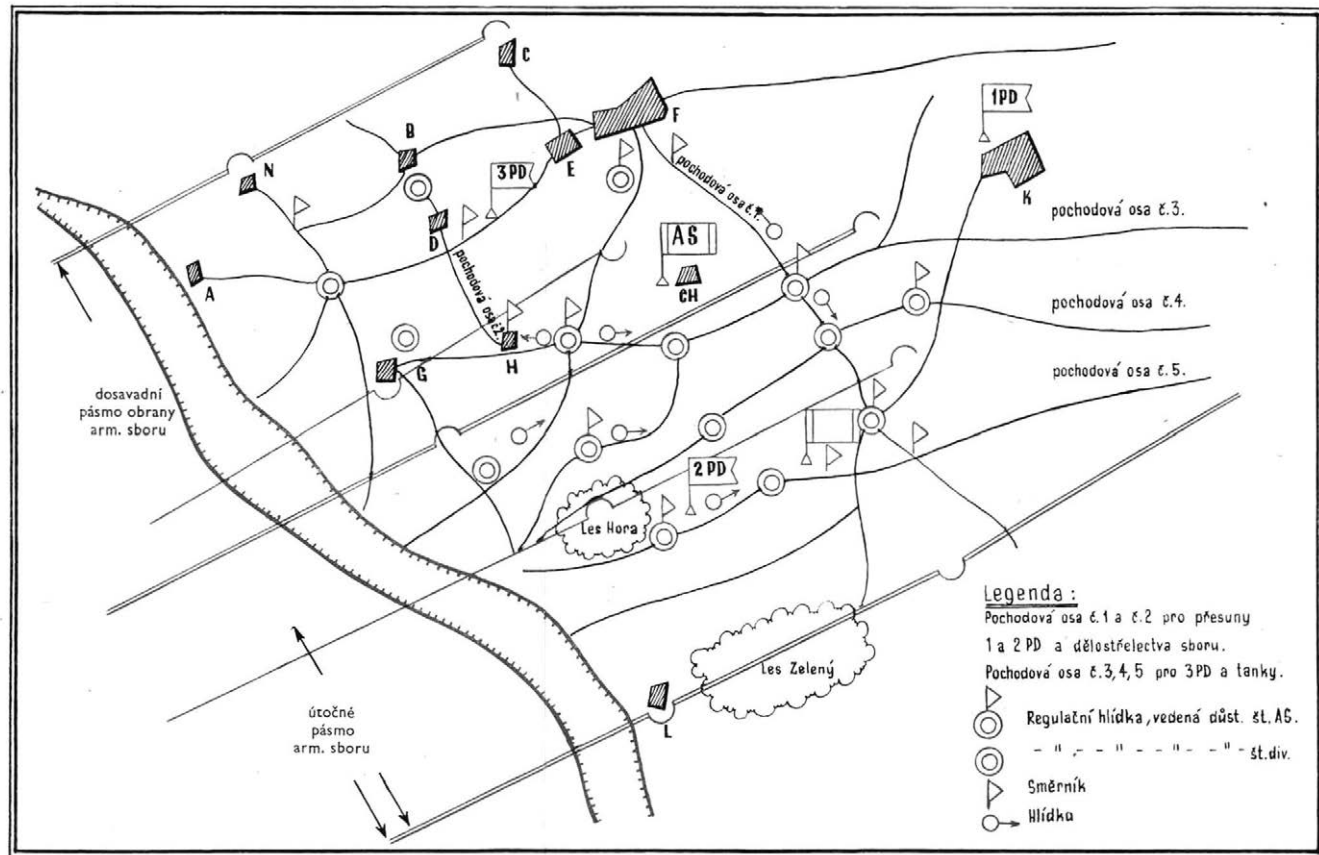
Politické zabezpečení správného provedení vystřídání vojsk

Při provádění přeskupení a vystřídání vojsk nabývá politická práce velkého významu. Stranické a mládežnické orgány vyvinou agitační činnost, aby byl splněn úkol utajeného, přesného a organisovaného přesunu vojsk, soustředění a zaujetí východiště útoku. Důstojníkům, poddůstojníkům i mužstvu vysvětlují nevyhnutelnou nutnost dodržovat všechna zastírací opatření a projevovat vysokou bdělost a ostražitost, a přísně zachovávat vojenské tajemství.

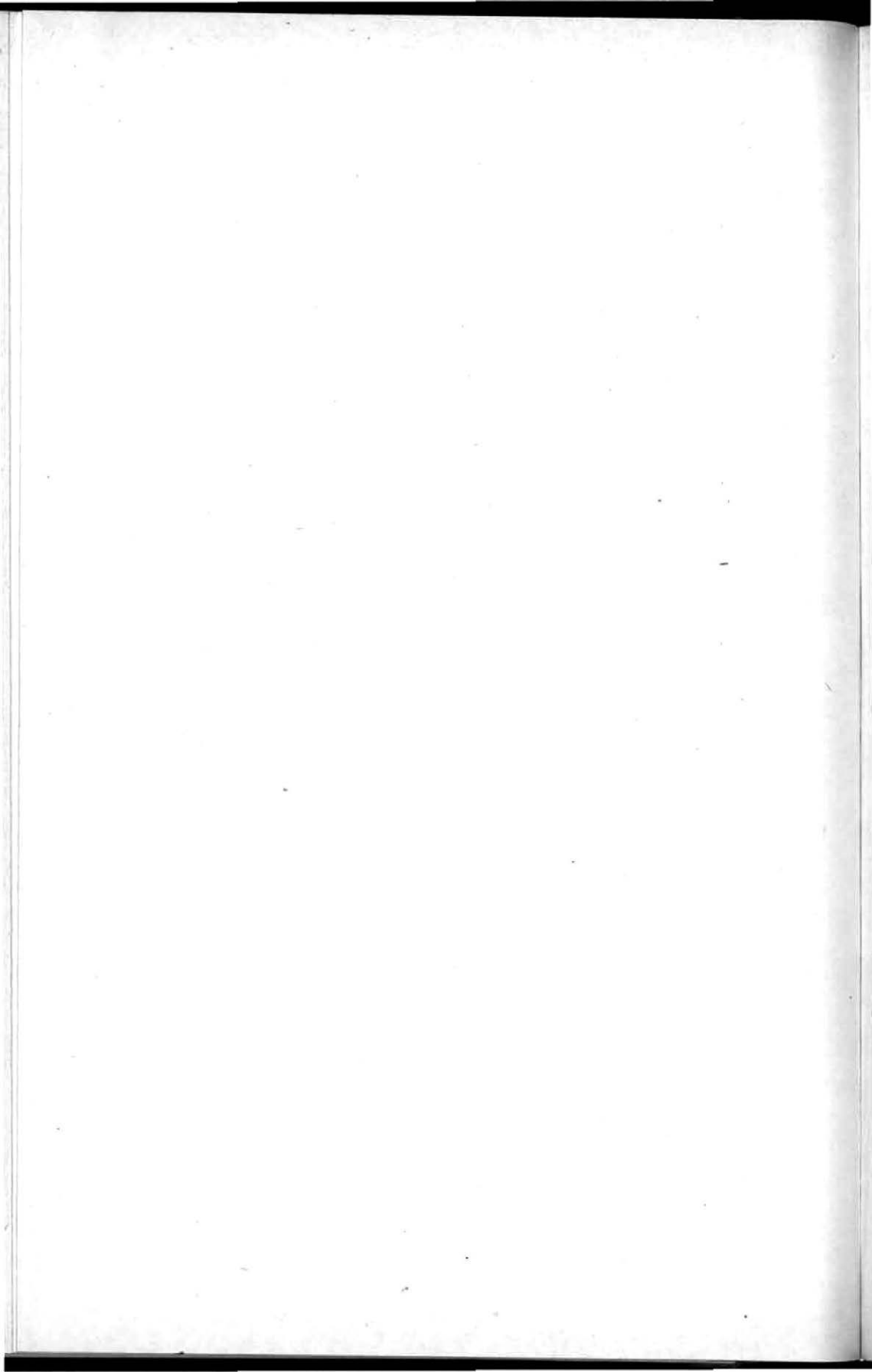

Náčrt 1. Přeskupení a vystřídání vojsk armádního sboru za přípravy průlomu nepřátelské obrany. Sbor bránil pásmo obrany 1. a 2. PD v prvním sledu, 3. PD v druhém sledu. Pro průlom velitel armády zůstal pásmo sboru tak, že část dosavadního pásma převzal 12. AS (pravou) a 25. AS (levou). Sbor provede přeskupení a vystřídání ve dvou nocích v tomto pořadí (možné řazení):

1. noc: přeskupení dělostřelectva, přeskupení 1. a 2. PD, soustředění 3. PD v prostoru soustředění;
2. noc: vystřídání 6. ppl. a součástí 2. ppl. útvary 3. PD, vystřídání součástí 1. PD jednotkami 12. A. vystřídání součástí 2. PD jednotkami 25. A. soustředění 1. PD v prostoru soustředění.

Náčrt 2. Schema organizace regulační služby za přeskupení vojsk armádního sboru.

4. Závěr

K přeskupení a vystřídání vojsk v rámci sboru může dojít za různé taktické situace.

Přeskupení a vystřídání vojsk je jednou z nejsložitějších činností, a musí být proto jeho přípravě, organizaci a plánování věnována veliteli a štábu zvýšená pozornost.

Rozsah práce štábů a velitelů všech stupňů v tomto období bude záviset na úkolu, který bude sbor plnit, na vzdálenosti budoucího směru činnosti od dosavadního směru, a na úkolu, který dosud sbor plnil.

Úspěch přeskupení a vystřídání bude záviset na přípravě všech opatření, která je třeba provést, především na úpravě cest, prostorů soustředění a výchozích prostorů.

Velkého významu nabývá přesné a správné organisování regulační služby, která musí zabezpečit hladký průběh přeskupení a vystřídání vojsk.

Protože se za přeskupování a vystřídání vojsk zvyšuje jejich zranitelnost, je třeba zvlášť dokonale organisovat bojové zabezpečení přeskupení a vystřídání. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je nejúčelnější organisovat vystřídání tak, aby bylo kryto maximem palebných prostředků. Proto jako první zaujímá palebná postavení protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, potom dělostřelectvo, působící ze zakrytých palebných postavení a jako poslední pěchota. Protitankové a protiletadlové dělostřelectvo vystřídání jednotek odchází do nových prostorů až po ukončení vystřídání vlastní pěchoty, kterou dosud podporovalo.

Velení musí zabezpečit organisovaný průběh přeskupení a vystřídání a včasné zaujetí nových prostorů vojsky.

Prameny: Polní řád čs. branné moci.

Bojový řád pěchoty, díl 2.

Řád polní služby štábu Rudé armády.

Plk. M. L. Polner: Peregrupirovka i smena vojsk.

Závěrečný rozbor s. ministra NO při cvičení s vojsky v. r. 1952.

ZENIJNÍ ZABEZPEČENÍ BOJE PĚŠÍ DIVISE V HORNATÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

Pplk. žen. Václav Fládr

Hornatý a zalesněný terén má vliv na ráz bojové činnosti všech druhů vojsk pěší divise. Hlavní cíl boje zůstává však jak v rovině, tak i v horách stejný.

Kromě úkolu divise a situace nepřítele bude mít na správné provedení ženijního zabezpečení značný vliv sám horský terén. Hlavně pak stav komunikací, schůdnost prostorů a směrů. Vysoké, bezcestné horské hřebeny téměř znemožňují přesuny mezi jednotlivými směry. Lesy, které pokrývají kopce a hory, jsou zpravidla těžko průchodné pro hustý porost, vývraty, bahnité úseky a nedostatkem vozových cest a někdy dokonce bez nich. Horské říčky a bystriny pro své strmé břehy, rychlý tok, hlavně v době dešťů a tání sněhu, kamenité dno se dají těžko přebrodit nebo přemostit. Na holých pláních bude mít vliv na boj v horách nedostatek vody a dřeva.

Proti sněhovým závějím, ssutinám a lavinám je třeba se zvlášť zabezpečovat. Sněhová pokrývka zeslabuje možnosti maskování, zasypává cesty i pěšiny a činí je v úzlabinách a v průsmycích zcela neprůchodnými, dokud není sníh odklizen. Za mrazů se svahy a cesty pokrývají ledem a pohyb po nich je obtížný. Oblačnost, mlhy, bouřky, déšť a vánice ztěžují pozorování a provádění ženijních prací. To jsou všechno vlivy, které většinou znesnadňují boj v horách.

Horský terén poskytuje však také určitou řadu výhod a těch je třeba se naučit využívat tak, aby vojska nebyla otroky hor, nýbrž aby horský terén sloužil vojskům.

Činnost sovětských vojsk ve Veliké vlastenecké válce dokazuje, že žádné hory nejsou pro vojska nepřekonatelné ani nedostupné. Jsou jen těžko schůdné směry, ale ty byly vždy za bojů zdolány. Na to je dosti příkladů z Veliké vlastenecké války. Zmíním se o jednom z knihy sovětského spisovatele V. Zakrutina, Kavkazský deník, kde popisuje přechod přes hlavní kavkazský hřbet, průsmykem Dongus-orun-baši, vysoký kolem 3000 m s 2½ m sněhovou pokrývkou, ledovcovými pásmy a horskými bouřemi. Za nadlidského, obětavého výkonu ženijních sil majora Kulešova byl přechod uskutečněn a divise generála Kupařadze v listopadu 1942 za 10 dní prošla. Divise neztratila ani jednoho člověka, přenesla přes kavkazský hřbet kolem 400 raněných a přehнала do Zakavkazka tisíce kusů dobytka.

Na druhé straně je známo, jak těžko překonávaly obtíže v horách imperialistické armády v druhé světové válce. Jako příklad uvádím boje v Itálii, kde 8. britská armáda nebyla s to vynutit si úspěch na východním pobřeží a ve střední hornaté části Itálie proti poměrně početně slabému nepříteli. Obdobné příklady nám ukázaly imperialistické armády na korejském bojišti. Neúspěch vyplývá z malé morální a politické uvědomělosti vojáků imperialistických armád, vybavených pro boj v horách neúčelným výstrojem a vyzbrojí a z chybného pojetí boje v horách vůbec.

Cílem tohoto pojednání je poukázat na vliv horského a zalesněného terénu na provedení ženijního zabezpečení boje v horách a zmínit se o zvláštностech ženijních opatření z toho vyplývajících.

Je třeba si předem uvědomit, že při plnění ženijního zabezpečení boje v horách najdeme nějaké úplně nové ženijní úkoly. Budou to většinou tytéž úkoly jako v normálním terénu, ale způsob provedení těchto úkolů bude odlišný. Plnění úkolů pak vyžaduje od ženijního vojska a ostatních druhů vojsk vysokou morální politickou uvědomělost, velkou pohyblivost, pružnost a zvláštní metody.

Tempo útoku a rychlost postupu vojsk v horském terénu značně závisí na rychlém

zdomáckování přirozených horských překážek a nepřátelských zátarasů. Na úspěch obranného boje má značný vliv účelné využití přirozených horských překážek a mistrný manévr zátarasy. Z toho je vidět, že význam ženíjního zabezpečení boje v horách proti boji v rovině značně stoupá a že účelnému využití ženíjního zabezpečení je nutno věnovat zvýšenou pozornost.

1. Zvláštnosti ženíjního zabezpečení boje pěší divise v hornatém a zalesněném terénu

Většinu úkolů ženíjního zabezpečení boje v horách budou plnit ženíjní jednotky za součinnosti i přímé pomoci ostatních druhů vojsk. Potvrzují to zkušenosti hlavně z bojů o Karpaty a Transylvanské Alpy, kde ženíjní jednotky samy nemohly splnit všechny rozmanité práce, jichž bylo zapotřebí k zabezpečení činnosti vojsk. Proto bylo nezbytné třeba, aby jednotky všech druhů vojsk byly vycvičeny v plnění ženíjních úkolů a pomáhaly tak zabezpečit dosažení úspěchu v boji.

Kromě otázek, které je třeba řešit v každém druhu boje v normálních podmínkách, je třeba v horském zalesněném terénu řešit ještě řadu charakteristických zvláštností, které se pak odrážejí ve způsobu organizace, plánování a provedení ženíjního zabezpečení.

Přihlédneme-li ke zvláštnostem horského terénu s hlediska obránce, musíme si uvědomit, že se obránce bude snažit všemi prostředky udržet ve svých rukou silnice, průsmyky, defilé a dominující výšiny k nim přilehlé.

Bude-li třeba provádět manévrovou obranu nebo ústup, je nutno obrátit pozornost opět na tyto silnice, průsmyky a p., a je třeba je ničit a přehrazovat všemi možnými zátarasy. Je přirozené, že budou ničeny i všechny mosty vedoucí jak přes vodní toky, tak i přes suché překážky (doliny, průrvy atp.).

Za pochodu a útoku v horách je nutno soustředit své úsilí na zajištění tempa boje, t. j. většinu svých ženíjních sil usměrnit na překonávání zátarasů na komunikacích a postupových směrech, na zajištění soutěsek, průsmyků atd. a na rychlou obnovu komunikační sítě.

Pro obklíčení skýtá horský terén dost možností. Těžko překonatelné překážky a zátarasy a omezený počet cest a pěšin dovolují provést obklíčení, jestliže se zmocníme ústupových cest nepřítele. Probití z obklíčení v horách je ztíženo omezeným počtem silnic a skrytých cest.

Při střetnutí s nepřítelem, které v horách nastává za stejných taktických podmínek jako v rovině, je nutno zabezpečit včasné rozvinutí vlastních vojsk tím, že bude zabezpečen rychlý postup do střetnutí a obsazeny a přehrazeny proti nepříteli dominující čáry v terénu, které jsou výhodné pro rozvinutí sil.

Z toho vyplývá, že boj v horách i s hlediska ženíjního možno právem nazývat bojem o komunikace. Udržování, úprava a stavba nových cest v útočném boji a na víc ničení komunikací v obranném boji je jedním z úkolů, který nabývá při boji v horách zvláštního významu.

V další části této kapitoly budou rozebrány ty ženíjní úkoly, které na boj v horách mají podstatný vliv.

1. Ženíjní průzkum

Na úspěšný výsledek boje pěší divise v horách má značný vliv dobře organizovaný a plánovaný ženíjní průzkum. Zkušenosti dokázaly, že se chyby ženíjního průzkumu neprodleně odrazily na špatně vykalkulovaném množství pracovních sil, náčiní a materiálu a na rozsahu i rychlosti plnění úkolů.

V horách je nezbytné, aby ženíjní průzkum byl veden na široké frontě, aby průzkumné jednotky byly vysílány do každé šterbiny, do každého zákřutu terénu. Zvláštní důležitosti v horách nabývá průzkum cest, vyhledávání stezek pro soumary a výpomoc-

ných cest pro obejití nebo obchvatný manévř. Kromě pěších průzkumných jednotek je výhodné posílat průzkumné hlídky na koních a co možná i na autech.

V útočném boji je třeba mít na zřeteli, že ráz nepřátelské obrany v horském a zalesněném terénu zvyšuje hodnotu i účinnost obranných zařízení. Průzkum nepřátelské obrany se zabývá hlavně průzkumem jednotlivých opěrných bodů, které jsou obvykle silně vybudovány na výšinách, s nichž je možno dobře kontrolovat cesty, údolí a křižovatky. Velkou pozornost je třeba věnovat prostorům, které dávají nepříteli výhodné podmínky pro zatarasování. Průzkum komunikací je jedním z nejpřednějších úkolů průzkumu za útoku. Během útoku musí být rychle podávána dílčí hlášení o průzkumu, aby byl čas na přísunutí potřebných sil a prostředků. Ženíjní průzkum za útoku v horách plní tytéž úkoly jako v rovině, ale vzhledem k zvláštním podmínkám se zesiluje jeho početní stav.

V obranném boji musí ženíjní průzkum pečlivě prozkoumat prostor zvolený pro obranu a zjistit

- možnosti a způsoby zatarasování na osách postupu nepřítel v prostorech jeho možného soustředění,
- prostory pravděpodobných pozorovatelů útočníka a viditelnost vlastní obrany z nich,
- ráz přirozených horských překážek a způsob jejich zesílení zátarasu,
- kde lze umístit obranná zařízení pro stupňovité rozmístění palebných prostředků a podmínky pro použití ochranných vlastností terénu,
- stav cest a stezek a možnost vytyčení skrytých cest pro potřeby manévru a přísunu,
- množství a mohutnost vodních zdrojů, způsob jejich úpravy,
- místní zdroje ženíjního materiálu.

Při překonávání vodních překážek zjišťuje

- stav, šířku a hloubku řeky, rychlost a vlastnosti toku, povahu dna, brody, zatarasují-li kameny koryto řeky a ztěžují-li přepravu,
- které přílehlé výšiny řeku ovládají, strmost a výši břehů, povahu údolí, přístupy k řece, stav cest, možné skryté cesty,
- nejvhodnější prostory pro přepravu, přepraviště, jak jsou od sebe vzdálena a možnosti součinnosti,
- druh místních prostředků a materiálu, kterého může být použito k přepravě.

Správně vyhodnocený ženíjní průzkum má nesmírný význam pro plánování a řízení boje pěší divise v horách. Musí být nepřetržitý, doplňuje a je doplňován průzkumem druhů vojsk.

2. Udržování, úprava a stavba nových cest

Na stav horských cest mají vliv tyto okolnosti:

- opotřebování, protože celá doprava je soustředěna jen na několik málo cest,
- atmosferické vlivy, které cesty rozbahňují, podemílají nebo zaplavují,
- působení nepřítel (dělostřelecká palba a zvláště pak letectvo), který soustřeďuje svou pozornost na těžko průchodná místa, jako soutěsky, cesty atp.,
- výsadky, které se budou pokoušet v našem týlu obsadit a udržet do příchodu pozemních vojsk důležité komunikační objekty,
- pozemní jednotky nepřítel, pronikající do našeho týlu mezerami v sestavě, aby zne-možnily přísuny, odsuny a manévř vojsk.

Ve všech druzích boje je proto nutno, aby byla pečlivě obnovována a udržována vozovka, stavěny nové úseky silnic a zřizovány pomocné cesty a pěšiny. Rozsah prací po mnohé stránce závisí na správném výběru trasy. Někdy bývá výhodnější prodloužit trasu a vyhnouti se velkým zemním pracím. Rovněž je výhodné využít údolí řek nebo hřebenu nevysokých výšin, které jdou rovnoběžně s hlavní komunikací.

Zvláštního významu nabývá oprava a udržování komunikací v době dešťů, kdy silnice a cesty bez povrchového zpevnění (neštěrkované) rychle měknou, a v úsecích, kde je velké stoupání se obzvláště rychle opotřebovávají a stávají se buď těžko průjezdné nebo neprůjezdné. Proto je nutné zpevňovat silnice dřevěnou nebo kamennou vozovkou.

V zimě se na silnicích tvoří často náledí, zvláště při změnách teploty. K zabezpečení nebezpečných úseků silnic (prudké stoupání, na násypech ap.) je třeba silnice posypávat pískem, který musí být na místě předem připraven. Zimní bouře tvoří na silnicích závěje, které často zastaví provoz na celém úseku silnice. Aby se předešly tyto překážky, je předem nutno zjistit u místního obyvatelstva, které úseky silnice bývají nejčastěji zaváty. Na těchto úsecích soustředit pak potřebné síly a prostředky k odstranění závějí a provést průzkum silnice a vytyčit objízdky. K odstranění velkých skalních závalů, ledu a sněhu je třeba mnoho času. Proto někdy i nejobtížnější obcházení je výhodnější než čištění původní cesty. Možnost užít někdy jednoduchých zařízení k pročištění cest nebo použití vhodných zemních a silničních strojů zrychluje různé stavební a udržovací práce a uspořídá pracovní síly.

Dobrá regulační služba na silnicích má velký vliv na zabezpečení nerušeného provozu na těžko průchodných úsecích silnice.

Po důkladném prostudování horských cest nutno závčas označit nejnebezpečnější a neschůdná místa (úseky s větším stoupáním, místa možných lavin, sesuvů atd.). Před příchodem silničních jednotek k těmto místům je třeba ženijně zajistit nerušený provoz na cestě.

V sestavě pěší divise musí být organisovány na každé cestě komunikační skupiny.

Kromě úpravy a udržování stálých cest nabývá zvláštní důležitosti v horách zřizování stezek pro soumary a vytyčení výpomocných terenních, skrytých cest. Ty se stavějí k odlehčení provozu na hlavních cestách, obvykle souběžně s hlavní cestou. Poněvadž pohyb po křivolakých a málo zřetelných stezkách je obtížný, je žádoucí stavět na nich ukazatele směru (tabulky, záseky na stromech, po případech i hromádky kamení).

Do míst, kam není možno dopravit těžší materiál ani po soumarech, je nutné zřídit lanové dráhy. Jejich stavba si vyžádá delšího času, a proto se hlavně berou v úvahu v době budování obrany nebo v době přípravy před útokem.

Ze všech druhů prací ženijního zabezpečení v horách je třeba věnovat úpravě, udržování a stavbě komunikací zvláštní pozornost. Generál A. Gastilovič ve svém pojednání „Činnost ženijních vojsk v horách“ uvádí následující data z Veliké vlastenecké války, která potvrzují význam komunikací. Rozsah silničních prací v jedné operaci té armády trvající necelý měsíc, zahrnoval na hloubku 120 km 165 nových mostů v souhrnné délce 2942 m, které bylo nutno vybudovat, a 55 mostů v celkové délce 1132 m, které bylo nutno opravit. Kromě toho bylo vybudováno 31 000 m výpomocných cest, z nichž 9400 m se souvislou povalovou mostovkou.

3. Překonávání a zesilování vodních překážek

V horách se častěji než v rovině používá k přepravě přes vodní překážky přepravních prostředků z místních zdrojů, neboť doprava normovaných prostředků vzhledem k nedostatku a špatnému stavu cest bývá velmi těžká. Vojska musí být ve všech případech vybavena konopnými a ocelovými lany, skobami a hřebíky. Bez tohoto materiálu se nelze v horských podmínkách obejít a nedostatek uvedeného materiálu může mít za následek neúspěch v přepravě.

Není-li na místě dostatek dřeva, je nutno předem zhotovit mostní články a dopravit je k pracovišti. To umožní rychlou stavbu mostu. Kamenité dno znemožňuje stavbu mostu na pilotách a rychlost proudu vyžaduje zřízení ochranných zařízení, která by odolávala náporu vody a zvyšování vodní hladiny. Vzhledem k častému zvyšování hladiny se v horách stavějí všechny mosty s převýšením alespoň 1 m nad nejvyšší možnou hladinu vody, které může řeka podle zkušeností v daném období dosáhnout. Stavba nízkovodních mostů se připouští jen tehdy, jde-li o zabezpečení rychlé přepravy předem připravených sledů, při čemž se současně staví ihned vysokovodní most. Aby se předešlo zhroucení mostu v době povodní, nechává se v okolí mostu určité množství kamene k případnému zatížení mostovky a podpor. Aby bylo možno, kdyby toho bylo třeba, opravit mosty nebo i znovu vybu-

dovat, zřizuje se v blízkosti mostu záloha dřeva, skob a lan. V hojné míře se používá v horách visutých mostů různých druhů.

Těžká břemena (dělostřelectvo, samohybná děla atd.) se přepravují přes široké řeky z větší části hlavně na soulodích, protože stavba mostu zpravidla vyžaduje delšího času než v rovině.

Při budování obrany v horách je třeba mít na zřeteli, že lze poměrně snadno uměle vyvolat stoupání vody tím, že se v korytě řeky zřídí přehradu ze dřeva, kamene nebo kombinací obou těchto stavebních hmot. Jindy se k záplavě využije vody nahromaděné táním sněhu v horských přehradách. Takové umělé zvýšení vodní hladiny může mít za následek zničení mostu a znemožnění používání brodů. Takové zátarasy se rychle odstraňují, když je to účelné, nejlépe trhavinami. Při vynuceném odchodu z bráněného prostoru se musí zničit všechny mosty a jiné objekty a zatarasit průsmyky, aby tím postup útočníka byl zpomalen.

V útočném boji je nutno včas organisovat skupiny, které by se zmocnily mostů a udržely je do příchodu vlastních vojsk. Tyto skupiny se tvoří zpravidla z pěších a někdy tankových jednotek zesílených vždy ženisty, které mohou být začleněny do předsunutých oddílů nebo se vysílají samostatně do hloubky nepřátelské obrany. Jejich úkolem je zmocnit se rychlým útokem mostu, odstranit nálože a udržet jej do příchodu vlastních vojsk. Odstranění náloží bude zpravidla účelné až po příchodu vlastních vojsk. Ve Veliké vlastenecké válce bylo tímto způsobem zabráněno zničení mostů zvláště u I. běloruského frontu a i také na jiných úsecích východního bojiště.

4. Ničení komunikací

Ničení je nejúčinnějším způsobem zatarasování v horách. V době budování obrany se připraví k ničení úseky cest (stezek) v předpolí i v hloubce obrany, které se dají těžko obejít. Nejvýhodnější je zničit vozovku v místech, kde cesta vede po strmých skalách nebo prudkých svazích. Horské serpentiny se ničí tím způsobem, že se horní část serpentiny tam, kde je to možné, shodí na dolní provedením podkopu nebo trháním silničního tělesa shora. V násypcech se využívá k uložení náloží umělých vývrtů nebo silničních propustí a mostů. Cesty se dále zatarasují stržením skal, shazováním balvanů, uvolňováním sněhových a ledových lavin.

Prostory, kterými by se dal zničený prostor obejít, se zaminují. V některých případech, hlavně není-li dost času, je lépe místo ničení provádět jen minování. Zároveň s minováním vozovky je nutno zaminovat přilehlé svahy a vůbec prostory, po kterých by bylo možno se zaminované vozovce vyhnout. Ve svazích podél silnice se zpravidla zřizují kamenné fukasy. Drtivá síla fukasů se zvětšuje účinkem větších kamenů a jejich drobnějších úlomků.

Komunikace, které procházejí lesem, nebo průsmyky vedené lesem se s výhodou zatarasí pomocí lesních záseků. Stromy se podél cesty připraví k porážení pomocí trhavin, podle potřeby se zatarasí zřizuje odpálením náloží. Koruny poražených stromů se ještě proplétají ostnatým drátem a do záseků se vkládají nástražné miny.

Horský terén usnadňuje zatarasování do značné hloubky. Z bojů našeho armádního sboru je známo, že němečtí fašisté při ústupovém boji v Karpatech (boje o Duklu) a na území celého Slovenska hromadně používali ke krytí svého ústupu a ke zpomalení postupu čs. armádního sboru všech možných zatarasů. Proto v této době zvláště vzrostla důležitost ženijních jednotek a nutnost, aby i ostatní druhy vojsk znaly způsoby budování nepřátelských zatarasů v horách a způsoby jejich odstraňování.

Odstraňování zatarasů v horách je sice usnadněno skrytým přístupem k zátarasu, ale skýtá při samé práci tolik nástrah, že jen dobře vycvičená vojska mohou s úspěchem splnit tento úkol.

5. Opevňovací práce

Opevňovací práce při budování obrany, východiště útoku a při zabezpečování dobytého terénu v horách jsou ztíženy těžším rozpojováním zeminy. Proto zpravidla musí ženijní jednotky ostatním druhům vojsk vypomáhat při splnění tohoto úkolu jak materiálem a prostředky (trhavinami, kompresory atd.), tak i odbornou pomocí.

Zákopy v prostorech, kde je těžko rozpojitelná zemina se zřizují tak, že se zákop vybuduje zčásti nebo celý nad terénem. K tomu možno použít kamenů, hranic dřeva a zeminy. Horský terén dovoluje využít pro úkryty, pozorovatelný a různá jiná potřebná zařízení jeskyň, prohlubenin, velkých balvanů, kusů skal a p., které se upraví k potřebnému účelu. Z umělých staveb se nejčastěji používá zemljanek, salaší a přístřešků za kolmými stěnami.

Při provádění opevňovacích prací je nutno ve vyšších polohách počítat s chladnějším počasím, sněhovou pokrývkou, která mnohdy dosahuje značné výšky, a proto se nesmí zapomínat na překrytí zákopů a úkrytů chřastím, trávou, slámou atd.; dále je nutno vybavit objekty buďto polními kamínky, které je nutno mít ve výstroji, nebo je postavit z místního materiálu (kámen, cihly atp.).

Protože je obtížné opatřovat a zatloukat dřevěné kolíky do kamenitého, skalnatého terénu, upevňují se zátarasý z ostnatého drátu zaklínováním ve štěrbinách, v trhlinách a ve vyvrtaných otvorech. Je výhodné upevňovat drátěné zátarasý na kovových kolících. Ve velkém míře se používá roztahovacích drátěných válců. Při budování obrany v horách je třeba klást důraz na klamně stavby, které je nutno zřizovat vzhledem k široké frontě zaujímané zpravidla pěší divisi.

Opevňovací práce v horách vyžadují zvlášť fyzicky a morálně zdatných pracovníků. Nutno překonávat jak těžkou zeminu, tak i povětrnostní vlivy. O hrdinném příkladu z Veliké vlastenecké války mluví V. Zakrutin ve své knize *Kavkazský deník*. Rota staršiny Gluze opevňovala Lysou horu na Kavkaze, kterou bránil prapor divise plk. Borise Nikitiče Aršinceva. Se sochory improvizovanými z náprav kol vyňatých z povozů a kolesen a lopatami vybudovali morálně a fyzicky zdatní bojovníci na Lysé hoře okopy, spojovací zákopy i kulometná hnízda za urputného boje s nepřítelem.

Horský zalesněný terén poskytuje však také určité výhody při provádění opevňovacích prací. Je to hlavně dostatek přirozených skrytů a krytů. Pracovat možno i ve dne. Maskování je usnadněno rázem terénu. Při maskování je hlavně třeba dovedně využívat ochranných vlastností horského reliéfu.

6. Budování velitelských stanovišť

Velitelská stanoviště v horách musí být umístěna v sestavě jednotek, u cest a stezek. Nesmějí však zatarasit stezky a cesty, aby nebyl ztížen pohyb po nich a nebylo prozrazeno velitelské stanoviště. Pozorovatelný se umísťují na výšinách nebo na stromech tak, aby nebyly nápadné. Je nutno se vyhnout vrcholům kopců, hřebenů atp., na kterých se těžko provádí maskování. Zvolené prostory musí skýtat co nejvíce ochrany proti dělostřelecké palbě a letectvu a umožnit snadnou obranu velitelských stanovišť a pozorovatelů.

Osobní pozorování velitele divise v horách má rozhodující význam, a proto je třeba vybudovat rozsáhlejší síť pozorovatelů než v rovině. Velení a pozorování musí být zabezpečeno v celé šířce pásma divise. Pozorování se zabezpečuje rozmístěním pozorovatelů nejen do šířky, ale i do výšky.

Co se týká technického provedení úkrytů a pozorovatelů, platí totéž, co bylo řečeno o opevňovacích pracích.

7. Manévr zátarasů

Manévr zátarasů je v horách ulehčen tím, že boje tankových vojsk jsou možné jen na směrech dostupných tankům, kterých je poměrně málo. Nevýhodou však je, že tyto směry mohou být od sebe odděleny terénem, který znemožňuje přesun podél fronty z jednoho směru na druhý. Proto je nutno někdy vytvořit u pěší divise dva pohyblivé oddíly zatarasovací (POZ). Je-li nedostatek ženijních sil, soustředí POZ svoje úsilí na nejdůležitější směr. Ve Veliké vlastenecké válce se někdy používalo k rychlému přesunu POZ na horských stezkách i soumarů. Tím získával POZ čas zkrácením délky přesunu přes málo schůdné prostory.

Úkoly pohyblivého oddílu zatarasovacího jsou obdobné jako v rovinatém terénu. V horách je nutno jej vybavit již předem materiálem pro všechny předvídané úkoly, protože zásobování během boje je ztíženo. Při obranném boji v horách je manévr zátarasů zvláště důležitý. Vyplývá to z velké potřeby zátarasů na celou širokou frontu pěší divise. Nedostatek materiálu i času na vybudování všech zátarasů předem si vyžaduje důkladně naplánovaného manévru zátarasů.

Manévr zátarasů v horách provádějí i slabší ženijní jednotky, které přehrazují jen silnice a cesty, po kterých by nepřítel mohl podniknout tankový útok hlavně do našeho týlu.

Součinnost protitankového oddílu zatarasovacího s protitankovými zbraněmi nabývá v horách zvláštní důležitosti. Je nutno stále mít na zřeteli, že protitankový zátaras, který není chráněn palbou, je málo účinným zátarasem. Proto tam, kde nemohou působit protitankové kanony, je nutno zajistit zátaras protitankovými ručními zbraněmi.

8. Zabezpečení dělostřelectva a tanků

Zkušenosti vojsk z karelské fronty potvrzují, že je možno zabezpečit nepřetržitý postup jednotek zesílených dělostřelectvem a tanky i v nejtěžších podmínkách, třeba i v terénu bez komunikací. Při tom se ovšem ženijní jednotky staraly jen o zabezpečení dělostřelectva divise, tanků a aut. Zabezpečit praporeční a plukovní dělostřelectvo se ukládalo pěchotě zvlášť pro tyto práce vycvičené.

Z úkolů ženijního zabezpečení dělostřelectva a tanků v horách zasluhuje zvláštní pozornosti organizování nepřetržitého ženijního průzkumu, vytyčování pomocných cest a pomáhání dělostřelectvu a tankům při překonávání zátarasů. Tyto úkoly musí být důsledně prováděny v součinnosti s komunikačními skupinami divise. Palebná postavení dělostřelectva a shromaždiště tanků musí být chráněna zátarasem na možných směrech přístupu nepřítele. Před zaujetím palebných postavení je v horách zvlášť nutné prozkoumat tyto prostory i cesty k nim. Podle potřeby pak omdinovat ony cesty i prostory.

9. Obrana týlu

Vzhledem k tomu, že v horském terénu mohou pronikat menší skupiny nepřítele i hluboko do našeho týlu, je třeba věnovat obraně týlu zvláštní pozornost.

O obranu týlu se obvykle starají týlové útvary a ústavy samy. Obrana týlu se zesiluje ženijními prostředky. Směry, které vedou do týlu a které nebudou potřebovat vlastní vojska přehrazují se předem zátarasem z balvanů, zesílenými minami a jinými zátarasem, kterých je možno v daném prostoru využít (záseky, barikády, zlepšení přirozených překážek atp.). Silnice, pěšiny a skryté cesty, kterých používají vlastní vojska připraví se k uzavření zátarasem. Ty se uzavírají, hrozí-li nebezpečí, že nepřítel pronikne do hloubky obrany. Zatarasování směrů vedoucích do prostoru týlu se plánuje a provádí v rámci celkového zatarasování v pásmu obrany pěší divise a ženijní náčelník je musí zařadit do svého plánu ničení a zatarasování.

Vhodným umístěním týlových útvarů a útavů se ušetří hodně práce spojené s obranou týlu.

10. Zásobování vodou

Potíže v horách při zásobování vodou jsou v tom, že vodních zdrojů je obvykle méně než v rovině a že proto mohou být daleko od bojujících vojsk. Proto je nutno provést důkladný průzkum vodních zdrojů a pak podle potřeby je zlepšovat a rozšiřovat. Je třeba zřídit vodní stanice poblíž komunikací, odkud vojska budou vodu odebírat. Do vodních stanic, někdy až k vojskům, se voda přivádí buď na různých dopravních prostředcích, a to i využitím soumarů, nebo se použije vodovodního potrubí položeného ženijními jednotkami. Byly příklady ve Veliké vlastenecké válce, že voda byla dopravována v nádobách i lanovou drahou. Druhy vojsk musí být vybaveny dostatečným počtem nádob (nosná vědra, plátěné soudky atd.) na nošení vody. Při pochodech je nutno zřizovat u cest, které vedou bezvodnými úseky, vodní stanice z různých druhů nádob a nádrží. Bylo používáno nádrží o obsahu 1000 až 6000 l.

11. Zásobování ženijním materiálem

Tento úkol je v horách rovněž ztížen nedostatkem komunikací. Při rychlých bojových akcích je výhodné organisovat u pěší divise pojezdné sklady ženijního materiálu, a to na autech nebo na soumarech. V Sovětské armádě to byly t. zv. „letůčky“ na autech a soumarech. V pojezdných skladech je třeba mít hlavně protitankové a protipěchotní miny, trhaviny s příslušenstvím, mostní kování, hřebíky, sekery, sochory, krumpáče, pily tesářské i motorové, lana konopná a ocelová, provazy, kotvičky a prostředky pro zásobování vodou (filtry, skládací nádrže atp.). Ženíjní náčelník divise musí před každým druhem boje správně předvídat spotřebu ženijního materiálu, včas jej zajistit a předem jím vybavit všechny druhy vojsk. Komunikační skupiny musí být vybaveny též materiálem na zajištění dopravy na nebezpečných úsecích cest (lana, řetězy atp.). Materiální zabezpečení je jednou z rozhodujících podmínek pro splnění úkolů ženijního zabezpečení boje v horách.

II. Zvláštnosti v organisaci, plánování a velení ženijním jednotkám

1. Organizace

Veškerá činnost ženijního náčelníka pěší divise musí směřovat k co nejlepší organisaci ženijního zabezpečení boje v horách. K tomu, aby tento úkol byl správně plněn, musí ženijní náčelník pracovat v nejtěsnější součinnosti s celým štábem divise a veliteli (náčelníky) druhů vojsk a s náčelníkem týlu. Musí neustále sledovat nově se tvořící bojovou situaci a musí znát úkoly pěší divise, aby z nich mohl včas vyvodit úkoly ženijního zabezpečení. Ženíjní náčelník je zpravidla v blízkosti velitele divise, aby mohl podle potřeby veliteli divise kdykoli hlásit situaci ženijních jednotek, dát mu takové zprávy ženijního rázu, o které velitel divise požádá nebo které potřebuje pro svoje rozhodnutí. Navrhne veliteli způsob použití ženijních sil a prostředků. Zvýšenou pozornost věnuje ženijní náčelník vlivům horského terénu na organisaci ženijního zabezpečení. Proto stále musí mít dobře organisován průzkum, kterým doplňuje svoje údaje a ty vyhodnocené předkládá veliteli divise. Při organisaci ženijního zabezpečení má velký význam správně provedená časová kalkulace, která musí být reálná. Horský terén má podstatný vliv na organisaci ženijní činnosti, a proto musí ženijní náčelník divise stále nabývat znalostí studiemi zkušeností z bojů v horách.

Důležité je, aby ženijní náčelník při každé vhodné příležitosti věnoval náležitou pozornost výcviku všech druhů vojsk v plnění ženijních úkolů v horském a zalesněném terénu. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války nás učí, že není třeba zvláštních horských jednotek pro boj v horách. Úkol mohou plnit normální jednotky, ale dobře pro tento boj vycvičené. Na úspěšné provedení výcviku mají vliv ovšem jeho správná organizace a plánování.

2. Plánování

I v plánování se odráží organizace ženijního zabezpečení boje v horách. Správně a včas naplánované úkoly jsou základem velení ženijním jednotkám. Postup plánování i dokumenty, které ženijní náčelník vypracovává se svou formou neliší od dokumentů zpracovaných v normálních podmínkách. Boj v horách se v dokumentech projevuje jejich obsahem. Plánování v horách musí být daleko pružnější než v normálních podmínkách, protože boj v horách skrývá v sobě mnoho nepředvídaných situací, které bude nutno řešit až v průběhu samotného boje. Plánujícím orgánem ženijního zabezpečení boje je ženijní náčelník divise. Plán ženijního zabezpečení schvaluje velitel divise. Po jeho schválení se tento plán stává rozkazem pro všechny podřízené. Při nedostatku času mohou být vydány jen směrnice pro ženijní zabezpečení pěším plukům a ženijní náčelníci pluků pak podrobně zpracují plán ženijního zabezpečení boje svých pluků. Je nutno zdůraznit, že v plánu ženijního zabezpečení musí být vyjádřena součinnost organizovaná velitelem divise a to co se týče ženijního zabezpečení a použití ženijních jednotek. Podstatnou součástí plánu při boji v horách je rozdělení ženijního materiálu, které musí ženijní náčelník důkladně prokalkulovat a správně předvídat jeho použití pro vedení boje. Zvláště v horách je plánování důležitou podmínkou úspěšného provedení ženijního zabezpečení boje.

3. Velení ženijním jednotkám

Ženijní náčelník uskutečňuje velení tím, že vydává potřebné rozkazy a nařízení podřízeným ženijním jednotkám a směrnice a pokyny pro ženijní náčelníky pěších pluků a to podle rozkazů velitele divise. O plnění rozkazů se přesvědčuje organizovanou a nepřetržitou kontrolou. Kontrolu provádí on sám a kromě toho pověřuje kontrolou své pomocníky a důstojníky ze štábu divisiho praporu. Kontrola plnění ženijního zabezpečení v horách je nejvyšší nutná. Velení ženijním jednotkám na široké frontě zůstává v době přípravy útoku nebo budování obrany centralisované. Na pomocný směr může ženijní náčelník určit svého pomocníka. Ten však pracuje podle jednotného plánu divise. Během vedení boje v horách nastává decentralisace velení ženijním jednotkám v tom smyslu, že ženijní náčelník velí na směr hlavního úderu (odporu) a na pomocném směru jeho pomocník nebo ženijní náčelník pěšího pluku. Původní sestava ženijních sil a prostředků má rozhodující význam, poněvadž přeskupování během boje v horách je velmi obtížné. Je třeba mít na paměti, že je ztížen přímý vliv ženijního náčelníka na řízení jednotky v průběhu boje. Velitel divise musí mít v každé situaci ženijní zálohu, protože se během boje zpravidla vyskytne mnoho nových úkolů k jejichž provedení nebude možno použít ženijních jednotek již zasazených. Velení jednotkám záleží v přesném a jasném stanovení úkolů, vzájemně sladěných a to podle směrů, cílů a času. Jednotné pochopení úkolu všemi ženijními důstojníky a jeho provedení v intencích vševojskového velitele je v horách nezbytné při řízení boje.

Spojení, kterým se uskutečňuje velení, je organizováno v podstatě stejně jako při vedení boje v normálních podmínkách. Délka linek a potřeba linkového materiálu značně vzrůstá. Zpravidla je tu podstatně snížen dosah radiových stanic. Zvláště se uplatní pěší spojky, a jezdci, jsou-li sjízdné cesty, i spojky na kole a motocyklu. Horský terén skýtá příznivé podmínky pro využití optické signalisace a decimetrových směrových stanic. Důležité je zajistit v horách spojení s ženijním průzkumem, který v horách často proniká na velké vzdálenosti.

4. Potřeba ženijních sil

Všeobecně možno říci, že potřeba ženijních sil k ženijnímu zabezpečení boje pěší divise v horách bude větší než v normálních podmínkách. Každý samostatně bojující útvar nebo malou jednotku bude zpravidla nutno v horách, bez ohledu na jejich organi-

sační vybavení zesilovat ženijním vojskem. Při nedostatku ženijních jednotek použije se k zesílení pěchoty, která musí být zvláště pro plnění ženijních úkolů vycvičena.

Z podrobné kalkulace ženijních sil potřebných k provedení jednotlivých ženijních úkolů vychází, že pěší divise v útočném boji má mít na jeden kilometr šířky fronty na směr svého hlavního úderu hustotu alespoň 3,5 ženijní roty, na pomocném směru hustotu do 3 ženijních rot. V obranném boji se jeví potřebná hustota na směr pravděpodobného hlavního úderu nepřítele 1 ženijní rota na 1 km fronty.

Nejsilnější je třeba zajistit udržování, úpravu a stavbu cest a objektů na nich. V některých případech dosahuje potřeba sil k tomuto úkolu skoro poloviny všech ženijních jednotek divise. Dále je nutné, aby velitel divise měl svoji ženijní zálohu v síle asi 1 ženijní roty k provedení nově se vyskytávajících úkolů. Rovněž provádění ženijního průzkumu v horách vyžaduje více ženijních sil než v rovině. Splnění ostatních ženijních úkolů je třeba zabezpečit přibližně stejně jako při boji v normálních podmínkách.

Závěr

Možno říci, že se při boji v horách zvětšuje rozsah a obtížnost úkolů souvisejících s ženijním zabezpečením boje pěší divise. Ženíjní jednotky provádějí ženijní opatření, aby usnadnily překonávání hojně se vyskytujících překážek a jiných obtíží v horách a tím ušetřily síly a bojovou techniku vojsk. Složitější a specifické práce v horském zalesněném terénu vyžadují zvláštní průpravy a výcviku pro provádění úkolů ženijního zabezpečení. Zvláštního významu nabývají udržování, úpravování a stavby nových cest. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války o boji v horách ukazují, že ženijní vojsko zpravidla nestačí samo plnit ty různorodé práce, kterých je třeba k ženijnímu zabezpečení bojové činnosti vojsk. Proto je účelné, aby všechny druhy vojsk byly cvičeny v plnění ženijních úkolů v horách. Pečlivé zhodnocení rázu horského terénu a dobrý výcvik vojsk pro boj v horách umožní jednotkám všech druhů vojsk úspěšně splnit úkoly, které budou před ně postaveny.

Veliká vlastenecká válka je bohatou studnicí pro studium ženijního zabezpečení a boje v horách vůbec. Všechny horské masivy byly hrdinnou Sovětskou armádou překonány a ženijní vojska Sovětské armády, ukázala svou vysokou fyzickou, morální a politickou zdatnost v těchto bojích. Naše armádní sbor při bojích v Karpatech se učil ze zkušeností vítězné Sovětské armády a překročil naše státní hranice v urputných bojích na horském průsmyku Dukla. Je na nás na všech, abychom čerpali ze zkušeností Sovětské armády — naší osvoboditelky a uplatňovali je v praxi. Jen tak se můžeme přiblížit našemu vzoru, slavné a ve vítězném boji zkušené Sovětské armádě.

Prameny: Pěch-II-12, Boj v horách, díl II,

Polní řád čs. branné moci,

Zakrutiň „Kavkazský deník“.

OTÁZKY ŘÍZENÍ TÝLU V ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACI

Plk. pěch. Josef Slabý

Operační cvičení jsou hlavním zdrojem poznatků a zkušeností v míru a jsou zároveň nejlepším měřítkem politické, bojové a operační vyspělosti velitelského sboru.

Soudruh ministr národní obrany generál armády Dr Alexej Čepička v proslovu k nově jmenovaným velitelům naší lidové demokratické armády dne 3. srpna 1952 zdůraznil: „Základem výstavby lidové armády, schopné kdykoliv ubránit zem proti nepřátelskému útoku, je plán její bojové a politické přípravy. Splnění tohoto plánu v každém výcvikovém roce je základní a přední povinností všech příslušníků lidové armády. ... Plnit plán bojové a politické přípravy přesně, odpovědně a tvůrčím způsobem je nejvyšší závazek pro každého velitele.“

Studium válečných zkušeností z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu a také zkušeností získaných z provedených operačních cvičení se musí stát hlavní součástí bojové a politické přípravy velitelského sboru a také hlavním zdrojem tvůrčího plnění plánu bojové a politické přípravy.

Ve svém pojednání uvedu některé základní otázky týlu, jež znát a zejména dovést prakticky aplikovat je nezbytným předpokladem k úspěšnému řízení týlu v operačním cvičení.

Vševojskový velitel je osobně odpověden za materiální zabezpečení operace, jak je stanoveno našimi základními řády a vojenskými předpisy. Velitel armády musí se tedy zajímat o materiální zabezpečení svých vojsk, a to nejen před přijetím rozhodnutí, ale i v celém přípravném období i během vedení operace, kterou musí řídit s hlediska operačního i s hlediska materiálně technického.

Náčelník týlu nesmí řídit tyl odloučeně od vojsk; předpokladem k tomu je reálný plán organizace týlu a materiálního zabezpečení operace, jasné a konkrétní rozkazy. Řídící složky týlu nemohou soustředit své hlavní úsilí v operaci jen na písemnou agendu, aniž by při tom věděly, co se děje venku u vojsk, zda vydávané rozkazy pronikají k podřízeným jednotkám, zda a jak jsou tyto rozkazy uváděny v život, zda materiál přidělený v rozkazech a plánech je včas na místě potřeby a jak bojující voják je morálně a materiálně připraven a zabezpečen k úspěšnému splnění svého úkolu. Tím se řízení týlu neodloučí od vojsk, bude odpovídat dané situaci, nebude se zpožďovat za operačními požadavky a nebude také ani formální, ani šablonovitě.

Je tedy třeba, aby řídící orgány týlu vyjížděly k podřízeným jednotkám na kontroly, při kterých mohou na místě odstranit řadu nedostatků a při kterých mají nejlepší příležitost poznat operační a materiální situaci podřízených vojsk.

Kontrolu a pomoc je třeba provádět včas. Uspěchněji-li se opožděně, může být odstranění závad v materiálním zabezpečení značně ztíženo.

Žádný náčelník týlu ani složky týlu nemohou úspěšně řídit tyl bez stálého provádění týlového průzkumu před operací a během celé operace. Týlový průzkum je neodlučitelnou součástí řízení týlu a musí být organizován a prováděn nepřetržitě, aby každý řídící orgán týlu měl stále reálnou základnu pro konkrétní řízení služeb.

Skutečnost, že velitel nebo náčelník dobře zná určitý objekt nebo prostor z dřívější doby, nedává záruku, že jeho dřívější poznatky odpovídají dané situaci; na nádraží předvídaném pro rozvinutí zásobovací nebo vykládací stanice mohlo nastat mnoho změn. Nepřítel, který je měl obsazeno, je mohl rozšířit, technicky doplnit, při ústupu nebo

leteckým bombardováním zničit. Je tedy bezpodmínečně nutné provádět průzkum i známých prostorů a objektů.

Na frontách Veliké vlastenecké války se osvědčilo řízení týlu způsobem „živého velení“. Na velitelská stanoviště je třeba volat podřízené náčelníky nebo za nimi vyjíždět k vojskům a na místě jim vydat ústní rozkazy a osobně se přesvědčit o správném chápání a provádění vydaných rozkazů. Vydávání ústních rozkazů urychluje jejich pronikání k vojskům. Pro týl má tato skutečnost zvláštní důležitost, protože týlový rozkaz je podkladem k určité činnosti vyžadující času k materiálnímu zabezpečení vojsk. Času potřebného k napsání a doručení rozkazu může být, byl-li vydán již ústní rozkaz, vhodně a účelně využito k plnění tohoto rozkazu. Ústní rozkaz vydaný na místě podřízenému orgánu týlu bude v některých situacích jedinou možnou formou řízení týlu.

Řízení týlu v podmínkách soudobého boje nelze si myslit bez nepřetržitě znalosti bojové situace, což vyžaduje stálé součinnosti týlu s operačním štábem. Součinnost v otázkách materiálního zabezpečení v podmínkách soudobého boje je základem konkrétního a úspěšného řízení týlu.

Kromě součinnosti s operačním štábem je třeba neustále organisovat součinnost mezi jednotlivými složkami velitelství týlu (vnitřní součinnost) a se složkami štábů a velitelů (náčelníků) druhů vojsk (vnější součinnost).

Vnitřní součinnost je zvláště požadována v těchto otázkách: v rozmístění skladů a týlových součástí, v organizaci přísunových a odsunových cest, zabezpečení manévru, přemístění zásob a útvarů, v otázkách zásobování a provádění denního plánu přísunu a odsunu, v otázkách odsunu raněných, technických odsunů a p. Vnější součinnost s operačním štábem a druhy vojsk bude zvláště vyžadována v těchto otázkách: vzájemná informace s náčelníkem štábu a operačním oddělením v otázkách plánovaného průběhu boje, v otázkách regulace dopravy, úpravy a stavby cest, ochrany a obrany týlu, dopravy materiálu, rozložení zásob, zabezpečení skladů, doplňků osob, dále ve všech hlavních otázkách plánu organizace týlu a materiálního zabezpečení boje, přesunů a převozů vojsk, vytvoření pohyblivých zásob materiálu a p.

K úspěšnému řízení týlu je dále třeba dobře ovládat takticko-technické možnosti týlu a jednotlivých služeb; je bezpodmínečně třeba, aby důstojníci týlu znali data o týlovém prostoru, o jeho šířce a hloubce v různých druzích boje, zásady organizace a rozmístění týlových útvarů a součástí vojskového týlu v jednotlivých druzích boje, operační a týlové kalkulační jednotky materiálu, jejich váhy a počty, výši pohyblivých zásob, nesnížitelných a nedotknutelných zásob materiálu, druhy cest, podmínky jejich využití a jejich kapacitu, rozdělení automobilních dopravních prostředků, zásady jejich exploatace a rozdělení i způsob provádění oprav, složení a kapacitu dílen, technický koeficient pojízdnosti, hlavní druhy pohonných hmot, způsob jejich ukládání a dopravy, zásady boje proti ztrátám pohonných hmot, rozsah a možnosti zdravotnické pomoci ve vojskovém týlu, rozsah první pomoci, předlékařské a lékařské pomoci a léčebné péče na jednotlivých zdravotnických etapách, technická data o odsunových zdravotnických prostředcích, výši zálohy výstroje, polní proviantní výstroj a podmínky jeho exploatace, složení denní dávky potravin a krmiva, přídatky a záměnu potravin a ostatní základní takticko-technická data týlu a týlových služeb. Stejně tak je nezbytně nutné, aby týlové orgány zvládly potřebné minimum znalosti z oblasti vševojskové taktiky, zejména způsoby vedení jednotlivých druhů soudobého boje, takticko-technická data a základní bojové vlastnosti všech zbraní, základy taktiky použití jednotlivých druhů vojsk, vlastnosti a zásady použití všech technických pojtek, takticko-technická data o používaných protichemických prostředcích, základní principy organizace armády nepřítele, jeho taktiku boje, základní vlastnosti zbraní a prostředků jím používaných, organizaci jeho týlu a principy jeho zásobování.

Sovětská vojenská věda má i v otázkách týlu iniciativní a tvůrčí ráz. V organizaci a řízení týlu nesmí proto být používáno šablon; způsob řízení týlu a jeho organizace v boji musí vyvěrat z konkrétní bojové a materiální situace.

Hlavním dokumentem pro činnost a řízení týlu je plán organizace týlu a materiálního zabezpečení operace (boje). Tento plán nesmí být zpracován jen pro sám plán, nýbrž reálně a konkrétně podle bojové situace, v souladu s plánem vedení operace (boje). Musí být neustále „živý“, to znamená, že se každá změna v bojové a materiální situaci musí vzápětí projevit ve změně odpovídajících dat plánu. Změny v bojové situaci musí rychle pronikat do týlu, aby plán a řízení týlu bylo stále konkrétní a reálné. Plán musí být zpracován všemi složkami týlu tak, aby dal přesný a reálný základ řízení týlu v každé situaci a ve všech směrech.

Základním a nezbytným předpokladem pro správné a reálné řízení týlu v operaci od přijetí týlových směrnic frontu až do úspěšného zakončení operace je správná úvaha náčelníka týlu armády o ujasnění úkolu týlu a zhodnocení situace.

Naznačím methodický postup úvahy náčelníka týlu armády.

Na základě úkolu daného armádě, pokynů velitele armády a týlových směrnic frontu si náčelník týlu armády ujasní především úkol týlu armády v nastávající operaci. Ve své úvaze si ujasní:

- jakou operaci má týl armády zabezpečovat, hloubku operace, na kterém směru soustředit hlavní množství materiálu a prostředků;
- dílčí úkoly, které může týl armády plnit při zabezpečování hlavního úkolu.

Jde-li například o útočnou operaci, může armáda plnit postupně tyto dílčí úkoly:

- materiálně zabezpečovat průlom nepřátelské obrany v taktické hloubce na směru . . . ;
- materiálně zabezpečovat zasazení a boj armádní rychlé skupiny v operační hloubce nepřítele na směru . . . ;
- materiálně zabezpečovat zasazení druhého sledu armády na směru . . . ;
- materiálně zabezpečovat odrazení možného protiúderu operačních záloh nepřítele;
- materiálně zabezpečovat udržení předmostí na řece a přechod hlavních sil armády . . . ;
- materiálně zabezpečit ničení obklíčeného uskupení nepřítele;
- konečně vytvořit výhodné materiální podmínky pro pokračování útočné operace směrem . . .

Náčelník týlu armády si nyní ve své úvaze postupně zhodnotí a ujasní: časové možnosti, zvláštnosti útočné operace mající vliv na činnost týlu, stav komunikací a jejich vliv na činnost týlu v dané operaci, způsob plánování operace, předběžný záměr svého řešení.

Úvahy náčelníka týlu armády o jeho vlastních časových možnostech budou zaměřeny k těmto otázkám: kdy od něho velitel armády žádá předložení informační zprávy, čas, který potřebuje na přijetí dílčích informačních zpráv a na jejich shrnutí do celkové informační zprávy týlu, čas, kdy má shromáždit štáb a podřízené náčelníky oddělení k předložení dílčích informačních zpráv, čas, který potřebuje na ujasnění úkolu týlu a zhodnocení situace a konečně čas, kdy má shromáždit štáb a podřízené náčelníky k jejich informování o úkolu armády a k vydání pokynů pro zpracování dílčích informačních zpráv.

Co se týče materiálního zabezpečení operace, musí si náčelník týlu armády ujasnit: nakdy je stanovena pohotovost vojsk k útočné operaci, nakdy stanovil velitel armády pohotovost týlu k materiálnímu zabezpečení operace nebo nakdy je třeba tuto pohotovost týlu stanovit, jestliže tak neučinil velitel armády, kolik nocí zbývá týlu armády do pohotovosti, kdy budou prováděny přesuny vojsk po soustředění armády, vystřídání vojsk a zaujetí palebných postavení (po tuto dobu budou přísuny materiálu značně omezeny nebo dokonce přerušeny), odekdy je armádě přidělen železniční úsek a po případě odekdy v něm bude obnoven provoz, kdy dojdou armádě první železniční transporty a p.

Ze závěru úvah a hodnocení časových možností musí náčelník týlu armády vyplynout:

- kdy a jaké ústní rozkazy musí vydat ihned po vyhlášení předběžného rozhodnutí velitele armády náčelníkům týlu armádních sborů, nebo když je to nutné, přímo náčelníkům týlu divisi, aby mohlo být co nejdříve zahájeno soustřeďování materiálu do nových týlových prostorů;

- které železniční transporty nutno ihned předadresovat do nového prostoru armádní zásobovací základny nebo do zásobovacích stanic;
- kdy nutno odeslat předběžný průzkum nového železničního úseku k určení nového prostoru rozmístění armádní zásobovací základny a kdy odeslat personál k příjmu materiálu na nových zásobovacích stanicích;
- kdy odeslat styčné důstojníky týlu armády k týlům jednotek zaujímajících příští prostor armády;
- v kterých otázkách bude třeba vejít nejrychleji v součinnost s operačním oddělením štábu armády (budou to zpravidla otázky plánování přesunu, organizace silniční dopravy materiálu a řízení regulace, aby mohlo být pokračováno v soustřeďování materiálu i během přesunu po případě při vystřídání vojsk armády), a s veliteli (náčelníky) druhů vojsk v otázkách jejich požadavků na přísuny.

Zvláštnosti útočné operace mající vliv na činnost týlu

Náčelník týlu armády musí ve své další úvaze uvážit a zhodnotit hlavní zvláštnosti útočné operace, jako na př. hloubku operace, dobu jejího trvání a průměrné denní tempo operace, vážné překážky, které bude muset armáda během operace překonat, jako na př. přechod určitého pohoří, vodních toků, soutěsky, těžké zimní podmínky (sněhové vápnice a závěje nebo náledí na horských cestách) a p.

Posuzování těchto zvláštností a překážek musí náčelník týlu hodnotit ve vztahu k týlu, aby si mohl učinit představu o tom, jaká opatření budou muset orgány týlu během operace provádět.

Ze zkušeností z Veliké vlastenecké války víme, že větší hloubka útočné operace a její vysoké tempo a velká spotřeba materiálu požadují od týlu vysokou pohyblivost a manévrovost zásobami a týlovými útvary a ústavy v celé hloubce armádní operace a vytvoření pohyblivých záloh materiálu pro armádní rychlou skupinu, že přechod pohoří vyžaduje zvláštního zdravotnického, dopravního, silničního a proviantního zabezpečení v horských podmínkách, že týlové zabezpečení přechodu vodního toku požaduje od týlu hromadění zásob a rozvinutí předsunutých oddělení armádních polních skladů, zpravidla na získaném předmostí, nebo konečně, že boj v zimě v horách nebo při jarním a podzimním rozblácení cest klade zvláštní požadavky na zdravotnickou, silniční, dopravní a intendantní službu a p.

Reálné zhodnocení zvláštností útočné operace hned na začátku její přípravy má podstatný význam a musí se odrazit ve všech úvahách, pokynech, rozkazech a plánech nejen náčelníka týlu armády, ale každého náčelníka služby nebo podřízeného týlového funkcionáře.

Zhodnocení stavu komunikací

Náčelník týlu armády musí již při hodnocení týlové situace náležitým způsobem reálně zhodnotit význam stavu komunikací na vlastním území i na území nepřítele pro budoucí organizaci a činnost týlu, která bude na těchto komunikacích ve všech směrech závislá.

Jeho úvaha se bude týkat především železnic na vlastním území.

Je třeba zhodnotit železniční úsek vyhrazený armádě, jeho stav, kdy bude dokončena jeho obnova, jeho výkonnost, účinnost nepřátelského bombardování, možnosti objezdu zvlášť důležitých objektů a p.

Náčelník týlu armády si musí učinit předběžnou představu o tom, v kterém prostoru by bylo výhodné rozmístit armádní zásobovací základnu a zásobovací stanice, jak bude využívat železničního úseku s postupem jeho obnovy (zřizování zásobovacích nebo vykládacích stanic) atd.

Základní uskupení týlu armády pro připravovanou operaci, vyplývající z umístění armádní zásobovací základny a z napojení další organizace a činnosti týlu na železniční úsek armády, musí se vytvářet již při počáteční úvaze náčelníka týlu armády při hodnocení týlové situace, jakmile dostane týlové směrnice frontu.

Avšak úvaha náčelníka týlu se nemůže omezit jen na tu část železnice, která prochází po vlastním území, nýbrž musí být do ní zahrnuta i její část probíhající na území nepřítelů, aby si tak mohl vytvořit reálnou a úplnou představu o zásobování armády v celé hloubce útočné operace.

Náčelník týlu armády bude v tomto směru ve své úvaze hodnotit: další průběh železnice v útočném pásmu armády; možnosti nepřítelů k ničení železnice při jeho ústupu vzhledem k technickým zařízením, zvláště mostům, počtu nádraží a možnostem zřízení závalů, a to odděleně v taktické a v operační hloubce obrany nepřítelů; možnosti obnovy železnice vzhledem ke stupni jejího zničení, k trvání a tempu operace, možnosti využití obnoveného úseku k zásobování vojsk (zřizování zásobovacích nebo vykládacích stanic) a p.

Závěrem zhodnocení armádního železničního úseku musí náčelník týlu získat konkrétní představu o umístění armádní zásobovací základny a o zřízení zásobovacích (vykládacích) stanic, o požadavcích na železniční dopravu, pokud jde o obnovu železnic a o technické vybavení nádraží, na kterých je předvídáno rozvinutí zásobovacích stanic, o zásobování armády v celé hloubce operace, zejména může-li být zásobování opřeno o železniční přísun, nebo v jaké míře je nutno počítat s využitím silnic a cest, zda možno předvídat přemístění armádního zásobovací základny během operace nebo zda bude nutno ponechat ji po celou dobu operace v původním prostoru, a p.

Co se týče silnic, budou se úvahy náčelníka týlu armády týkat zvláště těchto otázek: celkového zhodnocení silniční sítě na vlastním i nepřátelském území vzhledem k dříve ujasněným úkolům týlu v útočné operaci, volby směru armádní vojenské automobilní silnice, možnosti vedení armádních přísunových a odsunových cest do vojenského týlu, možnosti využití rokádních cest k zabezpečení manévru napříč frontou, využití cest v celé hloubce útočné operace, nebudou-li možno na území nepřítelů využít železnic, a hrubého naznačení požadavků a opatření na silnicích vzhledem k zvláštnostem útočné operace (v horských podmínkách, v zimě a p.).

Závěrem zhodnocení významu silnic a cest musí náčelník týlu armády mít jasnou celkovou představu o určení průběhu armádní vojenské automobilní silnice v celé hloubce operace, po případě o možnosti zřízení další nebo záložní armádní vojenské automobilní silnice, o počtu cest, které bude možno vést do vojenského týlu za každým armádním sborem prvního sledu v přípravném období operace a během útočné operace (zda-li po jedné nebo po dvou přísunových a odsunových cestách), o možnostech silničního zabezpečení armádní rychlé skupiny při jejím zasazení a při boji v operační hloubce obrany nepřítelů, a které příčné cesty mají význam pro zabezpečení manévru během útočné operace.

Úvahy náčelníka týlu armády o plánování operace

Náčelník týlu armády si nyní ujasní rozdělení útočné operace armády na období, která předvídá velitel armády, aby mohl zhodnotit, zda operační plánování odpovídá potřebám týlu nebo jakého plánování vyžaduje útočná operace s hlediska svých zvláštností po materiální stránce. Posuzovat jednotlivá období operace je třeba hlavně s těchto hledisek: zdali jsou možnosti materiálního zabezpečení vojsk v příslušném období bez podstatných změn v uskupení týlu, zdali materiální zabezpečení vojsk v určitém období operace vyžaduje rozvinutí předem předem položeného polního odsunového střediska a předem oddělení armádních polních skladů, a zdali vojska požadují v určitém období operace vytvoření pohyblivé zálohy materiálu (k zabezpečení armádní rychlé skupiny nebo k odražení protiúderu nepřítelů a p.).

Plánování operace vyhovuje zároveň i potřebám týlu, jestliže je první období operace možno zabezpečit v celé hloubce beze změny armádní nemocniční základny a armádní zásobovací základny, jestliže je možno soustředit materiál na celé toto první období ve vojenském týlu již v přípravném období. V případě že obsahem 2. období operace je její

rozšíření do hloubky z předmostí získaného v jejím prvním období, je nutno na předmostí rozvinout předsunuté polní odsunové středisko a oddělení armádních polních skladů, schopná materiálně zabezpečit vojska v průběhu celého druhého období operace.

Poté dokončí náčelník týlu armády úvahy směřující k ujasnění úkolu týlu (které přerušil hodnocením situace), protože nyní již má předpoklady k tomu, aby dříve ujasněné úkoly rozdělil do jednotlivých období operace.

Týl může v jednotlivých obdobích plnit tyto úkoly:

a) V přípravném období: přesunout armádní zásoby s armádními polními sklady do nového prostoru armádní zásobovací základny, doplnit pohyblivé zásoby materiálu na normu a soustředit ve vojenském týlu nad tyto zásoby materiál k prolomení celé taktické hloubky obrany nepřítele, zabezpečit armádní rychlou skupinu na celou hloubku operace, organisovat kontrolu a pomoc ve vojenském týlu se zaměřením na přípravu týlu pro boj v horách a v zimních podmínkách;

b) V prvním období operace: zabezpečit zasazení armádní rychlé skupiny a pronásledování nepřítele, vytvořit pohyblivou zálohu materiálu k zabezpečení armádní rychlé skupiny, být pohotov k přesunu armádních zásob a zdravotnických ústavů do nového prostoru.

c) V druhém období operace: zabezpečit zasazení druhého sledu armády, rozvinout předsunuté polní odsunové středisko, rozvinout předsunuté oddělení armádních polních skladů, věnovat zvláštní pozornost materiálnímu zabezpečení armádní rychlé skupiny, udržovat zásoby vojenského týlu na normě pohyblivých zásob, připravit manévry zásobami a týlovými útvary k zabezpečení boje na řece, kterou bude třeba v tomto období překročit, činit přípravy k přesunu armádní zásobovací základny do nového prostoru a p.

Předběžný zámysl týlového řešení

Na podkladě úvah, které přispěly k ujasnění úkolu týlu a k správnému zhodnocení situace, sestaví náčelník týlu předběžný zámysl týlového řešení, který může obsahovat tato data:

- prostor rozmístění armádní zásobovací základny,
- hrubou organizaci zásobování vojsk armády (využití železničního úseku armády, zřízení zásobovacích a vykládacích stanic a p.),
- směr armádní vojenské automobilní silnice,
- organizaci (počet) armádních přísunových a odsunových cest do vojenského týlu,
- předvídanou organizaci zásobování v celé hloubce útočné operace,
- prostor rozmístění armádní nemocniční základny,
- dobu a předvídaný prostor pro rozvinutí předsunutého polního odsunového střediska a předsunutých oddělení armádních polních skladů během operace (uvážit nebezpečí protiúderu operačních záloh nepřítele),
- rozsah zásob, které je nutno soustředit ve vojenském týlu do zahájení operace,
- zabezpečení armádní rychlé skupiny (podle potřeby vytvořením pohyblivé zálohy materiálu),
- zabezpečení rychlé pohyblivosti a rychlého manévru zálohám materiálu v celé hloubce operace,
- kdy předvídat přesun armádní zásobovací základny do nového prostoru,
- jak organisovat kontrolu a pomoc ve vojenském týlu se zaměřením na přípravu týlu pro boj ve zvláštních podmínkách (na př. v horách, v zimě a p.),
- kdy nutno zahájit soustřeďování materiálu ve vojenském týlu,
- termín, ke kterému nutno stanovit pohotovost týlu armády k materiálnímu zabezpečení útočné operace.

Pokyny náčelníka týlu armády pro zpracování dílčích informačních zpráv

Po skončení úvahy o ujasnění úkolu týlu a zhodnocení situace shromáždí si náčelník týlu armády štáb týlu a náčelníky všech oddělení týlu armády a informuje je o úkolu armády, o předběžném zámyslu velitele armády, o úkolech týlu v nastávající útočné operaci a o předběžném zámyslu svého týlového řešení.

Pak jim vydá pokyny pro zpracování dílčích informačních zpráv.

Uvedu, co může náčelník týlu armády požadovat v informačních zprávách (jde o útočnou operaci v horách, v zimních podmínkách):

Od náčelníka zdravotnické služby: návrh na rozmístění armádní nemocniční základny, data o léčebných a odsunových možnostech zdravotnické služby armády, návrh na manévr zdravotnickými prostředky na celou hloubku útočné operace, na opatření k zabezpečení odsunu raněných v horách v zimních podmínkách.

Od armádního intendanta: přehled zabezpečení potravinami na celou dobu operace, návrh na zabezpečení vojsk armády zimním výstrojem, na rozmístění skladů, na zabezpečení manévru zásobami na celou hloubku operace a na opatření k zabezpečení vojsk v horách v zimě se zřetelem na výdej teplé stravy.

Od náčelníka oddělení zásobování PHM: přehled zabezpečení armády PHM na celou dobu operace, návrh na normu spotřeby PHM na jednotlivá období operace, na rozmístění skladů PHM a na zabezpečení manévru zásobami na celou hloubku operace, na opatření ke zvýšení hospodárnosti, pokud jde o PHM se zřetelem na hory a zimu.

Od náčelníka automobilního a traktorového oddělení: kalkulaci technických možností armády v automobilní a traktorové službě, technický koeficient pohotovosti vozidel armády po celou dobu trvání operace, návrh na opatření k zabezpečení automobilního provozu pro případ náledí a sněhových vánic.

Od náčelníka silničního oddělení: návrh na organizaci silničních komunikací v celé hloubce operace se zvláštním zřetelem na silniční zabezpečení armádní rychlé skupiny, na řízení regulace dopravy v armádním týlu, na provedení součinnosti se štábem armády v otázkách regulace dopravy v době přesunu vojsk, v době vystřídání vojsk a při zasazení armádní rychlé skupiny, na silniční opatření na přechodech horských pásem se zvláštním zřetelem na možnost náledí a sněhových vánic.

Od náčelníka štábu týlu: návrh na opatření k materiálnímu zabezpečení přesunu vojsk armády do nového prostoru, na přesun armádních zásob do nového prostoru armádní zásobovací základny, na organizaci zásobování vojsk armády na celou hloubku útočné operace, údaje o dopravních možnostech armády v přípravném období a během operace, návrh na rozložení zásob v době zahájení útočné operace, na zadní hranici vojskového týlu a čáru prostorů pro rozmístění divisních skladů, na možnost využití železnic během útočné operace, na materiální zabezpečení armádní rychlé skupiny, na organizaci a využití kořistní služby, na ochranu a obranu týlu se zvláštním zřetelem na zajištění protiletectvé obrany armádní zásobovací základny a předvídaného prostoru předsunutých oddělení armádních skladů, na organizaci týlového spojení, a na provedení týlového průzkumu se zvláštním zřetelem na součinnost s týlem armády, která brání dosud prostor, přidělený armádě.

Nakonec stanoví dobu, dokdy je třeba informační zprávy zpracovat, v jakém pořadí budou předneseny a kolik času bude k tomu jednotlivým funkcionářům vyhrazeno.

Možné pořadí podávání informačních zpráv: náčelník zdravotnické služby, armádní intendant, náčelník oddělení zásobování PHM, náčelník automobilního a traktorového oddělení, náčelník silničního oddělení, náčelník štábu týlu.

Doba po 10 minutách, náčelník štábu týlu asi 25 minut.

Uvedená metoda úvah náčelníka týlu armády při ujasňování úkolu, hodnocení týlové situace a při vydávání pokynů ke zpracování informačních zpráv je jednou z možných method, která vede náčelníka týlu armády k získání reálných základů pro veškerou činnost spojenou s řízením týlu armády v operaci.

Nesmí tedy být považována za šablonu. Je třeba mít stále a stále na paměti, že se sovětská vojenská věda i v otázkách týlu vyznačuje tvůrčím a iniciativním rázem.

Správně a pečlivě provedená úvaha ujasnění úkolu týlu a zhodnocení situace umožňuje náčelníku týlu armády položit řízení týlu v operaci od samého začátku na pevné základy a vydávat včasné a reálné nařízení; v jeho činnosti se neustále budou odrážet ty zvláštnosti, které má plánovaná operace, a veškerá jeho činnost bude sladovat a usměrňovat práci všech složek týlu armády k úspěšnému provedení zámyslu a rozhodnutí velitele armády.

Závěr

Složitost, vysoká pohyblivost, rozmach a vysoké tempo operace a velká spotřeba materiálu klade na všechny řídicí orgány týlu náležité požadavky, bez jejichž plnění by týl neobstál v soudobé operaci, zpožadoval by svou zásobovací činnost, nepracoval by v souladu s vedením operace, což by mělo za následek přerušení organického spojení operačního sledu s týlem a služby by nakonec zůstaly bezmocnými poskytnout materiální zabezpečení boje v jeho rozhodujícím období.

Není možno správně a reálně řídit týl bez náležité a nepřetržité znalosti skutečné bojové situace a bez správného předvídání možného dalšího jejího vývoje. Týl od okamžiku přijetí bojového rozhodnutí velitele jednotky musí jít neodklonně v duchu tohoto velitelského rozhodnutí a být v plném souladu s velitelským vedením boje. Všechny složky týlu musí být vedeny společným úsilím k materiálnímu zabezpečení vítězství bojujících vojsk.

Je tedy naprosto nemyslitelné řídit týl bez těsné součinnosti s náčelníkem štábu, operačním oddělením, velitelem dělostřelectva a veliteli (náčelníky) jednotlivých druhů vojsk. Součinnost všech těchto složek je naprosto nezbytná, vzájemně se doplňuje a podporuje a prakticky vyjadřuje náplň stalinské poučky o tom, že otázky týlu a zásobování musí být řešeny v organické spojitosti s otázkami operačními.

Rovněž tak není možno úspěšně řídit týl bez nepřetržité znalosti veškerých materiálních potřeb a požadavků bojujícího vojáka. Je třeba si uvědomit, že působnost funkcionářů týlu sahá od bojujících vojsk v předních zákopech až do hlubokého týlu. Řídicí orgán týlu musí vědět, zda je raněným poskytována včasná lékařská pomoc, zda vojáci dostávají teplou, vydatnou stravu, zda jsou dobře vystrojeni, — krátce řečeno, musí být podrobně obeznámen s materiální situací na bojišti od vojáka, družstva, čety, roty až do polních armádních skladů.

Na konec je třeba si uvědomit, že týl nelze úspěšně řídit bez dokonalé znalosti materiálních a technických možností týlu jako celku a odděleně jednotlivých služeb, bez dokonalé znalosti dopravních, železničních a silničních možností, výkonnosti pracovních útvarů a p.

Každý řídicí orgán musí včas předvídat a plánovat. Teprve po splnění předpokladů vyvěrajících z potřeb operační situace a z reálného základu, opřeného o skutečnou potřebu, úhradu a technický výkon, může úspěšně velet službám a potom teprve každé jeho rozhodnutí a vůbec veškerá řídicí činnost týlu povede k zabezpečení úspěchu operace a boje.

Další důležitou podmínkou úspěšného řízení týlu — jak nám ukazují válečné zkušenosti — je činnost politická, zajišťující přísný vojenský pořádek v týlových prostorech, hladký styk a součinnost s civilními úřady, pořádek a normální chod odsunu obyvatelstva z přífrontového pásma a konečně vysokou morálku veškerého personálu týlu.

Rovněž tak v soudobých podmínkách boje je prostě nemyslitelná úspěšná činnost týlu bez jeho náležité obrany a ochrany.

Nerušené řízení služeb možno uskutečnit jen při širokém využití všech technických pojítek a „živým velením“, to znamená stálým osobním stykem řídicích orgánů služeb, nadřízených a podřízených.

Týl nemůže být řízen šablonovitě, každé materiální rozhodnutí musí vyvěrat ze skutečné bojové situace na frontě. Proto také pružné manévrování týlovými útvary a materiál-

ními zdroji a též udržování nezbytných dispozičních záloh materiálu k uskutečnění vhodného manévru v souladu s vyvíjející se operační situací je nezbytným předpokladem k úspěšnému řízení týlu.

Všechny tyto podmínky tvoří základní charakteristiku řízení týlu a zásobování bojujících vojsk socialistického státu.

Je naprosto nezbytné učinit tyto otázky řízení týlu hlavní náplní plánu bojové a politické přípravy orgánů týlu.

Lepší a hlubší ovládnutí sovětské vojenské vědy a sovětských zkušeností nám značnou měrou přispěje k zvládnutí těchto otázek.

ZVLAŠTNÍ ÚKOLY RADIOTECHNICKÉHO PRŮZKUMU

(K diskusi)

Kpt. pl. Josef Nastoupil

Polní řád čs. branné moci ukládá štábům jako první povinnost při řízení boje provádět průzkum. Odůvodňovat tuto povinnost není nutno. Pro vševojskový boj i pro boj jednotlivých druhů vojsk je tato otázka dopodrobna rozebrána a rozpracována. Méně pozornosti však bylo věnováno rozboru průzkumu nepřátelských prostředků pro zjišťování našich letounů, průzkumu nepřátelských vysílačů pro rušení našich radiových zaměřovačů a průzkumu spojení nepřátelského letectva ve svazech navzájem a spojení s jeho základnami.

Ve svém článku se chci zabývat úkoly těchto druhů průzkumu a navrhnout prostředky k určení údajů důležitých pro řízení boje s nepřátelským letectvem.

1. Průzkum nepřátelských prostředků pro zjišťování našich letounů

Z dosavadních zkušeností z boje proti narušitelům našich státních hranic lze učinit závěr, že nepřítel používá dokonalých radiových zaměřovačů. Při úmyslném narušení hranic bojovými letouny s výsostnými znaky Spojených států severoamerických okamžitě startují proti letounům — narušitelům, naši stíhači. Avšak jakmile stíhači dosáhnou určité výšky, letoun — narušitel se vrací za hranice našeho státu. Proč? Protože nepřítel zjistí svými radiovými zaměřovači start stíhačů a dá radiem pokyn k návratu narušitele nad svoje území.

Je nesporné, že by se nepřátelský svaz bojového letectva, který bude mít bojový úkol, při startu našich stíhačů nevrátil na svou základnu dotud, dokud by se nepokusil o splnění úkolu. Bude-li však informován o poloze, počtu a směru letu našich stíhačů, připraví se k obraně proti jejich zásahu, a tím bude činnost stíhačů ztížena; může se také stát, že nepřátelské stíhací letouny zdrží naše stíhače natolik, že mezitím bombardovací letouny dosáhnou určeného objektu.

Znemožníme-li činnost nepřátelských radiových zaměřovačů, bude to vydatným přínosem k posílení protiletectvé obrany. Tohoto cíle může být dosaženo několika způsoby:

- zničením nepřátelských radiových zaměřovačů vlastními bojovými letouny;
- využitím partyzánských oddílů v týlu nepřítele ke zničení jeho radiových zaměřovačů;
- rušením činnosti nepřátelských radiových zaměřovačů.

Aby však mohl být proveden účinný útok na stanoviště radiolokátorů nepřítele, je nutno přesně znát jejich polohu. Nepřítel bude svoje radiolokátory (i jiné prostředky pro zabezpečení létání) dokonale maskovat a střežit. Radiolokátor se však nutně prozradí elektromagnetickými vlnami, které vysílá, a právě tyto vlny budou prostředkem k určení jeho topografické polohy.

Podstata této metody je stejná jako obecně známý způsob určování polohy radiových stanic. Vzhledem k tomu, že je délka vlny radiolokátoru velmi malá, musí být k tomuto účelu použito speciálních přijímačů, a to několika typů — pro vlny centimetrové, decimetrové i metrové. Tyto přijímače musí být přizpůsobeny pro příjem na velmi širokém pásmu frekvencí; jejich přijímací anteny budou zpravidla směrové. Kromě toho je nutno určit i impulsní frekvenci nepřátelského radiolokátoru, jeho výkon i tvar vyzářovací charakteristiky. Vzhledem k těmto požadavkům budou přijímače velmi složité. Pro určení polohy nepřátelského radiolokátoru je zapotřebí nejméně dvou přijímačů. Mezi přijímači musí být při určování polohy nepřátelského radiolokátoru udržováno spojení; bez něho nebude určení polohy radiolokátoru spolehlivé.

Bude-li nepřátelský radiolokátor umístěn ve větší vzdálenosti od přijímače, budou vlny nepřátelského radiolokátoru procházet zpravidla ve značné výši nad úrovní postavení přijímače. Proto musí být zjišťovací přijímače umísťovány na vyvýšených místech, aby překážky před nimi (směrem k nepříteli) nevytvářely elektromagnetický „hluchý prostor“.

Volba stanovišť musí být provedena teprve po vykreslení profilů terénu v několika směrech předpokládaných stanovišť nepřátelských radiolokátorů. Profily musí být zakresleny do dálky nejméně 200 km s přihlédnutím k zakřivení povrchu zemského na tuto vzdálenost.

Zjišťování nepřátelských radiolokátorů bude prováděno takto: jeden z přijímačů bude neustále na příjmu a jeho obsluha bude otáčením anteny zachycovat vlny nepřátelských radiolokátorů. Přitom bude nutno plynule měnit naladění přijímače. Po zachycení signálů určí směr maximální intenzity přijatých signálů a okamžitě oznámí tento směr druhému přijímači. Přijímač bude zapjat na příjem a bude pátrat v sektoru, v němž je pravděpodobně nepřátelský lokátor. Po určení směru největší intenzity přijatých signálů oznámí směr prvému přijímači. Tam vyhodnocovač vynese oba směry na mapě; v jejich průsečíku leží nepřátelský radiolokátor.

Tuto činnost bude organisovat zpravodajský důstojník vyššího velitelství protiletectvé obrany. Výsledků průzkumů může být využito takto:

- zaměřením silného rušícího vysíláče do směru na nepřátelský radiolokátor ztížit nebo znemožnit jeho činnost;
- uložit bojovému letectvu zničit nepřátelský lokátor;
- uložit partyzánskému oddílu zničit osádku i materiál nepřátelského lokátoru.

2. Průzkum nepřátelských vysíláčů pro rušení našich radiových zaměřovačů

Aktivní rušení radiových zaměřovačů je levným a účinným bojovým prostředkem a může znesnadnit práci obsluhy zaměřovače nebo ji uvést v omyl o poloze i počtu nepřátelských letounů. Je proto vedení boje proti rušení radiových zaměřovačů důležitou povinností velitelů protiletectvé obrany.

Určení polohy nepřátelského rušícího vysíláče bude provedeno stejně jako určení polohy nepřátelského lokátoru. Přijímače pro určení této polohy mohou být však jednodušší, protože budou pracovat na téže frekvenci jako vlastní zaměřovače. Indikátorový systém přijímače musí umožnit určení modulační frekvence.

Nepřítel bude naše zaměřovače rušit jen tehdy, budou-li tyto zaměřovače pracovat a bude-li nepřítel připravovat nálet, aby zmátl obranu, nejčastěji však při náletu samém. Rušení v jiné době použito nebude, protože by se tak práce v podmínkách rušení stala normální a při náletu by se obsluha lokátorů nesetkala s ničím novým, nebyla by překvapena.

Z toho vyplývá, že přístroje pro určení polohy a metody práce rušících vysíláčů budou pracovat nejčastěji v době nepřátelských náletů, a to na vyzvu zpravodajského důstojníka.

Protože přijímače musí pracovat na téže frekvenci jako vlastní lokátor, musí být stanoviště přijímače umístěno v elektromagnetickém „stínu“ vlastního lokátoru ve směru k nepříteli, aby nepřijímal vlny, vysílané vlastním lokátorem.

Rušící vysíláče nepřítel budou umísťovány na vyvýšených místech nebo v letounech. Stanoviště přijímače musí být zvoleno na základě topografické přípravy, která záleží ve vykreslení profilů terénu ve směrech pravděpodobného umístění nepřátelského rušícího vysíláče a ve směru k vlastnímu zaměřovači. Stanoviště přijímače nesmí být v elektromagnetickém „stínu“ vzhledem k pravděpodobným polohám rušících vysíláčů.

Možnosti využití výsledků průzkumu jsou tyto:

- ihned po určení polohy pozemního rušícího vysíláče zničit ho letectvem nebo dělostřelectvem. Rušící vysíláč je jednoduchý a tedy i pohyblivý. Svoje stanoviště bude

zaujímat jen případ od případu. K úspěchu může vést jen rychlá a předem dobře připravená akce;

— soustředit palbu protiletadlových prostředků na letoun, který nese rušící vysílač.

Zjištěná poloha rušícího vysílače musí být neprodleně oznámena vyššímu velitelství protiletadlové obrany.

Na citlivost přijímačů budou kladeny menší nároky než na citlivost přijímačů radiových zaměřovačů; budou proto levnější a lacinější.

Přibližně určit polohu vysílače je možné i dvěma lokátory protnutím směrů, v nichž je rušení lokátorů nejsilnější.

3. Průzkum spojení nepřátelského letectva

Bojová činnost svazů nepřátelského letectva je řízena jednak navigačními prostředky, jednak radiovým spojením mezi velitelem svazu a jeho základnou. Velení ve svazu se uskutečňuje rovněž radiem.

Je pochopitelné, že se bude frekvence, na níž budou pracovat letecké radiové stanice nepřítele, často měnit, avšak frekvence navigačních prostředků bude poměrně stálá.

Zjištění frekvencí nepřátelského radiového spojení je běžnou věcí. V tomto případě bude nutno při začátku náletu velmi citlivými přijímači, vybavenými směrovými antenami (které je nutno neustále udržovat zaměřeny na cíl), určit pracovní frekvenci nepřátelské radiové sítě a okamžitě na ni naladit rušící vysílač se směrovou (otáčivou) antenou. Přijímací antena musí být směrová, protože by na ni jinak působilo mnoho vlastních radiových stanic, pracujících při řízení boje proti vzdušnému nepříteli.

Průzkum navigačních prostředků nepřítele je v podstatě stejný jako průzkum radiových zaměřovačů. Vlastní provedení však bude omezeno na krátkou dobu (stejně jako průzkum radiového spojení), t. j. na dobu letu nepřátelských letounů, již musí být využito k určení délky vlny a naladění vlastních rušících vysílačů. Potíž je v tom, že svazky elektromagnetických vln jsou při navigaci vysílány přesně usměrněné a nezasahují všechny prostory. Proto bude nutno znát přibližně topografickou polohu nepřátelských základen, aby mohlo být předvídáno pravděpodobné umístění navigačních prostředků. To bude vodítkem k určení stanovišť zjišťovacích přijímačů.

Závěr

Nejdůležitějším a nejučinnějším druhem radiotechnického průzkumu je nesporně průzkum radiových zaměřovačů. Vzhledem k významu, který mají radiolokační prostředky pro vedení vzdušného boje, je nutno radiotechnickému průzkumu věnovat velikou pozornost, připravit technické prostředky pro jeho uskutečnění a v organizaci součástí hlásné služby určit orgány pro jeho provádění. Úspěch boje proti nepřátelským radiotechnickým prostředkům bude záviset na organizaci součinnosti mezi průzkumnými součástmi hlásné služby a bojovými jednotkami, podřízenými armádě v poli.

Za organizaci součinnosti je nutno učinit odpovědnými velitele obvodů, jejichž obvody přiléhají k týlu fronty, a zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo.

K článku plk. děl. Aloise Tomáška „Dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do průlomu v útočném boji armádního sboru“

otištěnému ve Vojenské mysli čís. 1/1953

Plk. děl. Ota Hudrlik

Cílem mého diskusního příspěvku je doplnit některé mezery a nejasnosti, které obsahuje článek plk. Tomáška a přispět tak k správnému chápání otázky dělostřeleckého zabezpečení zasazení mechanizované divise do boje.

Podle mého názoru nevyčerpává uvedený článek tematiku činnosti dělostřelctva zabezpečujícího boj mechanizované divise hlavní úkoly dělostřelctva, t. j. zabezpečení dokončení průlomu hlavního obranného pásma. Zejména zmocnění se pásma sborových záloh není v článku objasněno s žádoucí důkladností. Podle mého názoru by měly být právě tyto otázky v článku objasněny co nejpodrobněji.

Zaměřím se proto ve svém diskusním příspěvku hlavně na upřesnění těchto otázek. Zároveň uvedu svůj názor na otázky, které podle mého soudu nejsou zcela správně v článku řešeny, a to možná délka dělostřeleckého přepadu před zasazením MD do boje, potřeba a úhrada dělostřelctva, uskupení a velení dělostřelctvu a plánování dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD do boje.

1. K otázce úlohy dělostřelctva MD v útočném boji AS

Uskupení organického a posilového dělostřelctva MD musí odpovídat zámýslu předvídané činnosti MD v taktické hloubce nepřátelské obrany a stanoví se na podkladě rozhodnutí velitele MD. Uskupení organického i posilového dělostřelctva MD se provádí se zřetelem na zabezpečení zlomení odporu nepřítele v období zasazení MD do boje, zdolání odporu na přístupech k pásnu sborových záloh a jeho prolomení. Tedy na celou dobu prvního dne boje MD. Decentralisace dělostřelctva na předsumuté oddíly a jednotlivé pluky MD nic nemění na předem stanoveném složení dělostřeleckých skupin pro boj v hloubce: Proto nelze souhlasit s autorem článku, že bojová činnost MD bude pravděpodobně vyžadovat i částečné přeskupování reorganisováním některých skupin. Reorganisace dělostřeleckých skupin MD bude eventuálně prováděna až pro další dny boje. Kdybychom již v první den boje měli počítat s reorganisováním skupin, to znamená s přeskupováním oddílů, jistě by dělostřelctvo nepřispívalo k urychlení tempa útoku, nýbrž naopak by útok brzdilo.

2. K úkolům dělostřelctva při zabezpečení zasazení MD do průlomu a rozvinutí úspěchu

Při řešení délky dělostřeleckého přepadu prováděného k zabezpečení zasazení MD k dokončení průlomu hlavního obranného pásma je třeba vzít v úvahu

mimo jiné i tu okolnost, že MD je zasazována ke zvýšení tempa útoku, a že tedy dělostřelecký přepad musí v co nejkratší době spolehlivě umlčet celou hloubku postavení divisních záloh nepřítele. Ráz obrany nepřítele na tomto postavení, které již bylo dělostřelecky a letecky zpracováno za dělostřelecké přípravy a za boje v hloubce nevyžaduje ničení a boření v tom smyslu, jak je známe z období dělostřelecké přípravy útoku, a proto zpravidla ani nebude potřebovat zvláštní období pro přímou střelbu v délce 10 až 15 minut. Abychom v nejkratší době umlčeli všechny odpory v pásnu průlomu MD, používáme co nejvíce děl pro přímou střelbu, zejména na cíle na předním okraji. Tato děla však umlčují jednotlivé cíle i živou sílu v době metodické palby děl střelících ze zakrytých palebných postavení. Vezmeme-li v úvahu, že sama MD může mít až 48 děl ráže 76 mm a od jednotek prvního sledu v hodnotě jednoho pětiho pluku dalších 12 děl, kterých zpravidla bude použito hlavně pro přímou střelbu, bude v úseku průlomu fronty na jednom kilometru alespoň 20 děl přímo střelících. Tato hustota může být podle potřeby zvýšena vyčleněním dalších děl a použitím samohybných děl. Tím je možno umlčení jednotlivých cílů za 10 až 15ti minutového přepadu, zvláště uvažujeme-li, že tyto cíle byly nutně již umlčovány a popřípadě ničeny od okamžiku kdy jimi byly ostřelovány čelní sledy pěchoty. Proto není třeba prodlužovat dělostřelecký přepad na 20 až 30 minut a z ušetřené tak zdržovat zasazení MD do boje.

Dělostřelecké zabezpečení boje v hloubce provádí se připravenými soustředěnými palby, která plánujeme především pro sborovou dělostřeleckou skupinu, dělostřelecké skupiny pěších divisí prvního sledu a na nejdůležitější prostory i pro armádní dělostřeleckou skupinu. Pro dělostřelctvo MD plánujeme však soustředění palby až pro boj o pásmo sborových záloh, kdy se velení dělostřelctvu podle potřeby opět centralisuje a kdy je třeba, aby maximum dělostřelctva zabezpečilo jeho vzetí z chodu. Zpravidla však nelze počítat s účastí dělostřelctva a minometů pěších divisí v boji o pásmo sborových záloh, protože bude ještě podporovat boj vlastních jednotek na sousedních směrech a nebude k dispozici. Plánovat soustředění palby pro dělostřelctvo MD v době postupu k pásnu sborových záloh není účelné, protože postupuje s jednotkami MD, a jen vyskytnou-li se vážnější odpory, které nemohou být umlčeny ostatním dělostřelctvem sboru, zaujme postavení pro nepřímou střelbu poblíž komunikací. Menší odpory zdolává však hlavně přímou střelbou doprovodného dělostřelctva. Snahou dělostřeleckých velitelů musí být zabezpečit rozvíjení úspěchu MD ostatním dělostřelctvem sboru tak, aby vlastní

dělostřelectvo MD nemuselo zaujmout palebná postavení a mohlo postupovat s jednotkami MD, a tak zabezpečilo boj o pásmo sborových záloh v době, kdy většina dělostřelectva sboru nebude ještě k dispozici.

3. K potřebě dělostřelectva k zabezpečení zasazení MD do průlomu a rozvinutí úspěchu

Mechanisovaná divise je normálně zasazována k dokončení průlomu postavení divisních záloh na úseku širokém 3 km buď do mezery nebo překračuje křídla pěších divisí prvního sledu, eventuálně překračuje jednu z těchto divisí. Buď jak buď budou současně s ní útočit na postavení divisních záloh i pěší divise. Z toho je třeba vycházet při stanovení potřeby dělostřelectva a způsobu plánování dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD. Protože PD budou útočit současně s MD, není třeba pro dělostřelectvo určené k zabezpečení zasazení MD rozšiřovat úsek průlomu do stran a pro toto dělostřelectvo plánovat úsek širší, než činí skutečná šířka průlomu MD. K umlčení sousedních úseků, z nichž by mohla být MD ohrožována, použijeme té části dělostřelectva pěších divisí, se kterou nepočítáme do počtu dělostřeleckého zabezpečujícího zasazení MD. Proto se dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD do boje zúčastní především veškeré dělostřelectvo MD, sborová dělostřelecká skupina, divisní dělostřelecké skupiny a armádní dělostřelecká podskupina. Z dělostřeleckých jednotek pěších pluků prvního sledu použije se jen minometných rot, baterií a PDS těch pěších pluků, které jsou rozmístěny přímo v pásmu průlomu MD. Ostatních plukovních dělostřeleckých skupin se používá výjimečně jen tehdy, nestačí-li uvedené dělostřelecké jednotky vytvořit minimální hustotu v úseku zasazení MD, protože tyto jednotky s ostatními minometnými jednotkami musí zabezpečit potřebnou hustotu na bocích MD, aby se pěší divise mohly připojit. Tato hustota bude velmi často nižší než v úseku zasazení MD a bude se řídit především množstvím dělostřelectva a minometů, které zůstane po vytvoření potřebné hustoty v úseku průlomu MD u pěších divisí k dispozici.

Z uvedených důvodů vyplývá, že se potřeba dělostřeleckých hlavních k zabezpečení zasazení MD do boje počítá jen na šířku zasazení MD. Ovšem jiná je otázka plánování paleb, které se provádí na rozšířený úsek a kterým je nutno zabezpečit jak ochranu boků zasazení MD, tak i postup sousedních pěších divisí.

Pokud jde o výpočet minimální potřeby hlavních na 1 km fronty, je třeba si uvědomit, že postavení divisních záloh může být vybudováno i systémem zákopovým. V takovém případě bude třeba k umlčení živé síly a palebných prostředků 80 hlavních na 1 km fronty, počítáme-li se dvěma souvislými zákopy, a 24 hlavních k umlčení 2 baterií nepřítel, celkem $80 + 24 = 104$ hlavních. Proto všeobecná norma potřeby hlavních činí 80 až 100 na 1 km fronty.

4. K uskupení, organizaci velení, rozmístění a přemístování dělostřelectva

Uskupení organického a posilového dělostřelectva MD se tvoří pro první den boje, kdy těžiště činnosti

MD je v taktické hloubce obrany. Organické dělostřelectvo MD přiděluje se zpravidla plukům prvního sledu s úkolem vytvořit PDS a zabezpečit jejich samostatnost v hloubce nepřátelské obrany. Posilové oddíly, nejlépe z houfnicové dělostřelecké brigády, ponechává si velitel dělostřelectva MD v ruce, vytváří z nich DDS a uplatňuje jimi svůj vliv na boj MD během celého jeho průběhu.

Po prolomení postavení divisních záloh nepřítel se obvykle baterie a oddíly určené ze sestavy plukovní dělostřelecké skupiny k podpoře mechanisovaných praporů podřizují veliteli praporů a ostatní zůstávají pod přímým velením velitele plukovní dělostřelecké skupiny. Jímí uplatňuje velitel vliv palbou na průběh boje v zájmu pluku. Ani v tomto případě neztrácí velitel plukovní dělostřelecké skupiny a jeho štáb spojen s přidělenými oddíly a v čas potřeby, zvláště pro boj o postavení sborových záloh, může obnovit centralisované řízení palby celé plukovní dělostřelecké skupiny. Kanonových oddílů 76 mm mechanisovaných pluků se v období boje v hloubce zpravidla použije jako doprovodného dělostřelectva.

Palebná postavení dělostřelectva pro boj o postavení divisních záloh se volí podle platných zásad pro útočný boj. Jejich vzdálenost od nepřítel se musí řídit ráží, úkoly, terénem a přestřelostí, nelze proto všeobecně tvrdit, že se volí „poněkud vpředu“.

Velení dělostřelectvu MD při zasazení k dokončení průlomu hlavního obranného pásma je centralisováno. Velitel dělostřelectva MD centralisovaně řídí palby dělostřelectva až do dokončení průlomu hlavního obranného pásma, kdy dochází k decentralizaci dělostřelectva.

Část je přidělena PO, ostatní podle svého přidělení následuje jednotky prvního sledu a plní úkoly podle požadavků velitelů praporů nebo pluků. Divisní dělostřelecká skupina jako prostředek velitele MD postupuje na hlavním směru za čelním plukem. Velitel dělostřeleckých skupin postupují s veliteli pluků prvního sledu, velitel dělostřelectva divise s velitelem DDS postupuje s velitelem MD. Nepodaří-li se PO předejít nepříteli v obsazení pásma sborových záloh, organizuje velitel dělostřelectva MD již během postupu centralisované velení dělostřelectvu MD, aby v součinnosti s velitelem dělostřelectva sboru zabezpečil maximálním počtem hlavních vzetí pásma sborových záloh z chodu. Důležitým činitelem velení při boji v hloubce jsou důstojníci dělostřeleckí pozorovatelé, které k čelním jednotkám MD vysílají SDS, PDS a DDS MD i podskupina ADS. Tito důstojníci v období podpory útoku vyžadují plánované dělostřelecké palby na jednotlivých čarách podpory útoku a v období boje v hloubce plánované i neplánované dělostřelecké palby, při čemž využívají předem určených vztahových bodů, leteckých snímků a mapy.

5. K plánování dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD do průlomu a rozvinutí úspěchu

Plánování zasazení MD do boje zahájí velitel a štáb dělostřelectva sboru již v přípravném období průlomu AS. Velitel dělostřelectva sboru na podkladě rozhodnutí velitele AS o předvídaném zasazení a úkolech MD vydá náčelníkovi štábu směrnice s údaji potřebnými pro plánování:

a) předvídanou čáru zasazení MD, osy postupu MD z vyčkávacího postavení až do prostoru pásma sborových záloh,

b) úkoly MD,

c) jak bude provedeno dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do boje (délka dělostřeleckého přepadu, způsob a hloubka plánované podpory útoku MD, na které prostory klade důraz za boje v hloubce, proti kterým směřují a jak zabezpečit boky MD, jak zabezpečit vzetí pásma sborových záloh z chodu atp.),

d) kterými dělostřeleckými jednotkami posílit MD a jaká bude činnost dělostřeleckého MD za dělostřelecké přípravy útoku AS,

e) které dělostřelecké jednotky AS plánovat pro dělostřelecké zasazení MD do boje,

f) spotřebu paliva,

g) čas, do kdy má štáb předložit zpracovaný plán dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD.

Jakmile dostane náčelník štábu dělostřeleckého sboru směrnice rozvrhne práci štábu asi takto:

— Prvnímu pomocníkovi uloží zpracovat návrh na použití dělostřeleckého AS pro dělostřelecké zabezpečení zasazení MD.

Ten řeší:

— kterých dělostřeleckých jednotek AS se použije,

— zakreslí jejich bojovou sestavu do oddílů do mapy,

— vypočítá palebné možnosti určeného dělostřeleckého jednak podle hlavní, jednak podle střeliva,

— vypočítá spotřebu střeliva.

— Druhému pomocníkovi uloží zakreslit ženíjní vybudování postavení divisních záloh do mapy a cíle, jak jsou známy z leteckých snímků a z výsledků průzkumů, změřit délky úseků zákopů pásma průlomu MD a ohniska odporu, očíslovat cíle.

Sám spolupracuje s prvním pomocníkem hlavně na uskupení dělostřeleckého k zabezpečení zasazení MD do boje. Jakmile je první pomocník se svými pracemi hotov, předloží je ke schválení náčelníku štábu a po schválení zpracovává „Náčrt paleb a legendu k náčrtu paleb“ pro dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do boje.

Náčelník štábu ve spolupráci s prvním pomocníkem potom zpracovává „Plán dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD do boje“.

Aby bylo zabezpečeno včasné naplánování dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD velitelem dělostřeleckého MD a ostatními dělostřeleckými veliteli, nečeká velitel dělostřeleckého sboru a jeho štáb na dokončení uvedených prací, nýbrž zavolá si v průběhu plánování příslušné velitele k sobě a dá jim směrnice:

a) posilové prostředky MD a které dělostřelecké jednotky se kromě nich zúčastní dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD,

b) složení dělostřeleckých skupin,

c) strukturu dělostřeleckého přepadu, a je-li již znám rozpočet střeliva, i střelivo podle ráží a období dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD,

d) hloubku a čáry podpory útoku,

e) hlavní úkoly dělostřeleckého,

f) čáru zasazení MD, osy postupu,

g) které úseky na bocích MD a jakou hustotou je třeba umlčet,

h) předpokládané prostory palebných postavení pro dělostřelecké zabezpečení zasazení MD.

Vypracované plány dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD se upraví a upřesní na velitelském průzkumu před vlastním zasazením MD do boje.

Jakmile velitel AS obsadí svou pozorovatelnu, organizuje v prostoru zasazení MD krátký velitelský průzkum a součinnost. S velitelem dělostřeleckého AS upřesní vypracovaný plán tím, že stanoví:

a) čáru zasazení a šířku průlomu MD,

b) délku a dobu zahájení palebného přepadu, způsob provedení podpory útoku, čáry postupných soustředění palby za podpory útoku, dělostřelecké zabezpečení boje MD v hloubce,

c) smluvená znamení.

Velitel dělostřeleckého AS podle výsledku průzkumu a součinnosti nařídí ihned veliteli dělostřeleckého MD a ostatním zúčastněným velitelům dělostřeleckého opravít předem vypracované plány a určí jim přibližný počet děl pro přímou střelbu. Ti přímo v terénu rozdělují a upřesňují úkoly svým podřízeným jak vyplynuly z požadavků vševojskových velitelů a ze vzniklé situace.

Úkoly pro přímou střelbu stanoví velitel dělostřeleckého pluků podle požadavků velitelů praporů a pluků v dotyku. Velmi často pro krátkou dobu bude třeba, aby nižší velitelé i dělovodí pracovali iniciativně, vyhledávali cíle a připravovali jejich umlčení.

V době, kdy velitel dělostřeleckého sboru a velitel dělostřeleckého divisi organizují součinnost a upřesňují plány, zaujímají velitelé oddílů všech dělostřeleckých jednotek postupně nové pozorovatelné. Po příchodu určí pomocné cíle a velitelé baterií ihned provedou jejich zastřelení a připravují prvky na přidělené cíle.

Jen rychlou a iniciativní prací všech dělostřeleckých velitelů přímo v terénu stačí dělostřelecko v nejkratším čase opravit a ve skutek uvést dříve vypracovaný plán dělostřeleckého zabezpečení zasazení MD do boje.

K ostatním statím článku mám tyto připomínky:

1. Posilový protitankový oddíl nebo protitankový pluk ponechává si zpravidla velitel MD jako celek v protitankové záloze. Rozdělovat „zbytek“ posilového protitankového dělostřeleckého pluků prvního sledu je neodůvodněné. Každý mechanizovaný pluk má dosti protitankových děl kanonů 76 mm, tarasnic a tanků, což stačí k jeho protitankovému zabezpečení, nehledě k přiděleným dělostřeleckým oddílům. Také s hlediska velení není účelné rozdělení protitankového pluku, který je organizován po bateriích.

2. Minometů mechanizovaných pluků se zásadně nepoužívá do dělostřelecké přípravy útoku AS na hlavní obranné postavení. Ostatní dělostřelecko MD se zúčastní dělostřelecké přípravy a podpory

útoku jen na omezený čas tak, aby bylo zabezpečeno jeho zařazení na čele pochodových proudů MD.

3. Složení dělostřeleckých skupin pro MD plánuje se již v přípravném období a předvídané posilové i organické oddíly nejsou součástí dělostřeleckých skupin, nýbrž po dobu své činnosti při boji o hlavní obranné postavení jsou přičleňovány k některé dělostřelecké skupině právě tak jako ostatní t. zv. „příbrané dělostřelectvo“.*)

Nelze proto mluvit o posílení MD některými oddíly ze SDS nebo DDS.

Poznámka redakce: *) „Příbrané dělostřelectvo“ je název odpovídající sovětskému pojmu „privlekajemaja artillerija“. Označuje se tím dělostřelectvo jednotek druhých sledů, které se přičleňuje jen na dobu dělostřelecké přípravy a podpory útoku k dělostřeleckým skupinám útočících jednotek. Až dosud bylo v některých přednáškách používáno doslovného překladu „privlečené dělostřelectvo“, který není pokládán jazykovými odborníky za vhodný. Redakce Vojenské mysli vyzývá čtenáře k navržení případného vhodnějšího názvu.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

NEDOSTATKY UTAJENÍ VELENÍ PŘI VELITELSKO-ŠTÁBNÍCH CVIČENÍCH

Pplk. pěch. František Rubeš

Naše lidově demokratická armáda budovaná podle vzoru slavné a neporazitelné Sovětské armády dosáhla podstatných úspěchů v bojové a politické přípravě, které spolu s vysokým materiálním zabezpečením a vybavením veškerou výtečnou bojovou technikou zabezpečují její plnou bojeschopnost.

Úkoly naší lidové armády nerozlučně spojené se zvýšeným úsilím všeho pracujícího lidu o urychlené vybudování socialismu v naší vlasti, zvyšující se třídní boj a stále rostoucí špionážní činnost západních imperialistů chystajících novou útočnou válku vyžadují však podstatné zvýšení revoluční bdělosti a ostrážitosti, zejména v naší armádě, střežící západní hranice mírového bloku.

Vojenská přísaha zavazuje každého příslušníka naší armády k bdělosti a ostrážitosti a k přísnému zachovávání vojenského a státního tajemství. Tuto povinnost zdůrazňují i příslušné články našich nových řádů a předpisů zpracovaných podle bohatých válečných zkušeností hrdinné Sovětské armády.

Proto je naprosto nutné, aby se všichni příslušníci naší lidové armády, zejména její velitelský sbor a její štáby, staly vzorem uvědomělé bdělosti a ostrážitosti v zachovávání vojenského a státního tajemství. Tuto povinnost nám ukládají také nové stanovy naší rodné Komunistické strany, která má největší zásluhy a vysokou odpovědnost o vysokou bojeschopnost naší armády.

To znamená již v míru uvědoměle střežit a uchránit toto tajemství před vnějším i vnitřním nepřítelem, který stále usiluje mařit naši cestu k socialismu a oslabit bojeschopnost naší lidové armády, záštity naší samostatnosti, úspěchů naší pracující třídy a zachování míru.

To znamená osvojit si a přesně dodržovat všechna nařízení a zásady utajení velení ať již v správném zacházení a zabezpečení tajných písemností, střežení velitelských stanovišť a důležitých vojenských objektů nebo v správném operačním utajení při velitelsko-štábních cvičeních, které jsou přípravou a zkouškou pro činnost v poli.

O zásadách utajení velení v oboru administrativním i operačním pojednávají naše řády a předpisy, k zabezpečení jejich provádění byly vydány zásadní rozkazy a jsou i předmětem výuky při plánovaném štábním výcviku. Ačkoliv se o bdělosti a ostrážitosti velmi často hovoří a její zajištění je i předmětem stranických usnesení, není ještě vždy plně a správně uplatňována.

To potvrzují četné ztráty důležitých tajných dokumentů, s nimiž je dosud neodpovědně zacházeno, povrchní ještě střežení a maskování velitelských stanovišť a pozorovatelů i závady v utajení při velitelsko-štábních cvičeních.

Ve svém příspěvku budu se podrobněji zabývat právě těmito závadami při velitelsko-štábních cvičeních na mapách i v terénu a pokusím se ukázat na jejich příčiny a cestu k jejich odstranění.

Nejzávažnějším nedostatkem je dosud malý zájem velitelů všech stupňů o odpovědné a náročné vyžadování dodržování všech zásad utajení velení štáby, za pomoci odborných a politických orgánů. Důstojníci štábů ještě plně neznají zásady utajení velení, neodpovědně zacházejí s tajnými písemnostmi, nejsou prodchnuti vysokou a uvědomělou

bdělosti a ostražitosti na pracovištích i ve styku s nepovolanými osobami. Zejména nedodržují v potřebné míře zásady utajení při velitelských rozhovorech na pojítkách, především na radiu.

Za organizaci utajení velení odpovídá velitel a náčelník štábu. Ten je povinen znát a zajišťovat pomocí šifrovacích orgánů stupeň utajení všemi prostředky a opatřeními, které stále kontroluje.

Uvedu několik případů, kdy neodpovědným jednáním nebo neznalostí zásad utajení velení byl ohrožen nejen průběh a úspěch prováděné operace, ale i zájem státního tajemství a bezpečnosti.

Na jednom cvičení v terénu náčelník štábu, vyšší jednotky sám podal otevřeně radiem zprávu obsahující údaje o průběhu prováděné operace většího rozsahu. Zpráva byla zachycena radioamatérskou stanicí na našich západních hranicích. Mohla být tedy zachycena i nepřátelskými naslouchacími stanicemi a prozradit tak zámysl, místo i směr prováděné operace vyšších jednotek.

V boji, zejména v útočné operaci, se radio stává hlavním prostředkem velení. Vyžaduje však, aby se velitelé a štáby všech stupňů zbavili tak zvaného „radiového strachu“ a nedopouštěli se hrubých přestupků při používání pomůcek utajení velení.

Velení radiem se uskutečňuje pomocí kodování a šifrování.

Není-li možné za bojové činnosti použít jiných pojitek, dodávají se bojové rozkazy a hlášení o učiněných rozhodnutích radiem: v síti armádního sboru a výše šifrované, v síti divise a níže kodované.

Právo dovolit nebo zakázat používání radiových pojitek přísluší náčelníkům štábu divise a výše.

Při jiném cvičení v terénu s vojsky pohyboval se „nepřátelský“ průzkum několik dní bez ztráty v bojovém prostoru vyšší jednotky, jejími prostředky se dokonce zásoboval a přepravoval, ačkoli se od jejich příslušníků podstatně lišil výsadekářským výstrojem. Dostal se i na velitelské stanoviště a získal tam cenné zprávy o chystané operaci. Vyslechl i rozhovor důstojníků o chystaném přesunu a jako regulační hlídka jej dokonce kontroloval. Nikdo ho po celou dobu neprověřoval, a tak získal od příslušníků přesunových jednotek, dokonce i od důstojníků, informace o organizaci a příští dislokaci vyšší jednotky. Průzkum se vrátil na svou základnu a získanými zprávami byla chystaná operace prozrazena, což mohlo způsobit ve skutečnosti nejen její zmaření, ale i značné lidské a materiální ztráty.

Tu vidíme několik podstatných závad v utajení, záležejících v nedostatečné bdělosti a zajištění na velitelských stanovištích, ve špatném výkonu strážní a dozorčí služby, v lehkomyšlnosti velitelů vozů, v povídavosti důstojníků před nepovolanými osobami, ale zejména v naprosto nevyhovujících opatřeních velitele a podřízených orgánů k zabezpečení utajení a střežení bojového prostoru.

Zámysl připravované operace a přeskupení jednotek musí být zásadně utajeno, na přípravách může pracovat jen nejnutnější počet povolaných osob a jejich pracoviště musí být zajištěno po všech stránkách. Přípravné plány a doklady musí být utajeny před nepovolanými, písemnosti dopravovány styčnými důstojníky.

Zásady utajení nejsou také plně dodržovány při zajišťování a přemísťování velitelských stanovišť a pozorovatelů. Jejich umístění je voleno nevhodně s hlediska možnosti nepřátelského pozorování a nejsou dokonale maskovány a bojově zajištěny. Pohybuje se tam často mnoho osob, přichází nekryté mnoho spojek, které se bez vědomí velitele, někdy i bez doprovodu dozorčích orgánů, dostávají i do zvlášť vyhrazených prostorů, kde mají možnost pozorovat a vyslechnout i bojová opatření, s nimiž nejsou oprávněni se seznamovat. Počet osob přicházejících na VS a VP je třeba omezit na nejmenší možnou míru.

Nehledě na podstatné narušování klidu a chodu štabních prací ohrožuje velký počet osob i utajení a bezpečnost pracoviště. Je nutno, aby přístup osob na VS (VP) byl přísně regulován a kontrolován dozorčími orgány všech stupňů, zejména pak operačním dozorcím, bez jehož vědomí nemohou se cizí osoby ve štábu volně pohybovat. Osoby přicházející k veliteli nebo náčelníku štábu musí jím být předem ohlášeny.

Při přemístění velitelského stanoviště nebo pozorovatelný je nutno zajistit prohlídku celého prostoru, aby tam nezůstaly nějaké písemnosti nebo doklady, a ani jiné stopy, které by prozradily činnost a úkoly jednotky.

Kontrolou nadřízených orgánů jsou stále ještě po přesunech a skončených cvičeních zjišťovány v tomto směru nedostatky, které svědčí o malé odpovědnosti velitelů a jejich podřízených štábů s hlediska utajení a zacházení s tajnými bojovými písemnostmi, které nejsou vedeny a ukládány podle vydaných předpisů.

Tak byly nalezeny pohozené neevidenční i výtisky bojových rozkazů vyšších velitelů, které mají být pořizovány vlastní rukou jen v jednom exempláři, z nichž byl patrný nejen zámysl, ale i organizace a dislokace celé vyšší jednotky. Podobně byly nalezeny ztracené a zapomenuté mapy se zakreslenou situací. S hlediska utajení je nutné, aby v pracovních mapách jednotlivých funkcionářů bylo zakreslováno jenom to, co potřebují nutně k výkonu své funkce. Zámysl boje a operace smí být zakreslen jen u operačního oddělení v mapě přiložené k plánu operace (boje).

Četné závady se vyskytují ještě při přesunech, které je nutno provádět a cvičit také v noci. Není dbáno na utajení a maskování výchozího shromaždiště a během přesunu pochodové a automobilní proudy nejsou účelně rozčleněny a ukázněny, nedbají zásad zatemnění, volí místa zastávek ve velkých osadách a nejsou správně regulovány. Tak dochází k nežádoucím dotazům a styku s civilním obyvatelstvem, které se tímto způsobem seznamuje se směrem a někdy i cílem přesunu. Byly zjištěny případy, že si domácí pomocníci zahraničních agentů v osadách zapisovali čísla a počty projíždějících automobilních proudů a pochodujících jednotek a byli odhaleni jen bdělostí a ostražitostí jejich příslušníků.

Odstranění těchto závad vyžaduje uvědomělé a tvrdé pochodové kázně, zajištěné přesnými rozkazy a přípravou velitelů všech stupňů k provedení přesunu, jeho regulaci i kontrolou během přesunu. Neúplné rozkazy jsou příčinou, že vedoucí proudů a spojky neznají pochodovou osu, zaviňují časté jejich bloudění, ztrátu času, materiální škody, zmatek na pochodových osách, nežádoucí dotazy u civilního obyvatelstva a nebezpečí prozrazení, napadení nebo zničení nepřítelem.

Dále se budu podrobněji zabývat pomůckami utajení velení, způsoby jejich používání i nedostatky, které se ještě v jejich znalosti i v správném a účelném používání vyskytují.

Pomůcky utajení velení jsou prostředkem k dopravě zpráv a k vedení přímých velitelských hovorů, způsobem pro nepovolané osoby nesrozumitelným. Slouží k utajení zpráv dopravovaných při velitelském styku všemi druhy pojitek, zejména technickými pojitky.

Dodávání operačních rozkazů a zpráv důležitého obsahu, stupně státního i služebního tajemství, otevřenou řečí radiem, telefonem nebo dálnopisem je trestné a posuzuje se jako vyjádření vojenského nebo státního tajemství.

V podstatě je možno otevřenou řeč zastříhat a utajit dvojím způsobem:

- a) šifrováním, které zaručuje úplnou bezpečnost dopravované zprávy a které provádějí podle požadavků velitelů výhradně zvlášť k tomu určené šifrovací orgány,
- b) kodováním, kterým lze na potřebnou dobu utajit obsah zpráv dílčího významu nebo dočasné platnosti, dopravovaných osobně veliteli a příslušníky štábů mezi sebou technickými pojitky.

Šifrování je upraveno zvláštními směrnicemi a pomůckami, s kterými se mohou seznamovat a odděleně pracovat jen ustanovené k tomu orgány. Avšak všichni důstojníci, zvlášť příslušníci štábů, mají znát všeobecný šifrovací předpis, který stanoví podmínky pro odesílání a přijímání šifrovek. Ty mohou podávat k odeslání jen někteří funkcionáři, jako velitel, zástupce velitele pro politické věci, náčelník štábu, náčelník operačního oddělení nebo jimi určené důstojníci. Obsah zprávy určený k zašifrování musí být napsán podávajícím výhradně na zvláštním blanketu-šifrovce a nesmí být pořizován opis (průpis)

ve stejném znění. Potřebuje-li podatel doklad o obsahu odesílané zprávy, může si ji pořídit ve stručném výtahu, nikdy však doslova. Všichni povolání funkcionáři musí umět psát šifrovky, při čemž musí dbát, aby zpráva byla vojensky stručná, krátká a jasná. Dlouhé šifrované zprávy zpomalují provoz, včasné doručení a někdy mohou ohrozit i bezpečnost šifrovacích pomůcek.

Při cvičeních na mapách i v terénu se dosud ukazuje, že šifrování bylo prakticky velmi málo používáno, zejména v době příprav a při dodávání operačních rozkazů pro přesku-pení, kdy šifrování zaručuje bezpečnou míru jejich utajení. Když pak na žádost šifro-vacích orgánů a na rozkaz velitelů byly podávány šifrovky, byly to zprávy neúměrně dlouhé a podružného významu. Svádí k tomu zpravidla cvičné vzdálenosti velitelských stanovišť a bojových sledů, kdy je možno tyto zprávy dodávat osobně nebo spojkami, což by však ve skutečnosti nebylo možné, zejména ve spojení s týlem, kde také je nutno zajistit možnost šifrování. Také se ukázalo, že důstojníci neznají všeobecné zásady šifrování. Stalo se, že byly podávány šifrovky telefonem kodovaně, nebo dokonce normálním spisem ve třech výtiscích s požadavkem potvrzení a vrácení dvou výtisků jako dokladu k založení. Takové závady jsou nepřijatelné, poněvadž ohrožují bezpečnost šifrovacích pomůcek. Šifrovky musí zůstat uloženy jen u šifrovacích orgánů a mají ráz „přísně tajný“. Zašifrované zprávy jsou však rázu obvyčejného a dopravují se zpravidla technickými pojiťky (radiem, dálhopisem a telefonem), ale mohou být dopravovány též jako písemnosti, po případě ve zvlášť důležitých a nutných případech i kurýry.

Náčelníci štábů musí znát výkonost šifrovacích orgánů a plně jich využít, ale také plně je zabezpečit. Jejich oddělené stanoviště má být mezi operačním oddělením a spojovacím uzlem a vždy střeženo strážným.

Kodování je prováděno všemi funkcionáři štábů. Hlavní pomůcky utajení velení jsou:

hovorové tabulky — tabulky kodů — kodované mapy — krycí jména terénních předmětů — pseudonymy — volací znaky velitelství (útvary), ústředna a stanic — čísla funkcí — krycí čísla útvarů — tabulky radiových signálů a smluvených znamení.

Nejdůležitější a nejpoužívanější z těchto pomůcek utajení velení jsou hovorové tabulky určené k přímému velitelským hovorům na technických pojiťkách. Jsou sestaveny pro různé účely tak, že se celé věty, slova, písmena, číslice a vojenské zkratky snadno a bezpečně převedou v kódy s možností kombinování i s otevřeným zněním té části zprávy, kterou není třeba utajovat. Podle účelu mohou být upraveny podle druhu vojsk i podle způsobů boje, pro mírový i polní styk. Výrazy do nich navrhuje ten, pro jehož používání jsou určeny. Hovorových tabulek se s výhodou používá ve spojení s jinými pomůckami utajení velení, zejména s kodovanou mapou, pseudonymy, krycími jmény terénních předmětů, volacími znaky a čísly funkcí. Při vedení hovorů nutno zachovávat zásadu, že ten, kdo zprávu zakodoval, je povinen ji také sám pojiťkem dopravit tak, aby ten, komu je určena, stačil ji během osobního hovoru převést do otevřené řeči a potvrdil, že obsahu zprávy rozuměl. Není přípustné, jak se to dnes ještě často na cvičeních dělá, používat k podávání a přijímání zakodovaných zpráv obsluhy technických pojiťek nebo jiných orgánů na újmu jejich úkolů. Rovněž je nutno, aby ten, kdo zakodovával zprávy, dovedl zprávu sestavit tak, aby obsahovala co nejvíce výrazů obsažených v příslušné hovorové tabulce a aby dovedl správně posoudit která část zprávy musí být zakodována a která její část může být dopravena v otevřeném znění. Dále je nutno, aby velitelé sami znali prakticky dokonale obsluhu pojiťek všech druhů, zejména radií, a aby znali hláskovací abecedu, v čemž jsou dosud značné nedostatky. Při odchodu k ved ení hovoru musí mít osoba volaná i volající u sebe vždy předepsané pomůcky utajení velení, dopravní údaje i evidenční zápisník pro zaznamenávání provozů.

Obdobou hovorových tabulek jsou tabulky kodů. Liší se od nich jen dočasnou platností pro určitou operaci nebo bojovou akci, omezeným počtem speciálních odborných

výrazů a zejména tím, že jich používá omezený počet osob. Těchto tabulek se nepoužívá ve spojení s ostatními druhy pomůcek utajení velení.

Kodování map může být provedeno různými způsoby, ale v podstatě vždy na základě souřadnicových čtverců vyjádřených zpravidla již předtisknutou nebo zvlášť upravenou kodovou sítí opatřenou číselnými nebo slovními (písmenovými) kody. Každý, kdo vede mapu, je povinen sám si podle vydaných pokynů mapu zakodovat a ta se pak stává dokumentem „přísně tajným“.

Krycí jména terénních předmětů zastírají skutečné topografické názvy některých míst terénu důležitých pro prováděnou operaci, zejména měst, řek, hor, důležitých komunikací, směrů a terénních celků podle požadavků operačního oddělení i týlových složek. Umožňují rychlejším způsobem než kodováním utajenou dopravu zpráv pojiťky. Je výhodné si tato vydaná krycí jména vepsat přímo do pracovní mapy.

Pseudonymy jsou krycí jména osob, které se přidělují některým velitelům a funkcionářům vyšších jednotek. Jsou přímo vázány na osobu a funkci, aby byla utajena skutečná jména velitelů a jejich změny. Mohou jich používat při hovorech na technických pojiťkách osobně jen funkcionáři, kterým byly přiděleny, k prověření funkce označované zpravidla též funkčním znakem. Je-li nutné, představují se tímto pseudonymem.

Tabulky radiových signálů a smluvených znamení umožňují smluvené utajené dodávání krátkých zpráv a rozkazů, předvídaných plánem součinnosti, které zajišťují těsnou spolupráci pozemních jednotek mezi sebou i pro spojení s bojovým letectvem.

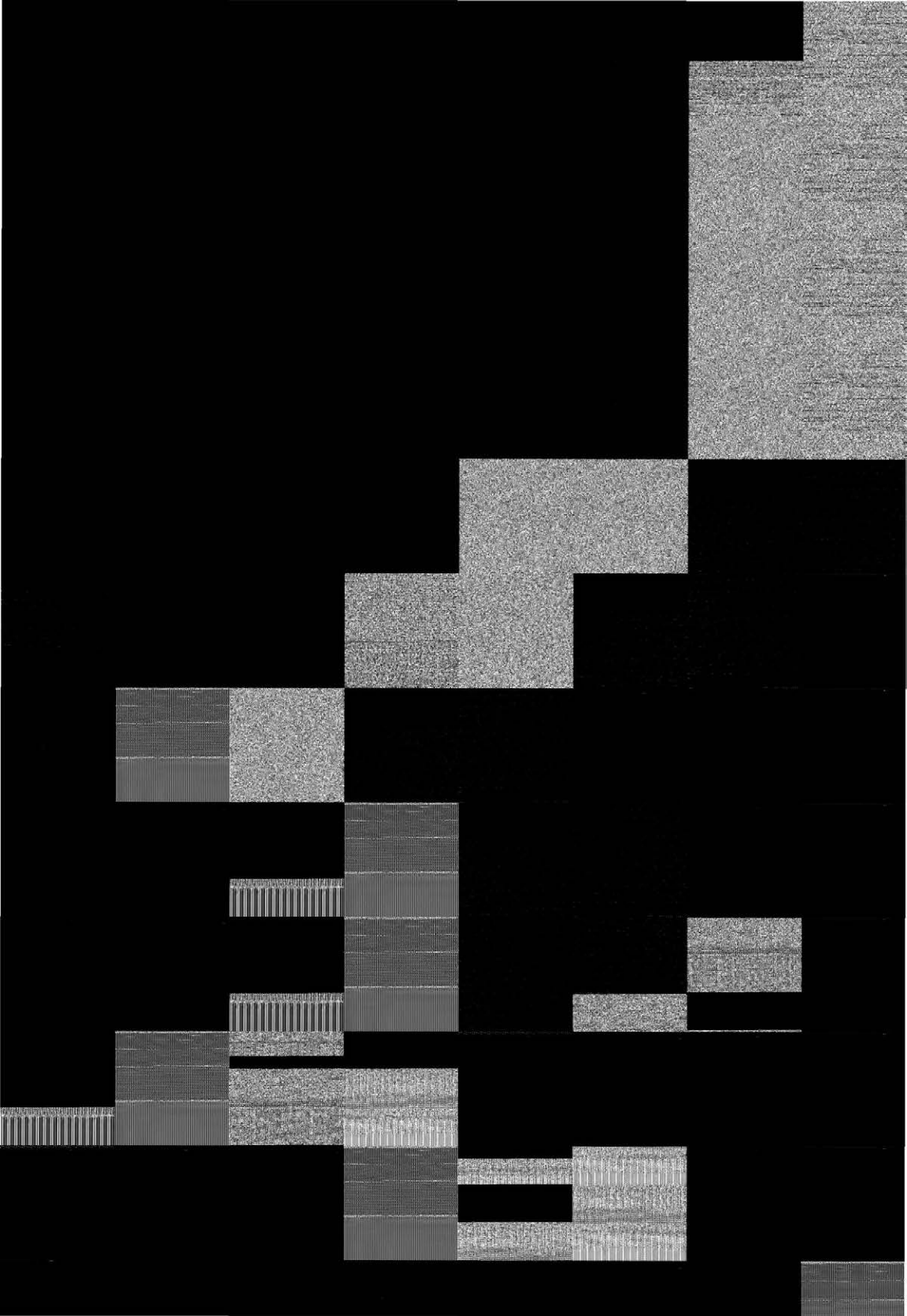
Volací znaky a krycí čísla útvarů a funkcí zastírají otevřené názvy útvarů, jejich ústředí a funkcionářů všech stupňů. Používá se jich při hovorech technickými pojiťky i při adresování a podpisování telegramů. Volacími znaky je možno též označovat přístupové cesty k jednotlivým velitelským stanovištím a pozorovatelnám jednotek, Zásadně však nelze, jak se někdy dosud děje, jimi vytyčovat směry přesunu jednotek, což odporuje zásadám utajení. K tomuto účelu je třeba však jiných smluvených značek volených pro každý přesun.

Ačkoli Polní řád připouští při cvičeních používání otevřené řeči na pojiťkách v jmenovitě uvedených případech, je nutno s hlediska utajení vždy dobře uvážit zdali je nutno použít této možnosti. Ve všech případech je nutno zakrýt čísla a názvy útvarů, válečné počty, funkce velitelů, velitelská stanoviště i důležité časové údaje chystaných nebo prováděných operací. Tu je třeba též upozornit na dosud časté závady, že rozhodčí a funkcionáři ředitelství cvičení často nedodržují stanovené zásady utajení na pojiťkách, dokonce při používání radia, což může mít za následek nejen porušení hovorové kázně, ale i ohrožení státního tajemství.

Uvedené pomůcky utajení velení jsou výhodné pro bojové používání na stupni sbor-divize-pluky. Na vyšších stupních velení má být více využíváno šifrování.

Pro malé jednotky od praporů níže se používá obdobných druhů pomůcek utajení, které jsou odlišné ve způsobu sestavení i používání. Hlavním znakem je jejich jednoduchost a snadné použití i za nejtěžších podmínek boje v přímém styku s nepřítelem, se zachováním jejich bezpečnosti. Jsou to zpravidla volací znaky, čísla funkcí, ale také jednoduché hovorové tabulky kodů, kodované mapy, náčrty i krycí jména terénních předmětů.

Závěrem bych chtěl zdůraznit význam utajení zejména při provádění velitelsko-štábních cvičení na základě zkušeností a výsledků Veliké vlastenecké války. Sovětská armáda vychovaná v duchu uvědomělé třídní bdělosti a ostražitosti ukázala že je mistrem v utajení a dokázala dokonale utajit za těžkých bojových a terénních podmínek i operace tak velikého rozsahu a významu, jako byla stalingradská operace, což podstatně přispělo k překvapení, porážce a zničení nepřítele. Ale i ve všech dalších operacích mělo utajení a překvapení nepřítele veliký význam. Právě tak jako včasné odhalení a zneškodnění činnosti nepřátelských agentů mělo též značný podíl na slavném vítězství sovětského lidu ve Veliké vlastenecké válce.

PŘÍPRAVA A ČINNOST ROZHODČÍCH PŘI PLUKOVNÍCH A DIVISNÍCH TAKTICKÝCH CVIČENÍCH

Mjr. pěch. František Janda

Úspěch a poučnost každého taktického cvičení závisí ve značné míře na přípravě a činnosti rozhodčích. Rozhodčí pomáhají řídícímu procvičit jednotlivé učební úkoly a tím splnit učební cíle cvičení, pomáhají mu dosáhnout souhry jednotek, štábů, týlových orgánů a všech druhů vojsk, které se taktického cvičení účastní.

Tento článek pojednává o způsobu přípravy rozhodčích a o jejich činnosti při taktickém cvičení v pluku a divisi.

Úkoly rozhodčích

Methodika taktické přípravy, kterou jsme převzali od naší učitelky Sovětské armády, dala rozhodčí službě zcela jiný význam, než na jaký jsme byli ještě do nedávna zvyklí. Bez dobře připraveného rozhodčího aparátu a jeho kvalitní činnosti nedosáhne se splnění učebních cílů cvičení. Skrze rozhodčí uplatňuje řídící cvičení svůj vliv na cvičící vojska. Jejich hlavní úkoly jsou:

- usměrňovat průběh cvičení a vývoj událostí tak, aby byly splněny učební cíle, jak to vyžaduje záměr řídícího, ale nespazovat při tom správnou iniciativu cvičících,
- učit cvičící podle daných učebních cílů na daných situacích, aniž by však při tom byl prozrazen záměr řídícího,
- vytvářet správné bojové situace odpovídající daným úkolům a záměru cvičení tak, aby na ně museli reagovat všichni velitelé, štáby a týly všech druhů zařazených vojsk,
- soustřeďovat řídícímu hodnotný a pravdivý materiál o činnosti cvičících jednotek, velitelů, štábů a týlů.

Rozhodčí mají také významné poslání výchovné. Při usměrňování cvičení musí mít stále na paměti zásadu, že nutno učit vojska tomu, čeho je třeba v boji. To prakticky znamená boj proti formalismu a suponování.

Při usměrňování cvičení musí mít stále na zřeteli, že musí během cvičení vštěpovat cvičícím jednotkám morálně bojové vlastnosti, jako úpornost, iniciativu, nesmiřitelnost k pasivitě a vyčkávání na rozkazy, rychlost, odvahu, nadšení v překonávání překážek a obtížných situací atd.

Z uvedených úkolů vyplývá, že rozhodčími mají být jen ti důstojníci, kteří sami vedou vojska dobře cvičit a mají větší odborné vědomosti a zkušenosti nežli velitelé, u nichž jsou zařadeni a jejichž činnost sledují. Musí kdykoliv umět usměrnit průběh cvičení podle plánu řídícího a při tom dbát, aby nebyl porušen přirozený vývoj bojové činnosti, aby zařazeným velitelům neprozradili záměr řídícího a aby činnost velitelů nebyla jednáním rozhodčího nesprávně ovlivňována. Zvláště se musí rozhodčí vystříhat zaměňování své funkce za funkci velitele; rozhodčí nevelí, nýbrž usměrňují cvičení a uskutečňují plnění stanovených učebních úkolů situacemi, které vyhláší jednotkám, velitelům, funkcionářům štábu nebo týlu, a vyhlášováním výsledků činnosti nepříteli. Vytvářejí velitelům takové podmínky pro velení, které by měli ve skutečném boji a které však nelze stejným způsobem vytvořit při cvičení.

Organisace ředitelství a rozhodčích

Je účelné organisovat ředitelství divisního a plukovního taktického cvičení podle možnosti, t. j. podle počtu volných důstojníků, kteří v den cvičení jsou k dispozici, asi takto:

- řídící (velitel armádního sboru pro divisní, velitel divise pro plukovní taktické cvičení) bude mít pomocníka pro politické věci, pro dělostřelectvo, tankové a mechanizované vojsko, ženijní vojsko, chemické vojsko, spojovací vojsko a pro tyl (po případě pro další druhy vojsk, které se cvičení zúčastní) a štáb ředitelství cvičení (skupinu ředitelství cvičení) ze tří až pěti důstojníků zpravidla svého štábu, z nichž jeden bude vykonávat funkci náčelníka štábu ředitelství cvičení.

Dále bude účelné zařadit:

- dva rozhodčí stran s pomocníky pro druhy vojsk a pro tyl,
- dva starší vojskové rozhodčí u velitelů stran,
- vojskové rozhodčí u všech velitelů cvičících součástí (útvárů) do velitele rot a baterie vto, dále u štábu a u týlových orgánů,
- dva až čtyři úsekové rozhodčí s pomocníky, značkaři a s palebnými rozhodčími podle potřeby.

Řídící cvičení představuje po dobu cvičení představeného velitele, štáb ředitelství cvičení — nadřízený štáb.

Náčelník štábu ředitelství cvičení je prvním zástupcem řídícího, odpovídá za neutrální spojení s orgány ředitelství cvičení, kontroluje soustředění vojsk a rozhodčích v prostoru cvičení a řídí činnost štábu.

Štáb ředitelství cvičení plní všechny povinnosti představeného štábu: dodává podřízeným štábům nařízení řídícího a kontroluje jejich plnění, připravuje podklady pro řešení řídícího pro další průběh cvičení, informuje rozhodčí o situaci a rozhodnutích řídícího, vede situační mapy, dává pokyny pro organisaci neutrálního spojení, kontroluje dodržování nařízení pro utajení velení a připravuje rozbor cvičení.

Důstojníci štábu ředitelství cvičení plní povinnosti podle druhu činnosti svého oddělení nebo služby. Sestavují a dodávají cvičícím štábům dokumenty (doplňkové situace), rozkazy, nařízení, přehledy zpráv a p.; studují a hodnotí dokumenty, které docházejí od cvičících štábů; kontrolují, zda a jak byla splněna všechna nařízení vydaná řídícím a štábem ředitelství cvičení; připravují materiál pro rozbor týkající se jejich oddělení.

Pomocníci řídícího pro druhy vojsk a služeb tylu plní funkční povinnosti příslušných náčelníků nadřízeného štábu, rozehrávají činnost svého druhu vojsk buď osobně nebo prostřednictvím rozhodčích podle celkové situace a podle pokynů řídícího.

Vojskoví rozhodčí jsou po celou dobu cvičení u těch cvičících velitelů a orgánů, u nichž konají rozhodčí službu, vyhláší jim situace stanovené plánem provedení cvičení nebo nařazené ředitelstvím cvičení, jsou jimi informováni o všech přijatých a vydaných rozkazech a pokynech. Vhodnými otázkami nebo doplňkovými situacemi usměrňují činnost velitelů tak, aby odpovídala zámyslu řídícího cvičení. Doprovázejí je, jsou-li povoláni k představenému veliteli, aby osobně vyslechli rozhodnutí a podle něho mohli usměrňovat činnost velitele, u něhož jsou přiděleni.

Úsekoví rozhodčí se svými pomocníky a se skupinami značkařů jsou v stanovených úsecích (prostorech) a rozehrávají tam činnost cvičících vojsk podle plánu provedení cvičení a pokynů řídícího. Všichni rozhodčí, zvláště však úsekoví, musí být kdykoli schopni iniciativně zasáhnout i v případech, které nebyly předvídané plánem provedení cvičení, aby doplňkovými situacemi usměrnili průběh bojové činnosti podle zámyslu řídícího.

Kromě toho každé plukovní a divisní taktické cvičení bude vyžadovat určitý počet palebných rozhodčích-poddůstojníků, kteří velí skupinám značkařů, rozehrávají drobné bojové akce, kontrolují bojové chování, maskování, organisaci paleb, součinnost se sousedy a p.

Co se týče podřízenosti, je poměr mezi vojskovými rozhodčími obdobný jako mezi veliteli, to znamená, že staršímu vojskovému rozhodčímu (ku příkladu u velitele divise) podléhají vojskoví rozhodčí u velitelů pluků, těm pak vojskoví rozhodčí ve štábu pluku, u velitelů praporů atd. Úsekový rozhodčí je podřízen řídicímu cvičení a jeho pokynů musí uposlechnout všichni vojskoví rozhodčí, kteří na jeho žádost vytvářejí situace i podmínky pro rozehru jednotlivých učebních úkolů. Palební rozhodčí jsou právě tak jako značkaři podřízeni úsekovým rozhodčím.

Příprava rozhodčích

Aby byli rozhodčí plně hodnotnými pomocníky řídicího, musí před zahájením cvičení dobře poznat a ujasnit si tyto otázky: thema a učební cíle cvičení, kterým úkolům je třeba věnovat zvýšenou pozornost, složení stran, výchozí situaci, zámýsl stran, způsob, jakým součástí (útvary) zaujmou prostor cvičení; námět a varianty rozhodnutí stran, způsoby a opatření, jak dosáhnout učebních cílů v jednotlivých obdobích cvičení, činnost značkových sousedů, rozhraní úseků úsekových rozhodčích, systém neutrálního spojení a prostory rozmístění štábu ředitelství cvičení po celou dobu cvičení, vedení boje v nejdůležitějších situacích s variantami rozhodnutí velitelů, dobu ukončení cvičení; místo rozboru a způsob návratu součástí (útvarů) do jejich ubytovacích prostorů.

Přípravu rozhodčích lze rozdělit na dvě období. V prvním období se rozhodčí a pomocníci řídicího připravují samostatně. Jejich příprava záleží ve studiu námětu a plánu provedení cvičení, v zakreslení výchozí situace a vedení boje do mapy, ve studiu článků řádů a předpisů, které se vztahují k tematiku cvičení, a ve studiu takticko-technických dat druhů vojsk, která se cvičení účastní.

Theorii tematiku cvičení musí rozhodčí ovládat hlavně proto, aby mohli správně zhodnotit rozhodování a činnost zařazených. Rozhodčím se často stane, že musí stanovit a ukázat v terénu vzdálenosti, rychlost, postřelovaný prostor a p. Pro tuto činnost potřebují nezbytně znát takticko-technická data druhů vojsk účastnících se cvičení.

Druhé období přípravy rozhodčích řídí zpravidla řídicí cvičení. Rozhodčí pro plukovní taktické cvičení se zpravidla připravují na dvoudenním, pro divisní na třídním až čtyřdenním shromáždění rozhodčích. Během shromáždění musí se rozhodčí podrobně seznámit s prostorem cvičení, prostudovat rozehry jednotlivých období cvičení, způsob značkování paleb, po případě i jinou činnost vlastních vojsk i vojsk nepřítele.

Řídicí cvičení osobně připravuje rozhodčí stran, starší vojskové a úsekové rozhodčí a své pomocníky. Rozhodčí stran se svými pomocníky pro druhy vojsk připraví v dalším údobí přípravy podřízené vojskové rozhodčí, úsekoví rozhodčí své pomocníky a velitele značkařů. Kromě toho velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb týlu, kteří budou při cvičení zařazeni jako pomocníci řídicího, provedou doplňkovou instruktáž s vojskovými rozhodčími u dělostřeleckých, tankových, ženijních součástí (útvarů) a u týlových útvarů a ústavů.

Je účelné provést první instruktáž rozhodčích na mapách, neboť pak instruktáž v terénu probíhá rychleji. Instruktáž lze provést formou skupinového cvičení, velitelského cvičení nebo kombinací těchto způsobů. Postup řídicího může být na př. tento:

- vyhlášení tematiku, učebních cílů, období a učebních úkolů cvičení,
- objasnění zámýslu cvičení,
- poučení rozhodčích o jejich povinnostech, právech a vydání pokynů pro praktický výkon jejich služby,
- přezkoušení rozhodčích ze znalosti teorie tematiku a takticko-technických dat,
- seznámení rozhodčích s prostorem cvičení,
- provedení vlastní instruktáže, při níž se rozehrají nejdůležitější situace cvičení.

Rozehru jednotlivých situací je nutno provést v takovém pořadí, v jakém se předpokládá vývoj cvičení. Nejprve se rozhodčí seznámí s celým prostorem cvičení tak, že jej projedou na autech a řídicí na jednotlivých čarách ukáže základní taktickou situaci.

Teprve potom se provede rozehra bojové činnosti součástí (útvárů). Uskutečnit je to možné dvojí formou: buď methodou velitelského cvičení nebo taktických letuček. Řídící vyhlásí k určitému operačnímu času situaci podle plánu provedení cvičení, určí rozhodčí do funkcí velitelů, u nichž budou při cvičení zařazeni, v dílčím rozboru zhodnotí jejich rozhodnutí a vydá pokyny, jak rozehrát činnost součástí (útvárů) za té nebo oné situace. Forma velitelského cvičení je výhodná pro instruktáž rozhodčího strany s vojskovými rozhodčími; k instruktáži řídícího s pomocníky, rozhodčími stran a úsekovými rozhodčími je výhodnější použít metody taktických letuček.

Jeden z možných způsobů postupu řídícího při instruktáži může být tento:

Rozhodčí přijmou rozhodnutí k základní situaci.

Řídící vyslechne jejich rozhodnutí, vytkne chyby a určí, které rozhodnutí je nejučelnější. Na každé další taktické čáře vyhlásí řídící situaci podle plánu provedení cvičení, ukáže ji v terénu a vyslechne rozhodnutí rozhodčích. Pak provede rozbor a uváží v něm, jaké varianty řešení mohou být přijaty účastníky, stanoví, která z těchto variant je nejučelnější a jak se mají zachovat rozhodčí při přijetí té nebo oné varianty (jaké ztráty nebo úspěchy přiznat, jakým způsobem značkovat palby atd.).

Současně s řešením taktických otázek je nutno na každém stanovišti s rozhodčími vyjasnit též otázky řízení cvičení, na př. místo štábu ředitelství cvičení, pozorovatelů řídícího, úsekových rozhodčích organizaci neutrálního spojení, umístění prostředků ke značkování, značkování dělostřeleckých paleb, leteckého bombardování, zátarasů a p.

Podle poznatků z instruktáže rozhodčích se upravuje plán provedení cvičení, a ten pak je teprve plně hodnotným dokumentem řízení cvičení.

Na zaměstnání s rozhodčími v terénu je třeba sestavit jednoduchý plán, v němž se stanoví úkoly, které je nutno vyplnit, a určí se jejich časový rozsah.

Na konec vydá řídící konečné pokyny pro organizaci, metodu provedení a materiální zabezpečení cvičení. Zároveň ponechá možnost rozhodčím stran a úsekovým rozhodčím, aby připravili obdobným způsobem své pomocníky a podřízené rozhodčí. Ti se řídí stejnými zásadami jako řídící cvičení, avšak jdou v přípravě podřízených rozhodčích a pomocníků do větších podrobností.

Činnost rozhodčích

Hlavním úkolem rozhodčích, jak bylo už řečeno, je vytvářet situace, které nutí cvičící velitele jednat tak, aby byly procvičeny všechny učební úkoly stanovené řídícím.

Rozhodčí nesmí připustit lineární postup součástí nebo jejich současné zastavení. Musí vyžadovat, aby vojska vytvářela hluboké vlomy, aby uskutečňovala obchvaty a palebné pytle, aby všichni velitelé skutečně veleli svým součastem, řídili palbu a postup bojové techniky. Toho dosahují názorným vyhlásováním situací o nepřátelské palbě, o oživlých palebných ohniscích obrany, o silně opevněných odporech, které nutí útočníka, aby je likvidoval nebo blokoval, o bočních palbách nezjištěných kulometných hnízd, opěrných bodů a uzlů obrany.

Rozhodčí buď sám nebo prostřednictvím svého pomocníka ukáže veliteli, jaká palba je vedena na jeho jednotky a jaké má tato palba výsledky. Jestliže velitel nebo jednotky nereagují dostatečně na palby nebo na situaci vytvořenou řídícím, pak zastaví palební rozhodčí na pokyn vojskového rozhodčího postup jednotky bílými praporky. Zároveň hlásí veliteli jednotky ztráty na živé síle a technických prostředcích, o jaký druh palby, v jaké síle a v jakém trvání jde. Povinností rozhodčích je rozehrávat takové situace vždy, když činnost a rozhodování cvičících neodpovídá požadavkům řádů a když se cvičící nechovají tak, jak to vyžadují naznačované nepřátelské palby.

Rozhodčí musí znát všechny rozkazy velitelů a jejich opatření pro součinnost s dělo-

střelctvem, tanky a ženisty. Tyto znalosti jsou podmínkou pro vytváření správných doplňkových situací, které musí rozhodčí velmi často vydávat z vlastní iniciativy.

Při střetnutí stran jsou rozhodčí povinni dostavit se k úsekovému rozhodčímu, který jim vydá pokyny pro rozehru další činnosti jednotek. Tato osobní obhlídka prostoru střetnutí jim dává možnost zhodnotit všechny podrobnosti situace a rozehrát činnost stran co nejúčelněji a nejpoučněji.

Rozehry malých bojových akcí (do roty vto) provádějí rozhodčí zpravidla samostatně a nebývají ani obsaženy v plánu provedení cvičení. Budou to na příklad střetnutí průzkumných hlídek, bojových zajištění, drobné akce na křídlech jednotky a p.

Rozhodčí u velitelů nebo štábů musí být přesně obeznámeni se situací, s rozkazy došlými od přestavených velitelů i rozkazy vydanými, s došlými i odeslanými hlášeními. K informaci ředitelství rozhodčí služby zasílají mu cvičící štáby po jedné kopii všech písemných bojových dokumentů. Rozhodčí mohou požadovat jen ty dokumenty, které se v dané situaci obvykle zpracovávají a které jsou plánem provedení cvičení předepsány. Jinak by to vedlo k přetěžování a odvlékání cvičících od skutečnosti. Všichni rozhodčí musí vykonávat svoji činnost tak, aby nerušili zařazené v jejich činnosti.

Nejodpovědnější činnost rozhodčích je rozehra vedení boje. Je důležité, aby za útoku i za boje v hloubce obrany neopouštěly součásti v obraně svá postavení a neodcházely do týlu.

Na 50 m před obráncem zastaví rozhodčí palbu, útočník překročí obránce (jeho bojovou sestavu v prvním zákopu) a pak opět útočník pokračuje v normálním boji. Překročený obránce se shromáždí a pod vedením rozhodčího odejde oklikou do týlu, kde je ho použito při dalším průběhu cvičení. Při protiútocích je nutno jak jednotku útočící, tak i jednotku, která podniká protiútok, dočasně zastavit doplňkovými situacemi a po zhodnocení situace oznámit oběma velitelům výsledek akce.

V tomto článku nelze ani zdaleka vyčerpat všechny situace, které musí rozhodčí řešit, ani dopodrobna popsat rozehru jednotlivých období cvičení. Podkladem pro činnost rozhodčích je zkušenost, představivost a znalost plánu provedení cvičení, znalost taktické situace a důkladné zhodnocení činnosti cvičících. Na tomto podkladě rozhodčí rozehrávají tvůrčím způsobem situace v jednotlivých obdobích.

Každý rozhodčí vede deník a zapisuje do něho stručně činnost součástí (útvaru), velitelů, štábů a orgánů týlu; dobu vydávání rozkazů, splnění různých úkolů, dosažení určených prostorů a p. Výhodné je, aby si každý rozhodčí před cvičením vypracoval písemnou přípravu své činnosti, podle níž bude zařazeným vyhlášovatel doplňkové situace stanovené plánem provedení cvičení. Je výhodné vypracovat si ji ve formě takového nebo jí podobné tabulky:

Čas	Číslo situace	Obsah	Kde	Komu	Jakým způsobem	Poznámka
			oznámit			

Každý rozhodčí si vypíše do ní jen ty situace, které bude oznamovat sám nebo prostřednictvím svého pomocníka, a dále ty, které cvičící jednotka dostane sice jinou cestou, avšak jejichž využití bude jeho povinností přezkoušet a zhodnotit.

Ke konci cvičení jsou jak rozhodčí u velitelů, tak i ve štábech povinni předložit štábu ředitelství cvičení závěry o práci velitelů a štábů, v nichž hlásí jaké prvky velení, štábní služby a p. zařazení důstojníci málo ovládají, jakých chyb se dopustili, k čemu by došlo následkem jejich chybných řešení ve skutečné bojové situaci, a zhodnotí práci každého důstojníka, u něhož vykonávali funkci rozhodčího, po případě i štáb v celku jako orgán velení.

Závěrem je třeba zdůraznit, že úspěch a poučnost taktického cvičení závisí na hodnotě a přípravě rozhodčích a na jejich schopnosti tvůrčím způsobem reagovat na situace vzniklé řešením cvičících a správně je rozehrávat. Mnoho záleží na správném výběru osob pro službu rozhodčích a na jejich dobře organizované instruktáži.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

POZNATKY A ZKUŠENOSTI Z LETECKÝCH BOJŮ V KOREJI

Letos v červnu uplynou již tři léta války v Koreji, v níž intervenční letecké síly, jejichž hlavní částí je letectvo americké, zneuctují vládku Spojených národů barbarickým bombardováním civilního severokorejského obyvatelstva, božehodným ničením a pálením severokorejských měst a osad a používáním chemických a bakteriálních bojových prostředků.

Hned na počátku intervence skládalo americké velení největší naděje na rychlé a snadné vítězství za pomoci silného letectva. V prvních dnech boje zasadilo proti mladému a početně slabému severokorejskému letectvu silné svazy až téměř s desetinásobnou početní převahou. Naděje na bleskové vítězství se nespílnily, což znova dokazuje jejich nesprávné pochopení poslání letectva v soudobé válce.

Všeobecné organizační uskupení intervenčních leteckých sil

V době zahájení útoku proti severní Koreji dne 25. 6. 1950 měli útočníci pět stíhacích pluků s letouny F-51 a F-80, jeden pluk stíhačů pro každé počasí s letouny F-82, jeden pluk středních bombardovacích letounů B-29, jeden pluk lehkých bombardovacích letounů B-26, jednu divisi dopravních a výsadkových letounů C-46, C-47, C-54 a C-82 a asi šest námořních letek s letouny Skyreider na pěti mateřských letadlových lodích s celkovým počtem 20 až 25 letek s asi 800 až 1000 letounů.

Postupně bylo toto letectvo posilováno jak Američany, tak i ostatními intervenujícími státy dalšími leteckými jednotkami ve snaze přispět k urychlení rozhodujícího úderu proti severní Koreji.

V organizačním uskupení všech nasazených jednotek docházelo k větším nebo menším změnám diktovaným určitou zvláštností korejského válečného počátečního nepatrné letecké síly Severokorejců, velká vzdálenost bojiště od leteckých základů, těžké terénní a meteorologické podmínky, možnost současného zásahu pozemních, leteckých a námořních sil útočníka).

Letecké síly imperialistů, operující na korejském válečném, podléhají organizačně t. zv. vrchnímu velitelství vojsk Organizace spojených národů se štáby všech tří druhů vojsk.

Taktické letectvo zúčastněných států je organizováno v jednu taktickou leteckou armádu.

Z amerických jednotek sem patří: 5. letecká taktická armáda, 315. dopravní a výsadková divize, velitelství leteckého materiálu, a letectvo námořní pěchoty Spojených států severoamerických (t. č. dislokované na pozemních letištích).

Další jednotky této armády tvoří menší letecké jednotky Velké Británie, Austrálie, Jižní Afriky, Řecka a Kanady.

Námořní letectvo a letectvo námořní pěchoty, dislokované na mateřských letadlových lodích, je součástí námořních jednotek Dálného Východu.

Ve prospěch pozemních vojsk působí dále americké strategické bombardovací letectvo, uskupené do Prozatímního velitelství bombardovacích letectva Dálného Východu se stanovištěm v Tokiu.

Tomuto velitelství podléhají tři střední bombardovací pluky s letouny B-29 (pluk má 33 letounů), a jedna strategická průzkumná letka s letouny RB-29 a RB-45.

Bombardovací jednotky jsou vyčleněny z jednotek 20. strategické letecké armády, dislokované na ostrově Guam a souostroví Riu-kiu (Okinawa). Jeden ze středních bombardovacích pluků a strategická průzkumná letka jsou na letišti Jokoda u Tokia.

Jak bombardovací, tak i průzkumné letouny tohoto velitelství plnily výhradně strategické úkoly jen z počátku, později přešly k úkolům převážně taktickým

Složení a úkoly vyšších leteckých jednotek

K 5. letecké armádě, jejíž VS je v Seulu, patří: — jednotky stíhacího letectva (čtyři stíhací pluky s letouny F-86, t. j. $4 \times 75 = 300$ letounů),

— jednotky bombardovacích stíhačů (šest pluků bombardovacích stíhačů s letouny F-84, F-80, F-51, t. j. $6 \times 75 = 450$ letounů),

— jednotky lehkého bombardovacího letectva (tři lehké bombardovací pluky s letouny B-26, t. j. $3 \times 48 = 144$ letounů),

— jeden taktický průzkumný pluk se dvěma denními letkami s letouny RF-80C a RF-51 (32 letounů) a jednou noční letkou s letouny RB-26 (asi 20 letounů).

Z dalších jednotek patří do svazku 5. letecké armády:

— dvě taktické kontrolní skupiny asi se 60 letouny AT-6 (Mosquito) a deseti letkami kontrolní a výstražné služby,

— několik spojovacích letek s letouny L-5, L-16, L-17, L-19 a s vrtulníky,

— jedna pátrací a záchranná letka s 9 letouny SA-16 a několika letouny SB-17, SB-29 a 34 vrtulníky typu H-5 a H-19,

— jedna policejní letka s letouny L-19 a

— příslušné tylové složky.

Úkoly 5. letecké armády jsou koordinovány vrchním velitelstvím s činností letectva námořní pěchoty i námořního letectva (pokud toto letectvo spolupracuje při plnění taktických bojových úkolů) a dále s činností středních bombardovacích jednotek.

Za veškerou vzdušnou dopravu na bojiště a z bojiště, za dopravu materiálu a za odsun raněných do zápolí odpovídá 315. dopravní a výsadková letecká divise. Zároveň koná na leteckých základnách válčičtí přeskolovací operační výcvik pilotů dopravních letounů a výcvik všech osádek pro součinnost s výsadkovými vojsky. Má pět dopravních a výsadkových pluků vyzbrojených letouny C-46, C-47, C-54, C-82, C-119 a C-124 a jednu zdravotnickou odsunovou letku s letouny C-46, C-47 a vrtulníky s celkovým počtem asi 250 letounů a asi 20 vrtulníků.

Udržování, zásobování, opravu letounů a veškeré výzbroje a výstroje řídí velitelství leteckého materiálu na Dálném východě. Jeho dílny jsou v Japonsku, v jižní Koreji, na Filipínách a na Guam.

Letecké jednotky námořní pěchoty Spojených států severoamerických, dislokované na pozemních letištích, tvoří dva pluky letectva námořní pěchoty po třech letkách s letouny F-7F, Skyraider a J.

Letecké jednotky členských států Spojených národů intervenujících v Koreji operují jako nedílná část 5. letecké armády. (Austrálie s jednou letkou letounů Gloster Meteor, Jižní Afrika s jednou letkou letounů Vampire, kanadská dopravní letka s letouny Canadair a Recko s jednou dopravní letkou s letouny C-47.)

Jednotky námořního letectva, umístěné na pěti mateřských letadlových lodích asi se 400 letouny různých typů, v nichž převládají v poslední době typy F9F Panther a Banshee, jsou součástí 7. námořní flotily a účastní se soustředěných úderů, ať již jako část stíhacího doprovodu nebo jako bitevní letouny.

Jiné jednotky, plnící úkoly společně s americkým námořnictvem, na př. britská hlídkovací letka s vodními letouny Sunderland nebo čtyři námořní letky na třech britských mateřských letadlových lodích, podléhají po stránce operační velitelství námořních sil.

V současné době působí na korejském válčičtí na straně intervencí celkem asi 3000 až 4000 letounů s leteckým a pomocným personálem v počtu asi 200 000 osob. Z toho patří Spojeným státům severoamerickým 57–60 letek 19 leteckých pluků (57 až 60 letek) asi s 2000 letouny a 60 000 až 70 000 osobami.

Povaha leteckých operací v jednotlivých obdobích války

Při dělení dosavadního průběhu války v Koreji přidržím se rozdělení na čtyři období podle přehledu průběhu války v Koreji, otištěného ve VM čís. 1/1952 na str. 111 až 114.

První období (t. j. od 25. června do 15. září 1950).

Při napadení severní Koreje mělo americké letectvo, jemuž postupně přicházelo na pomoc letectvo ostatních kapitalistických států, proti sobě nepatrné severokorejské letectvo. Proto brzy získalo leteckou převahu a v této fázi intervence se vrhlo taktickým i strategickým letectvem na ničení živé síly a materiálu severokorejské armády, aby co nejvíce brzdilo přísun na frontu.

Ale i přes velkou leteckou převahu nedovedlo a ani nemohlo americké letectvo zajistit vítězství pozemním intervenčním vojskům, nýbrž naopak v této fázi intervence byla spojenecká pozemní vojska drce na Severokorejci a na konec zatlačena až do pusan-ského prostoru. V této zoufalé situaci vrhlo americké letectvo i své strategické těžké bombardovací jednotky k provádění taktických úkolů a na pomoc pozemním vojskům. Že tato letecká akce neskončila úplným nezdarem, nutno přičítat tomu, že v té době nemělo severokorejské letectvo dostatečný počet stíhacích letounů, jimiž by bylo tyto lehké zranitelné akce amerického strategického letectva překazilo.

V tomto období Spojené státy zahájily rychlou leteckou přepravu záloh osob i materiálu z mateřské země.

Druhé období (t. j. od druhé poloviny září do 25. října 1950).

Po vyložení amerických jednotek u Inčenu a po strategickém ústupu Severokorejci k 38. rovnoběžce provádělo americké letectvo hlavně teroristické nálety na města, rušilo komunikační spoje a snažilo se zabraňovat přísunu záloh a materiálu.

Americké letectvo zkoušelo v tomto období války nově zasazené letouny a výzbroj a používalo korejského válčičtí k bojovému výcviku svých leteckých jednotek.

Třetí období (t. j. od konce října 1950 do začátku června 1951).

V třetím období intervence bylo americké letectvo překvapeno narůstáním stíhacích leteckých sil lidových armád, ztrácelo leteckou převahu a je nuceno každou leteckou akci řízenou do týlu zajišťovat početným stíhacím letectvem.

V tomto období americké letectvo po těžkých ztrátách, způsobených velmi účinnou protileteckou obranou a stíhacím letectvem přechází k méně přesným nočním leteckým akcím jednotlivých letounů.

Také bombardovací stíhači, kteří mají za hlavní úkol podporovat pozemní vojska, byli pod vlivem narůstající síly severokorejského stíhacího letectva odvoláni od plnění vlastních úkolů a zasazeni jako výpomoc stíhacímu letectvu při doprovodných úkolech.

Čtvrté období (t. j. od června 1951 až do současné doby).

Jeho ráz je dán přechodem jednotek lidové armády a čínských dobrovolníků nejdříve do spěšné a později do pevně vybudované obrany.

Ve čtvrtém období taktické letectvo přesunulo vzhledem na ustálení fronty těžiště činnosti do týlu s úkolem znemožňovat přísun bojujícím jednotkám. V této fázi byla zahájena bakteriální a chemická válka, zvláště k tomu vybranými jednotkami a podniknut letecký útok na elektrárny na řece Amnokkang (Jalu).

Střední bombardovací letectvo zesílilo své barské nálety hlavně proti civilnímu obyvatelstvu 78 severokorejských měst, v jejichž ničení pokračuje dosud.

V tomto období zkoušejí Američané další typy letounů vybavené nejen radarovým zařízením, ale i raketami proti vzdušným cílům, zesilují své jednotky hlavně stíhacími letouny a od konce roku 1952 i speciálními letouny protiletecké obrany.

Jednotlivé poznatky z leteckých bojů

Poměr leteckých sil a boj o vzdušnou převahu

Na počátku intervence mělo letectvo intervenentů asi 800 až 1000 letounů, letectvo Severokorejců asi 160 až 200 letounů, takže útočníci získali leteckou převahu poměrně lehce.

Vzrůstem leteckých sil Severokorejců v r. 1951 a jeho stálým narůstáním převážně u stíhacího letectva v r. 1952 ztrácelo letectvo intervenentů čím dále tím více svou údernou sílu. Přiznávají to jak v projevech svých vedoucích činitelů, tak i v četných článcích uveřejněných v tisku. Ozývají se hlasy požadující umožnění leteckých úderů i za hranice Koreje.

Území severozápadní Koreje, které je velmi dobře chráněno stíhacími svazy, je Američany označováno názvem „Mig Alley“ („ulice Migů“). Pro intervenenty je již tato část severní Koreje převahy prostorem, v němž naprosto ztratili svou leteckou převahu.

Swazy, které měly získat intervenentům letectvu leteckou převahu, byly vyzbrojeny převážně letouny F-86 (v Koreji od 17. 12. 1950), F-84E (v Koreji od 7. 12. 1950), z počátku i letouny F-80, Vampire a Gloster Meteor. Z námořních letounů bylo použito typů Panther a Banshee, startujících z mateřských letadlových lodí. Všechny tyto typy tvořily doprovod bombardovacích svazů nebo hlídkovaly v prostoru akce. Případy volného stíhání se vyskytovaly jen za počáteční letecké převahy spojenců, později již byly méně časté. Do volného stíhání se už neodvažovali pouštět ani stíhači pokládání za nejúspěšnější americké letce, jako byl mjr. Davis (byl sestřelen čínským dobrovolníkem na podzim 1952) a mjr. Jabara.

V taktice vzdušných bojů rozhodovaly známé prvky, a to výška, rychlost, manévry a střelba, usměrněné leteckotechnickými možnostmi jednotlivých typů letounů, jejich vybavením a jejich osádkami.

Celkově při hodnocení poznatků ze střetnutí proudových stíhacích letounů s letouny téhož druhu možno říci, že proudový letoun MIG-15 používaný Severokorejci převyšuje letoun F-86 i při jeho některých technických přednostech.

Američtí stíhací letci poukazovali na vhodnější a technicky dokonalejší kombinaci gyrokopického a radarového zaměřovače v letounech F-86, dále na ochranný oblek pilota. Podle jejich zkušeností způsobuje právě tento oblek velmi znatelné zlepšení fyzického stavu v zatáčkách, a to tím, že není mozek ani při neprudším působení složky G odkrován a může stále a okamžitě reagovat v situaci, kdy rozhodují desítky vteřiny.

Oblek ten se skládá ze vzduchových podušek obepínajících břicho a nohy letce. Podle množství odstředivé nebo dostředivé síly reguluje ventil automaticky zvyšování nebo snižování množství vzduchu, takže krev nemá možnost opouštět v takové míře mozek, aby jej zbavila potřebného kyslíku.

Zkušenosti z leteckých bojů ukázaly, že se letouny F-84, F-80, Gloster Meteor a Vampire, kterých bylo

používalo po určitou dobu jako letounů stíhacích nevyrovnají letounu Mig-15.

Při střetnutí proudových stíhacích letounů Mig-15 s vrtulovými stíhacími letouny typu F-51 Mustang nebyly zjištěny případy, že by vrtulový letoun plně využil výhod horizontálního manévru a vyloučil tím možnost účinné střelby proudového letounu, po případě že by sám prováděl úspěšný palebný útok. Ztráty vrtulových amerických letounů byly značné.

Vrtulové bombardovací letouny, hlavně B-29, byly ve vzdušném boji přes svou palebnou mohutnost v nevýhodě. Všechny případy leteckého úderu severokorejských proudových letounů na tento bombardovací typ potvrdily zastaralost B-29.

Co se taktiky střelby týče, je podle získaných poznatků závislá na známých již podmínkách odpovídajících faktorů času, velikosti manévru, vzdálenosti a výšce přibližování a útoku, doplněných technickými možnostmi (lokátory, zaměřovači, druhem a ráží zbraní a p.) a podlností lidského organismu proti lineárnímu i odstředivému zrychlení.

Zásady správného využití momentu překvapení zůstávají neměnné, i když je nutno brát v úvahu, že je tento důležitý činitel značně eliminován použitím radarového zaměřovače u F-86. Také podmínka střelby pod malými úhly útoku, hlavně ze zadních prostorů (u B-29 z přední dolní polosféry), odpoutávání po útoku do stran bez předlétávání, malá vhodnost čelního útoku, zachování prvků správné křivky pronásledování — to jsou všechno zásady, jejichž dodržování zkušenosti z Koreje plně potvrzují.

Zkušenosti z použití zbraní větších ráží — kanonů nad 20 mm — ve srovnání s letouny vyzbrojenými kulomety ráže 12,7 mm jsou ve prospěch větších ráží. Výhodu nezmenšuje ani jejich zmenšená kadeence. Při možnosti palby z větší vzdálenosti je vyžadována přesnost zamíření, doplněná podle možnosti gyrokopickým zaměřovačem řešícím samostatně hlavní prvky zaměřování.

Dne 2. února 1953 použilo americké letectvo v Koreji po prvé raket proti vzdušným cílům při útoku letounů F-94C Starfire na stíhací svaz vrtulových letounů La-9. Je to první akce letky stíhacího letectva, vyzbrojené tímto typem letounů a zasazené v Koreji od konce r. 1952. Normálně je tento typ letounů určen především ke stíhání bombardovacích svazů s malou možností manévru.

Isolace bojiště

V rámci operační součinnosti, nazývané Američany „nepřímou podporou“, nedokázaly letecké síly intervenentů ohrozit spojení bojiště s tylem, ačkoli o to všemožně usilovaly a přestože jde hlavně v posledních měsících jen asi o 160kilometrovou šíři celého poloostrova a o soustředěné úderý pozemního i námořního letectva. Pokusili se o to dlouhodobou leteckou akcí, nazvanou „operace oprátka“. Byla zahájena 18. září 1951 a zúčastnily se jí všechny letecké síly intervenentů. Operace byla doplněna akcemi válečného námořnictva, uskupeného do 77. a 95. letecké skupiny zvláštního určení. Trvá v určitých obměnách dosud. Východní pobřeží je bombardováno a napadáno námořními jednotkami a jejich letectvem s těžším úsilím na zničení železnic na jejich citlivých místech. Komunikační síť západní

části území narušuje taktické letectvo 5. letecké armády. Zvlášť důležité cíle, jako nádraží, železniční mosty, tunely a letiště, jsou v celém území bombardovány letouny B-29 leteckých jednotek vyčleněných z 20. letecké armády.

Úsilí letectva je zaměřeno na bombardování letišť, útoky na komunikační síť, bombardování skladů a skladů, měst, útoky na vodní přehrady, elektrárny, doly a továrny, útoky na automobilní a pochodové proudy, na shromaždiště vojsk a na ubytovací prostory tylových složek.

Toto úsilí bylo doplněno snahou vytvořit pomocí bakteriových bojových prostředků zamořené pásmo probíhající celou severní Koreou a znemožňující přísun.

Bombardování letišť mělo za úkol zničit letouny, zařízení letišť a jejich startovací dráhy. Jednou z ukázek taktiky Američanů je útok na jedno letiště při severokorejských hranicích provedený v noci z 21. na 22. listopad 1951. Provedlo jej 10 letounů B-29 (5 z Japonska a 5 z letiště Okinawa na ostrovech Riu-Kiu), jejichž náletová cesta byla 1100 a 1600 km dlouhá. Nejdříve byly shozeny osvětlovací pumy z letounů C-47, pak pumy 226 kg z B-29. Pumy byly časovány tak, že vybuchovaly nad samou zemí s cílem umlčet protiletadlové prostředky a zničit letouny. Poté bylo použito 450 kg tříštivých pum s různým zpožděním na startovací dráhy a napalovací pumy na demolované budovy a jejich vnitřní zařízení.

Údery na další letiště byly prováděny také převážně v noci, a to jak bombardovacími letouny B-29 z horizontálního letu v intervalech 10 až 15 minut.

Útoky na letiště byly podnikány i ve dne za doprovodu silných stíhačích svazů a za součinnosti bombardovacích stíhačů. Mnohé z útočících svazů, které nalétávaly pro silnou protiletadlovou obranu z různých směrů a výšek, doprovázely i námořní stíhači proudové letouny typu Panther, které rozdělily podobně jako ostatní stíhači doprovodné letouny své úsilí jak proti stíhačům, tak i proti protiletadlové obraně.

Při útocích na letiště bylo mnoho letounů interventu sestřeleno nebo poškozeno protiletadlovou obranou.

Útoky na komunikační síť

Velká členitost Koreje vyžaduje, aby komunikační síť železnice a silnic procházela po velkém množství mostů, viaduktů a četných tunelech. Tuto nevýhodu vystihlo letectvo intervenujících států a využívalo téměř každého dne k útokům na tato citlivá místa.

Železnice byly bombardovány průměrně 140krát měsíčně a zahrnují téměř 70% všech náletů na severokorejský prostor.

Útočníci podnikali bombardovací nálety jak bombardovacími letouny B-29 a B-26, tak i bombardovacími stíhači F-80, F-84 a F-51 nebo námořními vrtulovými letouny typu Skyraider. Zničené mosty průměrně 20 až 30 m vysoké a železniční tratě jsou opravovány jen provizorně, avšak velmi rychle (největší železniční mosty maximálně za 6 dní, menší za 1 až 3 dny, nejsou-li práce stále rušeny leteckými útoky). Některé úseky tratí byly přerušovány prů-

měrně jednou na každém kilometru (160 km dlouhý úsek trati byl na příklad přerušen 165krát). Na některé železniční mosty (na př. u Sinūdžu) vrhly letouny B-29 vybavené radarem až 180 pum vážících 450 kg při horizontálním bombardování řadou jednotlivými letouny.

Při útocích na nádraží používají letouny B-26 často nejdříve raket v několika střemhlavých náletech a nakonec bombardují napalmovými pumami. Často bylo používáno kombinace útoků letouny C-47, C-46 (osvětlovací pumy), B-26 (rakety a napalmové pumy), B-29 (trhavé pumy) a po příp. F-84, F-80, F-51 (kulometná palba a rakety nebo pumy).

Soustředěné údery na železniční síť poškozovaly nádraží a jejich zařízení, strážní domky, telegrafní a telefonní spojení dosti značně.

Při útocích na tunely, kterých je v severní Koreji několik set, používají Američané pum na padácích nebo bombardování řadou a zavalují přístup do tunelu. Útoky na tunely byly velmi časté, protože mnoho tunelů, má také i funkce železničních stanic, vodáren, skladů a p. Bombardováním z malých výšek pumami na padácích svrhávaných z letounu B-26 bylo dosaženo částečného zavalení tunelu, i když byl zajišťován dvěma vagony s pískem.

Shazování pum vážících 450, 225, 112 a 45 kg na padácích hlavně letouny B-26 se poměrně velmi rozšířilo. Jako výhody jsou udávány: velká přesnost umístění při letu v přízemní a malé výšce, pozdější výbuch po zpomalení dopadu a tím možnost opustění nebezpečného prostoru letounem, dále puma nemá možnost odskakovat od cíle.

Nevýhodou je nutnost bombardování za denního světla, výjimečně za umělého nebo měsíčního světla, možnost havárií v úzkých, hlubokých a nepravidelných údolích Koreje a nebezpečí výbuchu pro zvláště citlivý a složitý mechanismus.

Pumy vážící 45 a 112 kg jsou shazovány obvykle na dvou padácích, 226 kg pumy na čtyřech a 450 kg pumy až na pěti padácích.

Poněvadž severokorejský prostor je chráněn silnými svazy stíhačů a důkladnou protiletadlovou obranou, jejíž přesnost zásahů se stále zvyšuje, byla síla doprovodných svazů při denních náletech vysoká a bylo dosahováno i počtu 14 stíhačů na jeden letoun B-29. Při náletu na železniční trať Wonsan-Jangdék¹⁾ v lednu 1952 bylo použito 112 stíhačů na 8 letounů B-29. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že tato trať a hlavně město Wonsan bylo po 300 dní soustavně bombardováno námořním letectvem a postřeľováno z válečných lodí, provoz se však přece jen nepodařilo úplně ochromit.

Noční přesuny po železnicích byly bombardovány hlavně letouny B-26 z malých výšek převážně z vodorovného letu za použití osvětlovacích pum.

Silnice, na nichž je hlavní provoz v noci, byly stále pod kontrolou průzkumných letounů RB-26 s třicetiminutovou frekvencí.

Zjištěné proudy vozidel byly bombardovány le-

¹⁾ Tato železniční trať není vyznačena v mapě Koreje, která byla přiložena k VM čís. 1/1951. Trať spojuje Wonsan s Phjeng-jangem přes Jangdék a Sengčen a je velmi důležitou rokádou. (Pozn. redakce.)

touny B-29 nebo B-26 po osvětlení cíle padákovou osvětlovací pumou, hoříci 5 až 8 minut. Byly shazovány obyčejně série 6 trhavých pum vážících 45 kg. Pumy byly vybaveny velmi citlivým zapalovačem, vybuchujícím při sebemenším dotyku, nebo byly časovány na výbuch přímo nad proudem. Plášť pum se třásl na střepiny vážící 30 až 90 gramů, které působily na velké vzdálenosti.

Od bombardování samých silnic trhavými pumami bylo však upuštěno, neboť porušená jízdní dráha byla vždy dávana opět velmi rychle do pořádku. Jen ty úseky silnic, které vedou souběžně se železnicí nebo v údolí vhodném pro bezpečný nálet, a silniční mosty byly bombardovány z menších výšek trhavými pumami převážně střední váhy se zpožděným zapalovačem.

Byly-li zjištěny průzkumnými letouny RF-51 a RF-80 pohyby proudů ve dne nebo vozidla zamaskovaná v úkrytech za náspy nebo zákopy vybudovanými podél všech silnic, byly napadány převážně bombardovacími stíhači F-84 a F-80 i námořními letouny typu Skyraider, a to jak pumami, tak i raketami Hvar 12,7 cm i kulometnou palbou. Průměrně byly prováděny tři nálety a při každém shazovány buď tříštivé nebo napalmové pumy, nebo byly vystřelovány rakety, které se lépe uplatňovaly proti bojové technice než proti živé síle. Podle zpráv Američanů bylo dne 3.2. 1952 po prvé pokusně použito raket s napalmovou náplní. Tento druh raket je odpalován z větších výšek, jichž letouny používají při ochraně proti účinkům paleb lehkého a středního protiletadlového dělostřelectva, má velkou průraznost a byl po prvé masově uplatněn 11. 3. 1952 proti pochodo- vým proudům a zásobovacím stanicím v prostoru Panmunčon.

K narušování automobilního provozu byla na silnice shazována dutá jehlanovitá kovová tělíska propichující pneumatiky aut.

Bombardování skladů a zásobovacích středisek

Na tento druh cílů používá intervenční letectvo buď raket s napalmových pum s různým množstvím náplně nebo trhavých pum se zpožděným zapalováním.

Dosud největší soustředěný letecký útok na zásobovací střediska a sklady v průběhu korejské války byl proveden 8. 5. 1952 v prostoru Suan, asi 60 km na jv. od Phjeng-jangu. Akce se zúčastnilo celkem asi 320 letounů, proudových i vrtulových, pozemních i námořních. Nejdříve útočily F-80C raketami a kulomety na cíle protiletadlové obrany, ale neúspěšně je. Na sklady zaútočily letouny B-26 a F-84 nejdříve trhavými, pak napalmovými pumami. Na jejich útoky navazovaly letouny F-80 raketami a palbou a další typy vrtulových letounů F-51 Mustang, námořní Skyraider a Corsair, používajících převážně napal- mových pum.

Stíhacími letouny Severokorejců a protiletadlovým dělostřelectvem bylo sestřeleno mnoho doprovodných letounů F-86, námořních letounů Panther i bombardovacích stíhačů.

Bombardování měst a vesnic

Města a vesnice převážně již rozbořená předchozími nálety byly stále znovu bombardovány a velmi často časovanými pumami, které se těžko v troskách

zjišťují. Bylo používáno pum s velkou průrazností, vážících 45, 112, 226 a 450 kg a pum napalmových. Na příklad na město Phjeng-jang bylo shozeno asi 13 000 pum, z nichž každá vážila 450 kg, více než 17 000 pum napalmových a přes 1000 pum hořlavých.

Intervenční letectvo provádí útoky na elektrárny, hydroelektrárny a vodní přehradu.

První letecký útok na vodní přehradu byl podle zpráv kapitalistického tisku dne 1. 5. 1951, a to na hvančunskou přehradu (délka 275 m, výška 60 m, zdymadlová vrata 6 m výšky a 12 m šířky). Po nezdařeném bombardování trhavými pumami provedlo nový útok 6 letounů typu Skyraider od 19. pluku. letectva námořní pěchoty, a to vzdušnými torpedy, čtyři torpeda, vypuštěná od přehradního jezera poškodila poměrně nepatrně přehradní zeď. Teprve poslední dvě torpeda zasáhla přímo vrata zdymadla a dosáhla zatopení krajiny k ztížení postupu Severokorejců.

Největší útok na zdroje elektrické energie byl ve dnech 23., 24. a 26. 6. 1952 na 9 ze 13 důležitých elektráren na jižním břehu řeky Amnokkang (Jalu). První den napadlo v jedenapůlhodinovém útoku asi 350 bombardovacích stíhačů a lehkých bombardérů za ochrany 100 až 150 stíhacích letounů typu F-86 a Panther největší elektrárnu na řece Amnokkang (Jalu) v Suiho (na sever od Sakču) (s výkonem asi 900 000 kW) nejdříve trhavými pumami. Po demolování zdi bylo použito napalmových pum a raket proti vnitřnímu zařízení, doplňovaných palbou z kulometů.

Útoky na další hydroelektrárny byly prováděny obdobným způsobem buďto téhož dne anebo ve dnech 24. a 26. 6. 1952.

Při akci nebylo použito strategických bombardovacích letounů B-29, protože na splnění úkolu stačilo taktické letectvo, i když šlo o cíl závažné strategické důležitosti (elektrárnu zásobující elektrickou energií severní část Koreje, část Mandžuska, radiolokační stanice a p.). Proti útočícím letounům nestartovaly stíhací letouny Severokorejců z důvodů, o kterých nelze zatím podat informace.

Při hodnocení průběhu operace nazvané „Oprá- ka“ je závažná ta okolnost, že byla konána většinou v době jednání o zastavení války, kdy většina akcí bojového letectva mohla být zaměřena na toto zasa- zení na úkor podpory pozemních vojsk. Původní rozhodnutí tuto akci ukončit po 90 dnech nebylo dodrženo a pokračovala ještě v jarních měsících r. 1953. Přestože bylo ve skutečnosti soustředěno téměř veškeré letectvo v počtu asi 2000 letounů, nedosáhlo se přes intensívnější a nepřetržitější nálety ani dočasné izolace bojiště.

Hlavní zásady použití taktického letectva v Koreji

Taktické letectvo intervenťů chce v Koreji dosáhnout tří hlavních cílů:

1. vybojovat absolutní převahu ve vzduchu nebo alespoň místní převahu nad bojištěm, a to tím způsobem, že stíhací letectvo, po případě i další druhy taktického letectva napadají především nepřátelské stíhací letectvo ve vzduchu i na zemi,

2. ochránit vlastní pozemní vojska před zásahy ne-

přátelského letectva útoky na nepřátelské bitevní a bombardovací letectvo,

3. přikročit k letecké podpoře vlastních pozemních jednotek zásahy proti nepřátelským pozemním vojskům po získání letecké převahy a volnosti manévru vlastní pozemní armády.

Letectvu intervenční se však na korejském válčišti těchto cílů plně dosáhnout nepodařilo. Jakýchsi úspěchů bylo dosaženo v počátečním období intervence, kdy Severokorejci měli slabé taktické letectvo. V dalším vývoji války, hlavně od konce r. 1950, pokoušeli se Američané získat leteckou převahu a napadat stíhací letectvo i na severokorejských letištích.

Ochrana vlastních pozemních vojsk nebyla v pozdějších obdobích brána v úvahu, poněvadž Severokorejci nenarušovali svým taktickým letectvem území jižní Koreje. Američané se proto mohli zaměřit na podporu pozemních vojsk bez obav před leteckým útokem, i když pro jistotu aktivovali výstražnou síť válčiště.

Způsob vyžadování letecké podpory v nálehavém případě

Letecká podpora pozemních vojsk je normálně plánována. V nálehavých případech požadavků na leteckou podporu ustálil se postupem vývoje asi tento způsob:

Nestačí-li na příklad při zjištění útoku nepřítele zásah plukovního nebo divisního dělostřelectva, žádá o součinnost letectva jak příslušný velitel pozemní jednotky na síti armády, tak i předsunutá letecká kontrola na vlastní vlně. První koordinaci leteckého požadavku provádí styčný důstojník letectva u pěší divise a odešle ho radiem do spojeného operačního střediska u armády. Tam je rozhodnuto za účasti velitele letectva, zda letectvo mimořádně zasáhne. V kládném případě dává rozkaz leteckému operačnímu sálu a ten radiem podle smluvených kódů vysílá na síti výzvy vhodné letouny do akce z letišť spojených s operačním sálem také telefonem a dálkopisem.

Do prostoru činnosti jsou letouny vedeny se země radiovými stanicemi pro navádění, a to z taktického leteckého řídicího střediska, které vysílá na určené vlně radiofonicky příslušné pokyny. Nad prostorem přejímá vedení předsunutá letecká kontrola, která v úloze leteckého návodčího dostala rozkaz radiem z leteckého operačního sálu nebo byla vyzvána určeným kódem přímo velitelem součinnosti útvaru. Navádění na cíl může také převzít letecký návodčí v letounu, jehož radiová stanice pracuje na vlně operující letecké jednotky.

Celý ráz letecké podpory je však nutno hodnotit pod tím zorným úhlem, že pozemní vojska Severokorejci neměla vlastně až na malé počáteční výjimky téměř žádnou součinnost s bitevním letectvem. Mohlo proto docházet k tomu, že vojska útočnicka prováděla přesuny, zásobování, přípravy k útoku a p. bez jakéhokoli narušování letectvem. Dokonce i jednotky 1. divise námořní pěchoty a 7. a 3. pěší divise Američanů, probíjející se na počátku prosince 1950 z obklíčení v prostoru čandžinské přehrady, mohly být nerušeně vyprošťovány leteckou cestou. Ke zdokonalení taktického vedení celé akce probítil

se z obklíčení a k lepšímu řízení leteckých úderů létali příslušníci štábu až 10 hodin denně nad prostorem ve čtyřmotorovém letounu C-54, byť i pod ochranou stíhačů.

Činnost bombardovacích stíhačů

Bombardovací stíhači a lehké bombardovací letectvo používá v Koreji bojových prostředků takto: kulometné palby k ničení živé síly, raketových střel proti tankům, automobilním proudům, lokomotivám a nahromaděné živé síle, pum trhavých a tříštivých různé velikosti proti palebným postavením, skladům, shromaždištím, mostům a p. Zvláště se rozšířilo používání zápalných napalmových pum s teplotou hořící směsi 800 až 1500° C, a to jak proti živým cílům vůbec, tak i proti tankům, skladištím (po předchozím použití trhavých pum), proti železničním stanicím a p. K znemožnění manévru vojsk Severokorejců kombinovali Američané útok napalmovými pumami z letounů F-51 tak, že nejdříve shazovali pumy bez zapalovačů a po jejich roztržení a vniknutí napalmové rosolovité hmoty do krytých prostorů ji zapálili normálními pumami.

Útoky bitevního letectva bývají prováděny z přímého letu až z malých výšek podle druhu cíle a podle síly protiletecké obrany, zjištěné leteckým průzkumem, vlastní bombardovací nálety s letouny B-26 buď z klouzavého letu ve dne nebo z vodorovného letu ve výši 400 až 500 m v noci jednotlivými letouny i za použití radarového zaměřovače.

Základní prvek bojové sestavy bombardovacích stíhačů tvořily dvojice, z nichž jsou vytvářeny čtyřčlenné roje. Z letky o 25 letounech byly vysílány do akce čtyři čtyřčlenné roje.

Počty letů ve prospěch přímé podpory se stupňovaly podle amerických pramenů z 29 letů dne 27. 6. 1950 až na 720 dne 28. 9. 1950. V prosinci 1951 dosahovaly počty těchto letů 900 až 1000 denně, později byla tendence sestupná.

Americká radiolokační výstražná a naváděcí síť v Koreji

Radiolokační výstražná a naváděcí síť je tvořena stanicemi obou taktických kontrolních skupin. Každá skupina má pět výstražných a kontrolních letek, v letce jsou jedna až dvě čtyři po 2 až 4 pohyblivých radiolokačních stanicích.

Radiolokační stanice tvořící výstražnou a naváděcí síť válčiště jsou rozmístěny v několika sledech v šachovitém uspořádání, a to jednak na korejské pevnině, jednak na přilehlých ostrovech a také na lodích. Praktický donos stanic je asi 150 až 200 km.

Pro navádění stíhacích letounů na severokorejské letouny je počítáno se systémem „stíhání řízeného se země“, umožňujícího navedení do vzdálenosti 6 až 10 km od cíle, kdy je cíl již dosažitelný vlastním palubním radiolokátorem.

Výstražné síť válčiště, která je současně i síť protiletecké obrany území jižní Koreje, nebylo až na nepatrné výjimky — bylo to několik náletů severokorejského letectva z počátku války — použito.

Naváděcí síť radiolokátorů je používáno k vedení letounů na frontu a zpět na domácí základny, zvláště za nepříznivých povětrnostních podmínek.

Střídání jednotek a jednotlivců za účelem výcviku

Všechny intervenční státy používají korejského bojště k získávání válečných zkušeností jak celými jednotkami, tak i jednotlivci. Za tím účelem střídají jednotky zpravidla po půl roce, často i dříve, je-li jednotka opožděná, nebo má-li velké ztráty nebo je-li snížena její morální hodnota.

Tak na př. Spojené státy severoamerické již vystřídaly v Koreji 22 leteckých pluků národní gardy, které povolaly do aktivní služby a po ukončení půlročního období činnosti na korejském válčišti je ponechaly v aktivní službě. Tyto jednotky se pak seznamují i s jinými prostory mimo vlastní území, na př. s územím západního Německa, Francie a p.

Jednotlivci jsou povinni absolvovat asi půlroční pobyt v jednotce, úspěšně vykonat 50 operačních letů a dosáhnout asi 30 bodů při hodnocení.

Počty vyslaných osob jsou různé. Kanada má na př. již 14 výkonných letců s bojovými zkušenostmi z Koreje. Na velitelských místech v amerických stíhacích jednotkách je mnoho Angličanů.

Kromě těchto osob, které po návratu instruují příslušníky vlastních jednotek, jsou odesílány do zápolí různá stíhací „esa“ (esem se stává po pěti sestřelech Mig-15), aby odevzdávala své zkušenosti stíhacím pilotům.

Kromě bojových letců jsou vysílány na korejské válčiště i osoby různých druhů služeb.

Střídání jednotek má přispět ke zvýšení jejich bojovosti a tím i k urychlenému dosažení celkové pohotovosti, kdyby došlo k širšímu válečnému konfliktu.

Letecký průzkum v Koreji

Letecký průzkum v Koreji vykonávají jednotky strategického a taktického průzkumného letectva.

Strategické průzkumné letectvo Dálného Východu má několik strategických průzkumných letek. Jedna strategická průzkumná letka s letouny RB-29 a RB-45 plní v Koreji úkoly taktického průzkumu.

Průzkum počasí koná 56. strategická meteorologická průzkumná letka vyzbrojená letouny WB-29 z letišť v Japonsku a 54. strategická meteorologická průzkumná letka na Guamě za součinnosti 57. meteorologické průzkumné letky umístěné na Havajských ostrovech.

Taktický průzkum u 5. letecké taktické armády vykonává v současné době 67. taktický průzkumný pluk. Má dvě letky (15. s 25 letouny RF-80 a 45. s 20 letouny RF-51 a jednu noční (12. s 20 letouny RB-26), umístěnou na letišti Kimp'o u Seulu.

Z denních průzkumných letounů se na korejském bojišti zvlášť uplatňuje letoun RF-51 s fotografickou komorou typu S-11, umožňující provádět kontrolní fotografický průzkum v malých výškách při zjišťování klamných letištních staveb a jiných zastíracích opatření vůbec.

Přesuny Severokorejců, konané v noci, zjišťují Američané převážně letouny RB-26. Noční fotografický průzkum umožňuje použít zvláštních radiolokačních přístrojů a speciálních fotografických komor pro noční snímky s výše 1000 až 2000 m, nebo osvětlovacími pumami, nebo využívají měsíčního světla.

Námořní fotografické průzkumné letouny RF-7F, F9F-29, F9F-59 nebo F2H-29 se šesti typy fotografických komor, spolupracující s námořní pěchotou, plní své úkoly průzkumu zrakem i fotografováním obdobně jako ostatní jednotky taktického leteckého průzkumu. Při průzkumu na moři jsou letouny vybaveny speciálními radarovými zařízeními.

Průzkumné letouny námořního letectva jsou obdobně jako ostatní průzkumné jednotky doplňovány vrtulníky (H-19).

Tím, že letecká převaha Severokorejců stoupá a severokorejský prostor má mnoho prostředků protiletecké obrany, musí být k průzkumné činnosti vysílány v míře čím dál větší stíhači.

Letecký průzkum v Koreji se téměř neodchýlí od dosud všeobecně platných zásad pro průzkum, a to ať již při součinnosti s pozemními vojsky nebo s námořní pěchotou a loďstvem, anebo při plnění průzkumných úkolů pro potřebu leteckých vyšších jednotek.

Severokorejci dovedou mistrně maskovat své bojové prostředky, takže je tím práce průzkumných letounů velmi ztížena.

Severokorejci zahazují jámy od pum zeminou různé barvy, takže vzniká dojem stálého porušení ať již startovacích drah nebo silnic, nezjistitelný po delší dobu ani fotografickým průzkumem. Jiným příkladem mistrného maskování je okolnost, že se průzkumným letounům po šest neděl nepodařilo zjistit použitelnost železničního mostu zničeného bombardováním. Teprve náhodně zjištění kouře vlaku na mostě za měsíčné noci pozorovatelem letounu RB-26 a další úsilí dnešní průzkumy a stereoskopické snímky odhalily na břehu na zvláštním jeřábu pilíř mostu, který byl přes den uschován.

Na mnoha místech neodhalil letecký průzkum klamné vlaky složené z atrap lokomotiv a vyřazených vozů a bombardovací stíhači se dostali při útoku na ně do těžké palby protiletadlového dělostřelctva.

Podle kapitalistických pramenů trvá na př. zpracování fotografického materiálu letouny RB-29 zpravidla 10 až 12 hodin, než může být dodán vyhodnocovacím k podrobnému vyhodnocení.

Po vyvolání filmu se provádí nejprve hrubé vyhodnocení snímku, na př. směr pohybu a množství vozidel. Teprve při následujícím vyhodnocování jsou podrobně zjišťována procenta zničení, odhaduje se, na jakou dobu je cíl vyřazen z provozu, jaká je kapacita nádraží, letišť a p.

Na konec se individuálně studují na př. jednotlivé objekty továren, elektráren, srovnávají se počty protiletadlových prostředků, druhy a typy staveb a p. a určuje se, co je nutno znovu bombardovat, nebo se stanoví podklady pro kontrolní letecký průzkum.

Všechny výsledky vyhodnocování se zapisují do záznamů zpráv a do výkazových map.

Před bombardováním určitého cíle připravují vyhodnocovací podrobné nárysy, opřené o informace získané předem z časopisů, novin, agenturních hlášení, v rámci evidence leteckých cílů a doplněné novějšími snímky a jejich stereoskopickou analýsou. Souhrn všech získaných poznatků udává cíl, rozmístění protiletadlových prostředků, konfiguraci terénu i nejdůležitější náletové cesty.

Noční průzkum využívá také světelných signálů záškodníků, kteří vyznačují cíle raketami.

Jinak se Američané stále snaží využít infračervených paprsků pro pozorování a fotografování za noci a zhoršených povětrnostních podmínek. Pokusy však doposud nedávají předpokládané výsledky.

Jako letecký průzkum byly zastírány nálety s bakteriálními bojovými prostředky.

Bakteriová a chemická válka

Americké letecké síly se staly hlavním výkonným orgánem při používání nejrůznějších způsobů bakterií a chemické války, jejichž hlavním cílem bylo — vyzkoušet v boji různé bakteriové a chemické bojové prostředky,

— rozšiřovat pokusy až do pravidelných bojových operací,

— zkoumat různé typy nevhodnějších letounů a pum,

— výsledky získané mezi jiným i vysazenými agenty, výslechy válečných zajatců, z prohlášení korejských úřadů a p., vyhodnocovat pro další použití.

Z výpovědí sestřelených letců, osádek letounů 8. letky 3. leteckého pluku npor. J. Quinna a npor. K. L. Enocha, dále náčelníka štábu 1. letecké brigády letectva námořní pěchoty plk. F. H. Schwabaleho a přiděleného důstojníka bojové a technické zásobovací služby téže brigády mj. R. H. Bleye i z výsledků šetření různých komisí je zřejmo, že celá akce rozšiřování nositelů choroboplodných mikroorganismů z letounů byla Američany již dlouho připravována za pomoci japonských bakteriologů (gen. Iši Siro — pracuje jako expert v americkém hlavním štábu a účastní se řízení operací v Koreji) a bývalých nacistů (Walter Schreiber je na př. příslušníkem letecké skupiny odborníků pro biologickou válku v leteckém učilišti v Texasu).

Nejvyšší odpovědnost za vlastní vedení bakteriíové války mají morový generál Ridgway, brigádní generálové Morgen a Crafford Samse, všichni vloženi váleční zločinci, kteří v říjnu 1952 převzali celý plán a již v listopadu téhož roku dali rozkaz k prvním pokusným akcím i k výcviku osádek na letišti Iwakumi v Japonsku.

Prvních náletů, které byly součástí barbarského bombardování, zúčastnily se letouny B-29. Závěrečnou část pokusů a vlastní bojové akce prováděly letouny B-26 (lehké bombardovací), F-51 (vrtulový bombardovací stíhač), F-80 (proudový bombardovací stíhač) a námořní letoun F7F Tigercat (dvoumotorový vrtulový noční stíhač s doletem 1600 km), F9F Panther (proudový stíhač s doletem 2600 km), F2H Banshee (proudový stíhač s doletem asi 1600 km), Skyraider (vrtulový bombardovací stíhač s doletem asi 2500 km), jimiž jsou vyzbrojeny 1. a 513. letka 33. pluku 1. letecké brigády námořní pěchoty.

Počáteční bakteriologické operace taktických letounů byly spojeny s běžnými nočními průzkumy lety — v rámci akcí 5. letecké armády, která koordinovala nálety pozemního i námořního letectva.

Na základě přísně tajného rozkazu a po speciálním instruování od zvláště pověřených důstojníků na operačním sále startovaly jednotlivé letouny i celé skupiny (obvykle 5 letounů) na úkol, aniž si osádky mohly překontrolovat náklad t. zv. superpropagačních pum (Suprop).

Úkoly osádek letounů byly rozděleny tak, že vytvářely zamořené pásmo, které probíhalo celou severní Koreou. Na levém křídle tohoto pásma shazovalo bakteriíové pumy letectvo námořní pěchoty s hlavním zaměřením na města Sinandžu a Kunmori (asi 30 km sv. od Pinandžu), ve středu pásma letouny 3. a 354. letecké brigády 5. letecké armády, o pravé křídlo se staraly letouny námořního letectva.

Podle operačního plánu mělo být infikování pásma leteckou cestou znova obnovováno nejméně v desetidenních intervalech za využití demografických, vodopisných a klimatologických podmínek v kraji.

Pumy s bakteriíovou náplní jsou shazovány průměrně z výše 150 m při maximální rychlosti 300 až 320 km.

Počet bakteriíových pum zavěšených na vnějších závěsech na křídlech býval u letounů B-26 2 až 4. Nejdříve byly obvykle shazovány pumy s nákazou a pak se v nedalekém prostoru plnil formální bombardovací úkol. Při havarii před splněním úkolu měl být letoun zničen napalmovou pumou. Velikost pum je různá, na př. délka pum, shazovaných v druhé polovině dubna 1952 byla 149 cm, hlavička 8 cm, směrová křídélka 27,8 cm. Vlastní čtyřdílné pouzdro pumy bylo 113,2 cm dlouhé, o poloměru 36 cm. Jednotlivé části jsou barevně rozlišeny: hlava je stříbrně bílá a pouzdro se směrovkou je sivořežluté.

Z dalších typů bylo užíváno tenkostěnné 226 kg těžké pumy s 3 malými otvory vzhůru před zúžením a s jedním otvorem vpředu. Po dopadu se pomocí elektrického motoru otevřela dvířka, kryjící otvory a proudem vzduchu byly vytlačeny krabice s hmyzem.

Jiný druh pumy má podobu trhavé pumy, má délku 120 cm, průměr 22 cm, celkovou váhu 18 kg. Její náplň tvořil infikovaný hmyz.

Některé z prvních pum, shozené ještě v zimních měsících, přestože byly opatřeny pravděpodobně mechanickým zařízením na okamžité otevření pumy po nárazu na zem, v měkkém sněhu se neotevřely, a tak byl získán neklamný důkaz o používání bakteriíových prostředků interveny v Koreji.

Některé druhy živočichů (krissy, žáby, myši a j.) byly shazovány z přízemních výšek v chomáčích vaty a p.

Jiný, hodně rozšířený způsob přenášení nakažených živočichů anebo látek, byl rozptylovat hmyz nebo listy, perfi a p. přímo z letounu zvláštním rozprašovacím zařízením.

Všechny lety s bakteriálními bojovými prostředky byly konány až na výjimky většinou v noci nebo při zhoršených povětrnostních podmínkách. Letouny, nejvíce B-26 a dále F-51 a F-80 a námořní typy, vykonaly na př. od 28. ledna až 31. března 1952 v severní Koreji 804 nálety a v severní Číně od 29. ledna do 20. dubna 1952 603 nálety z celkového zjištěného počtu asi 6000 letů do více než 170 různých prostorů jen v severní Koreji.

První výskyt použití dusivých a otravných plynů byl zaznamenán již počátkem května 1951 v osadách Jongžongni, Hupchori a j., kde bylo po shození chemických pum letouny B-29 přes 1300 postižených osob, z nichž asi polovina zemřela.

Dále byly shozeny chemické pumy dne 6. 7. 1951 v prostoru jižně od Wonsan, 1. 8. 1951 v provincii

Hwangna a 9. 1. 1952 v prostoru severně od Wonsan, převážně z letounů F-84.

Plány spojené s použitím této barbarské a zákeřné zbraně setkaly se s nezdarem. Celá akce je dalším důkazem zločinného jednání Američanů, pro něž je haazská konvence a ženevský protokol jen cívem papíru a kteří se ve své agresivnosti neštítí ani nejpodlejších činů proti lidskosti.

Používané letouny a jejich charakteristika

Američané se z počátku domnívali, že proudový stíhací letoun získá v Koreji naprostou leteckou převahu. Postupný vývoj událostí, usměrněný převážně činností severokorejského letounu Mig-15, zvrátil tyto předpoklady. Sám náčelník amerického leteckého štábu, gen. Vandenberg komentoval při různých příležitostech zásah letounů Mig-15 na korejském bojišti jako výsledek vynikající úrovně průmyslu a leteckého umění. V podrobnostech uvádí nižší stoupavost letounu F-86 proti Mig-15, menší rychlost ve výši nad 8500 m, příznávnější manévrovací schopnost, menší tah motoru J-47 a méně vhodnou střeleckou výzbroj (kulomety ráže 12,7 mm). Zdůrazňuje sice, že kanonová výzbroj jednak zvýší váhu letounu, jednak vyžaduje větší přesnosti míření, velmi ztíženého velkou rychlostí, dodává však, že americké letectvo není spokojeno s dosavadní zbraní a že stále koná pokusy s lepšími zbraněmi.

Letounu F-86 je v různých verzích používáno jako stíhací letoun. Je vyzbrojen 6 kulomety 12,7 mm a má moderní radiový, radarový a navigační výstroj. Je možno očekávat, že se tento letoun objeví v Koreji i jako bombardovací stíhač s výzbrojí 16 raket a 4 pum vzhledem k tomu, že v současné době je na tuto verzi vyzbrojován.

V této souvislosti je nutno uvést slova jednoho ze stíhačů amerického letectva s větším množstvím sestřelených severokorejských letounů — mjr. George A. Dawise, který před svým sestřelením dne 10. 2. 1952 psal rodině:

„Musí se něco stát, tak již to nemůže jít dál. Ztrácíme příliš mnoho letounů a osádek. Mig je mnohem lepší než náš Sabre.“

Také dosud neúspěšnější stíhač, asi s 16 sestřely letounů Mig-15, mjr. James Jabara, při svých instrukcích u amerických leteckých jednotek v Americe a v Evropě zdůrazňuje, že výzbroj letounu Mig je lepší než u letounu Sabre F-86. Při tom poukazuje také na to, že výkony Mig-15 jsou ve výši 10 000 m lepší než u letounu Sabre F-86, zdůrazňuje však, že F-86 má větší dolet a lepší zaměřovače.

Z dalších letounů používaných intervencí v Koreji je to bombardovací stíhač F-84 Thunderjet. Jsou jím vyzbrojeny pluky bombardovacích stíhačů a je zařazován také jako doprovodný letoun bombardovacích letounů (F-84F). Vystřídává víc a více letoun typu F-80C, který v celku nedosáhl úrovně požadavků kladených na bombardovací stíhače, i když se ho ještě používá pro nedostatek výkonnějších typů, event. plní úkoly denního taktického průzkumu ve verzi RF-80C. Jeho fotografický výstroj je fotografická komora již zastaralého typu (z letounu P-38 z druhé světové války).

F-84 je také zkoušen jako průzkumný letoun, a to

ve verzi RF-84F se speciálním fotografickým zařízením v přídi.

Na korejském bojišti se uplatňoval letoun F-84E v úloze bombardovacího stíhače v rámci těsné součinnosti s pozemními vojsky hlavně po dobu pohybu fronty, později při poměrně stagnaci pozemní bojové činnosti přešel i k úkolům nepřímé podpory postřelováním pozemních cílů kulomety a raketami a bombardováním různých zásobovacích základů, komunikačních uzlů a letišť tříštivými a zápalnými pumami. Letouny F-84E jsou vybaveny 16 až 24 raketami typu „Hvar“, které mají rychlost 410 m/vt., délku 190 cm, váhu 63,5 kg (z toho hlavičky s dutinovou náloží 20,4 kg a pohonná hmota 10,9 kg). Raketa prorazí pancíř až 28 cm tlustý.

Tento letoun je také jedním z těch letounů, jejichž piloti ve své zvrhlé zášti proti všemu v Koreji napadají a postřelují i civilní obyvatelstvo pracující na poli.

Při stíhacích akcích pokusně spolupůsobil také dvoumístný stíhací letoun pro každé počasí F-94B, vybavený radarovým zařízením a nastřikovacím systémem k zvýšení tahu proudového motoru. Jeho hlavní úkol měl být zaměřen na získávání letecké převahy. Nově zařazená verze tohoto letounu F-94C sloužící k úkolům protiletecké obrany, má kolem radarové kupole v přídi trupu 4 raketové komory s celkovým počtem 24 raket ráže 6,9 cm proti vzdušným cílům.

Úkoly součinnosti s pozemními vojsky plní ještě i vrtulové letouny typu F-51 Mustang. Jsou však čím dál více zatlačovány do pozadí proudovými letouny. Těžší jejich práce je převáděno na plnění úkolů denního kontrolního fotografického průzkumu v malých výškách, při zjišťování klamných letištních staveb a jiných zastíracích opatření, a to ve verzi RF-51.

Ze stíhacích letounů států intervenujících v Koreji bylo používáno u 77. australského stíhacího pluku anglického letounu typu Gloster Meteor 8. Projevil se však jako naprosto nedostačující při srovnání s Mig-15, takže australští stíhači ztratili ve třech měsících přes 30% letounů a pilotů.

Mezi námořními stíhacími typy jsou zastoupeny z modernějších proudových stíhačů F9F Panther a Banshee a stíhač pro každé počasí F-39 Skynight. Z celkového počtu 53 208 letů námořního letectva za 12 měsíců vykonaly však tyto stíhací letouny jen 3%. V posledních měsících tvoří námořní stíhací letouny i doprovod bombardovacím letounům B-26 a B-29.

Britové používají u námořního letectva i nadále ještě také typy vrtulových letounů, a to Seafire a Firefly, startujících z mateřských letadlových lodí Triumph, Theseus a Glory.

Kategorie středních bombardovacích letounů je zastoupena typem B-29, jehož úkolem v prvních měsících války bylo bombardovat strategické cíle. Později převzal vzhledem k zvláštnostem korejského bojiště úlohu taktického bombardování. Počty vyslaných letounů B-29 se pohybovaly z počátku mezi 10 až 20 letouny, později byly zvýšeny až na 90 až 120 letounů. V současné době létají v podobných formacích jako za druhé světové války v počtu jen 20 až 30 letounů. Čím dále tím více se však ukazuje, že střední bombardovací letoun přes velmi silnou

palebnou možnost nestačí na vlastní palebnou ochranu ani při silném stíhacím doprovodu.

Proudové bombardovací letouny se zatím na korejském bojišti neobjevily.

Lehký bombardovací letoun B-26 Invader, poměrně již zastaralý, vykazuje zatím v kategorii bombardovacích letounů celkem dobré výsledky a má také ztrát proti ostatním typům. Kromě verze bombardovací je ho užíváno v průzkumné verzi RB-26 pro noční průzkum. Letounů typu B-26 3. a 452. lehkého bombardovacího pluku zneužívali Američané také ke shazování bakteriových pum. Při akci „Oprátka“ využívaly letouny B-26 k bombardovacím náletům velmi často měsíčních nocí.

K námořním lehkým bombardovacím letounům patří pistový typ Skyraider, který poměrně ve značné míře vypomáhal při narušování tylu.

Dopravní a výsadkové letouny, na nichž hlavně ležela tíha přísunu jednotek a materiálu, jsou typů C-46, C-47, C-82, C-119 a C-124.

V jejich způsobu použití nenastaly zvláštní změny. Kromě dopravy výsadků a materiálu bývalo používáno letounů typu C-47 a C-46 ke shazování osvětlovacích pum před bombardovacím útokem.

Britské létající čluny typu Sunderland, operující v rámci pátrací letky z letiště Iwakumi v Japonsku, provádějí 10hodinový až 12hodinový průzkum počasí, pátrání po minách a ponorkách a po havarovaných letcích, kteří nedosáhli po poškození letounu japonského pobřeží.

Americké pátrací letky, vybavené letouny SA-16, SB-29, SC-47 a vrtulníky H-5 a H-19, jejichž úkolem bylo především pátrat po havarovaných letcích, shazovaly při nemožnosti okamžitého zásahu t. zv. „záchrannou pumu“ s nejnútnejšími prostředky pomoci.

Ztráty a havarie

Z dosavadních pramenů je možno učinit jen přibližné závěry o ztrátách. S jistotou lze však tvrdit, že letecké ztráty intervenťů jsou mnohem vyšší než Severokorejci. I podle zpráv kapitalistického tisku se jeví poměr 3:1 v neprospech intervenťů. Zvlášť zajímavé je číslo havarií. Srovnáme-li počet sestřelených letounů s letouny poškozenými nebo zničenými nehodami, získáme na př. za říjen 1951 tuto tabulku:

	Sestřely	Nehody
Pozemní letouny	321	350
Námořní letouny	215	317

Z toho vyplývá, že ztráty způsobené havariemi a částečně též následkem poškození na frontě převyšují v tomto měsíci stejně jako v mnoha dalších ztráty způsobené sestřelením.

Z bližšího rozboru čísel sestřelů a nehod vyplývá, že v dosavadním průběhu války je 50% ztrát v Koreji způsobeno nehodami, 7 až 15% stíhacími letouny a 35 až 43% pozemní protileteckou obranou.

Celkové ztráty letounů intervenťů k 1. I. 1953 činí přes 2000 letounů (kromě letounů zničených nehodami nebo vyřazených potřebou obrany) při celkovém počtu asi 600 000 letů všech druhů. Největší dosavadní měsíční ztráta byla 533 letounů, a to v květnu 1952.

Podle amerických pramenů dosáhly ztráty příslušníků amerického letectva k 1. I. 1953 čísla 1352, z toho 490 mrtvých, 41 zraněných a ostatní jsou nezvěstní. Tato čísla neodpovídají pravdě, neboť ve skutečnosti jsou ztráty nejméně dvojnásobné.

Lehké letouny a vrtulníky na korejském bojišti

Lehké letouny užívané hlavně Američany v druhé světové válce v Tunisu, na Sicílii a v Itálii byly i v dosavadním průběhu války v Koreji součástí výzbroje pozemních vojsk.

Poznatky získané za dobu téměř dva a půl roku je možno shrnout takto:

Organisace a výzbroj

Každá americká pěší nebo tanková divise bojující v Koreji má přiděleno 25 lehkých pozorovacích letounů, z toho 13 dvoumístných, 3 více než dvoumístných a 10 vrtulníků.

Jsou rozděleny v divisi takto: Velitelská rota štábu divise 3 letouny (z toho 2 více než dvoumístné) a 3 vrtulníky, divisní spojovací rota 2 vrtulníky, ženijní prapor 1 vrtulník, velitelské rotý pěších pluků po 1 letounu a 1 vrtulník, velitelská baterie divisního dělostřelectva 2 letouny (z toho jeden více než dvoumístný) a 1 vrtulník a 4 dělostřelecké oddíly po 2 letounech.

Počty a typy letounů a vrtulníků nejsou u všech divisí stejné, na př. 2. americká divise měla: 12 letounů typu L-16, 3 typu L-5, 2 typu L-17 a 1 vrtulník typu H-13C.

Každý letoun je vybaven radiovou stanicí, která je ve spojení s pojiždnou radiovou stanicí zapojenou na síť velitelskou.

Britské jednotky používají u dělostřelectva letounů typu Auster, který je výzbrojí 1903. nezávislé letecké pozorovací čtyři. Pro potřebu pěších jednotek pracuje 1913. lehký spojovací roj také s letouny Auster.

Operační výška bývala zpravidla asi 1200 m. V současné době jsou v Koreji tyto typy lehkých letounů: Stinson L-5 (starší typ), Aeronca L-16 (starší typ), North American L-17, Cessna L-19 (nahrazuje L-5 a L-16) a z britských Auster.

Technické vlastnosti odpovídají požadavkům kladeným na letouny pracující v blízkosti předního okraje fronty (krátký start i přistání, radiový a fotografický výstroj, možnost manévru o malém polo-měru a p.).

Až do nedávné doby byly lehké letouny nevyzbrojeny, teprve v poslední době mají některé letouny L-5 zavěšeny 4 rakety ráže 12,7 mm a letoun L-16 vyzkoušuje bezzákluzový kanon ráže 75 mm. Tato výzbroj má sloužit k postřelování nepřátelské protiletecké obrany, aby mohl být nerušen proveden úkol před předním okrajem fronty.

Úkoly lehkých letounů

Lehké letouny dostávají nejčastěji tyto úkoly: určování dělostřeleckých cílů, pozorování a řízení dělostřelecké palby, pozorování a fotografický průzkum v blízkosti fronty, spojovací úkoly všech druhů, doprava osob a kurýrní služba, zásobování ze vzduchu, v nutných případech lety do obklíčeného prostoru, odsun raněných, označování cílů pro bojové letectvo.

Zhodnocení jednotlivých typů lehkých letounů pro taktické použití

Pro blízké pozorování se nejvhodněji používá typ L-17, který z počátku sloužil také jako letoun k označování cílů. Osvědčil se také letoun L-19 a britský Auster.

K řízení dělostřelecké palby je nejčastěji vyslán typ L-16 (jsou dva u každého dělostřeleckého oddílu), který má být vyzbrojen uvedeným způsobem. Americké jednotky mají dosti případů sestřelu tohoto typu ručními zbraněmi protiletadlovými střelci, zatím co Angličané nemají prý u typu Auster ztrát.

Celkově se lehké letouny uplatnily zvlášť za špatných povětrnostních podmínek, kdy nemohly startovat jiné typy. Jsou poměrně chráněny proti stíhačům* létáním v přízemních nebo malých výškách (zvýšená pozorovatelná), kdy buď splynou s terénem nebo manévrem o malém poloměru unikají.

Vrtulníků používají intervenční poměrně v značném počtu. V několika případech se úspěšnost plnění určitých úkolů vrtulníky projevila až na korejském válčišti.

Vrtulníkům bývají dávány nejčastěji tyto úkoly: pozorování různého druhu, blízký průzkum a fotografický průzkum, spojovací úkoly, a to převážně takové, na něž nestačí ani lehké letouny, odsun a doprava raněných, zásobování vzduchem, doprava nejn nutnějších potřeb (krevní plasma, léky, potraviny, munice, náhradní součásti, radiový materiál a p.), přesun menších jednotek a materiálu, vysazování jednotek na těžce přístupných místech, vyprošťování letců seskočivších na nepřátelském území, kladení telefonního kabelu na těžko schůdných místech.

Organisace a výzbroj jednotek vrtulníků

Z původních dvou detašmánů po 4 až 8 vrtulníků u 5. letecké armády, jejichž počet byl později zvýšen na 4 detašmány, je současný stav asi tento: 5. letecká armáda má asi 80 vrtulníků, 1. pluk námořního letectva 30 až 40, hlavní lékař 8. armády 3 detašmány po 4 vrtulnících a námořní zdravotnická jednotka 6 vrtulníků. Celkem je to asi 140 vrtulníků.

Co se týče typů, převládají vrtulníky S-51, Bell 13, H-18 a H-19. Zatím jsou bez výzbroje.

Způsoby použití vrtulníků

Výška letu nad vlastním územím se pohybovala většinou ve 150 m, nad nepřítelem až ve 2000 m. Od zasazení jednotlivých vrtulníků se dospělo k hromadnému použití až 12 vrtulníků, který startovaly v odstupu jedné minuty s příslušníky jednotky do prstoru.

Přestože původně nesmělo být vrtulníků používáno v noci (pro velké riziko poškození a nedostatek náhradních součástí), bylo později provedeno 5. leteckou armádou i několik pokusných nočních akcí.

Zvlášť těžké povětrnostní podmínky v Koreji byly také často příčinou havarií vrtulníků, poněvadž nenadálé změny síly a směru větru vrtulníky těžko zvládaly.

Výcvik na vrtulnících

Při prvních akcích v Koreji létali na vrtulnících piloti z 50hodinovým výcvikem. Tato doba musela být zvýšena na minimum 60 hodin.

Celkové zhodnocení použití vrtulníků v Koreji

Použití vrtulníků a jejich výhody nebo nevýhody je nutno posuzovat s hlediska celkové letecké převahy spojenců v prostoru jejich použití, t. j. v blízkosti předního okraje fronty. Z letecké převahy vyplývají poměrně malé ztráty vrtulníků, možnost celkem nerušených letů nad územím protivníka a po případě i možnost podpory bojových akcí přisunem posil. Vrtulníky tvoří menší cíl, mají dobré manévrovací schopnosti a jsou méně zranitelné.

Závěr

Válka v Koreji trvá již téměř tři léta. Její výsledky ukazují, že Američané přecenili úlohu letectva ve válce a že se přepjatý význam přisuzovaný jím letectvu pro výsledek války nadále ukazuje jako zásadně nesprávný.

Z použití taktického letectva vyplývá, že intervenční dosud nenalezli nejvhodnější způsob součinnosti s pozemními vojsky. Co se týče typu bitevního letounu, zůstávají při zásadě přezarovat do kategorie bitevních letounů typy stíhacích letounů, t. zv. bombardovacích stíhačů, které jako stíhačí byly překonány jiným výkonnějším typem.

Bombardovací svazy strategického letectva, vyzbrojené vrtulovými typy z druhé světové války, stávají se přes silnou palebnou výzbroj lehkou kořistí proudových stíhačů.

Značného významu dosáhly dopravní letouny, které musely být zasazeny k přisunu osob a válečného materiálu na válčiště v kritických chvílích až ze Spojených států severoamerických.

Přestože v bakteriové a chemické válce přešli Američané přímo k širokým bojovým akcím, nedosáhli svého cíle, protože Severokorejci učinili co nejpečlivější účinná ochranná opatření.

Poznatky a zkušenosti ukazují, že Američané lpí stále na zastaralé buržoasní Douhetově letecké doktríně, v níž je přikládán rozhodující význam masovému bombardovacím akcím, a přizpůsobují ji v současné době jen novým technickým prostředkům.

Morální duch příslušníků, zvláště amerického letectva, který nebyl nikdy na výši, dlouho trvající intervencí čím dál víc klesá a může přivodit v souvislosti s jinými činiteli další neúspěchy letectva, končící úplným nezdarem.

Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek

Informace o služební knize PL-VII-2, „Směrnice pro sestavování a vysílání hlášení o vzdušné a pozemní situaci jednotkami hlášené služby“

(Vydáno v dubnu t. r.)

Předpis je tajný. Obsahuje postup při vysílání hlášení radiovými i linkovými pojtky. Jeho znalost je nezbytná pro všechny příjemce zpráv o vzdušné situaci, vysílané i v současné době vysílačem všeobecné výstrahy, a to nejen pro spojovací personál přijímačů všeobecné výstrahy, nýbrž i všech představených, k jejichž potřebě jsou zprávy o vzdušné situaci vysílány.

Orgány PLO musí znát předpis v celém rozsahu, varovaná vojska, která využívají hlášení o vzdušné a pozemní situaci, musí si osvojit hlavu 1, 2, 3 a 7.

Tabulka stálých signálů a smluvných označení počtu a typu letounů, uvedená v příloze předpisu, je dosud málo známou pomůckou utajení velení. Údajů tabulky je užíváno při sestavování hlášení a její znalost je nezbytná pro rychlé a správné „dešifrování“ hlášení o vzdušné situaci. Pro osvojení si tabulky je nutno klást důraz na první číslici, označující druh letounů (bombardovací, stíhací, dopravní), na smluvná označení počtu letounů a na základní signály.

(Zpracoval kpt. Josef Nastoupil.)

Informace o služební knize PL-VII-10, „Předpis pro hlášenou službu, Radiotechnická stanice“

(Vydáno v dubnu t. r.)

Tento tajný předpis je určen především pro potřebu součástí hlášené služby a stíhacího letectva, jak PLOSÚ, tak PLO armády.

Látka v něm obsažená nebyla u nás dosud vůbec zpracována formou předpisu.

Dokonalé zvládnutí předpisu součástími PLO je předpokladem úspěchu jejich činnosti. Pro ostatní velitele se doporučuje seznámit se s úkoly a složením radiotechnické stanice (obsahuje hlava 1).

Protože na umístění radiotechnické stanice jsou kladeny přísné požadavky, především pokud jde o profil terénu v blízkém i středně vzdáleném okolí radiotechnické stanice, je účelné, aby se vyšší velitelé všech druhů vojsk seznámili s požadavky správné volby stanoviště radiotechnické stanice, neboť to umožní vydat správné rozhodnutí pro organizaci

PLO armády na základě návrhů zástupců velitelů dělostřelectva pro PLO vyšších jednotek.

Protože radiotechnické stanice jsou mocným a výkonným prostředkem vzdušného průzkumu a spolehlivým orgánem letecké výstrahy, je nutno věnovat otázkám spojení radiotechnických stanic velkou pozornost (hlava 3 část 1).

Pro příslušníky ženijního vojska je účelné seznámit se s ženijním vybudováním radiotechnické stanice, protože ženijnímu vojsku může být uloženo připravit záložní postavení pro radiotechnické stanice. Ráz služby u součástí PLO nepřipouští dlouhodobé vzdálení vojáků od bojové sestavy; záložní postavení radiotechnických stanic bývají budována ve vzdálenosti až 20 km od hlavních.

(Zpracoval kpt. Josef Nastoupil.)

Informace o služební knize PL-IV-51, „Řízení palby středorážního protiletadlového dělostřelectva“

(Vydáno v dubnu t. r.)

Tajný předpis; je určen především pro potřebu útvarů a vyšších jednotek vojsk PLOSÚ (PLD). Zásad v něm obsažených může být použito i při řízení palby protiletadlového dělostřelectva armády přes to, že nevyčerpává řízení palby MPLD. Předpisu musí být používáno ve spojení s Pravidly střelby SPLD a s Bojovým řádem PLD.

Pro všeobecnou informaci velitelského sboru o způsobu boje PLD-PLOSÚ může sloužit hlava 1, Všeobecná ustanovení.

Znalost celého předpisu je pro důstojníky útvarů a vyšších jednotek PLOSÚ nezbytná.

(Zpracoval kpt. Josef Nastoupil.)

Dodatek k informaci o služební pomůcce Pom-děl-1 „Bojové použití tankového dělostřelectva“

V 1. čísle Vojenské myslí 1953 byla na str. 140 a 141 otištěna informace plk. děl. Baráka o obsahu služební pomůcky Pom-děl-1. V informaci bylo kladně hodnoceno to, že pomůcka přináší ucelený obraz o použití protitankového dělostřelectva ve všech druzích boje a o jeho součinnosti s ostatními druhy vojsk. S hodnocením souhlasím. Pomůcka má však také některé nedostatky. Plk. Barák právem upozornil ve své informaci na to, jak je třeba správně posuzovat otázku rozdělování protitankových dělostřeleckých jednotek a počítání tarasnic do hustoty protitankových hlavních. Poukázal také na nereálnost předpokladu zastavení nepřátelského útoku při ztrátě poloviny z počtu zasazených tanků a doplnil pomůcku v otázce rozmístování protitankových děl v praporním protitankovém uzlu.

Pokládám za prospěšné doplnit informaci plk. Baráka ještě těmito dvěma připomínkami:

1. Jako doklad toho, že nelze šablonovitě počítat se zastavením nepřátelského útoku při ztrátě poloviny tanků zasazených do útoku je zkušenost z bitvy u Kurska. Jižní křídlo německých vojsk útočících proti kurskému výběžku se nezastavilo ani když ze 450 tanků zasazených prvního dne operace do útoku byla převážná část ztracena na dobře připravené a úporné protitankové obraně sovětských vojsk. Naopak, neustálým zasazováním dalších tanků do boje dosáhl nepřítel druhého dne operace celkového počtu 700 nasazených tanků na téměř operačním směru.

2. Ve stati pojednávající o organizaci způsobu boje

protitankového rajonu (v pomůcce je užíván název protitankový opěrný bod, který není v souladu s Polním řádem) tvrdí autor na str. 84 ve 4. odst. shora, „že část protitankových zbraní provádí manévr pohybem, v některých případech i mimo prostor rozmístění protitankového rajonu“.

Zde je třeba na vysvětlenou uvést, že manévrovat pohybem v prostoru rajonu může z osádky protitankového rajonu jen ta část, která je velitelem rajonu vydělena jako záloha. U protitankových rajonů s osádkou v síle do jednoho oddílu není určována žádná záloha a u nich tudíž nepřichází manévr pohybem vůbec v úvahu. V protitankovém rajonu obsazeném protitankovým dělostřeleckým plukem bývá pohyblivou zálohou jedna baterie. Podobně v protitankových rajonech obsazených celými protitankovými vyššími dělostřeleckými jednotkami bývá určena pohyblivá záloha, která rovněž podle potřeby manévruje v prostoru rajonu. Ostatní části osádek protitankových rajonů ničí nepřátelské tanky palbou a nesmí je s výjimkou rozkazu představeného vševojskového velitele opustit.

Protitankové rajony tvoří jakési „vlnolamy“ a pilíře obrany rozděluji útočící nepřátelské tanky. O ně se opírá manévr záloh při provádění protiútoků a protiúderů.

K protitankovému manévru ve vlastním slova smyslu organizují velitelé zvláštní pohyblivé protitankové zálohy, které jsou připraveny zaujmout protitanková postavení na různých směrech a místech.

Plk. tank. Ladislav Hrubec

Informace o služební knize Oper-II-13, „Vojskové značky“

(byla rozeslána v červnu 1953)

Tímto předpisem se nahrazuje zatímní, nevyhovující předpis „Vojskové značky a zkratky“ (původní značka G-I-16), vydaný v roce 1948. Od roku 1948 nastalo mnoho změn v organizaci a pojmenování jednotek v armádě, s nimiž nebyl starý předpis v souladu.

Také značky obsažené v řádech a předpisech vydaných po r. 1948 se v některých odlišovaly od značek stanovených předpisem G-I-16. Nedostatkem starého předpisu bylo také to, že byl vytištěn jednobarevně a že bylo jen slovními poznámkami vyjádřeno, jakou barvou se má ta nebo ona značka anebo její část kreslit.

Nový předpis „Vojskové značky“ odstraňuje uvedené nedostatky a přispěje k sjednocení dosud ne zcela jednotného způsobu zakreslování taktických situací a vojskových značek do map a náčrtů.

Upozorňuji na některé významnější změny, které přináší nový předpis:

1. Nový předpis nerozlišuje vojskové značky a taktické značky — zná jen vojskové značky. 2. Jsou vypuštěny všechny značky, které nesouvisí přímo s bojovou činností (na příklad značky vo-

jenských útavů, škol, rekreačních středisek a p.) Celkem je v novém předpise o 350 značek méně, než bylo v předpise zatímním. Nový předpis je zpracován především s hlediska vševojskové potřeby vyjadřování bojových situací. Do předpisu nebyly zahrnuty některé speciální značky druhů vojsk, které jsou nebo budou uvedeny v odborných předpisech. Předpis „Oper-II-13“ bude při zpracování těchto značek vodítkem. Značky uvedené v novém předpise se nemohou opakovat pod jiným významem v jiných pomůčkách.

3. Místo obsáhlé části „Vojskové zkratky“ starého předpisu, obsahující 640 různých vojskových zkratek, obsahuje nový předpis jen 91 zkratek. Jsou to jen ty, které souvisí přímo s vojskovými značkami. Používání ostatních zkratek není zatím normováno a bude vyřešeno později.

4. Značky (praporky) pro velitelská stanoviště mají podle nového předpisu za základnu trojúhelník (v starém předpise byla základnou vodorovná čárka a trojúhelník byl u značky pro bojové stanoviště). Pro velitelské pozorovatelné různých stupňů velitelství se zavádějí rozdílné značky. Obrázek značky pro

velitelskou pozorovatelnou frontu (viz str. 24) není jasně vytištěn. Mají to být tři soustředné trojúhelníky, vnější a vnitřní červený, střední černý. Počet a barva čar trojúhelníků označujících velitelské pozorovatelné divise až frontu shodují se s počtem a barvou čar používaných u těchto velitelství pro hranice pásem činnosti.

5. Čára zasazení a čára dosažená za útoku mechanizovaných jednotek se opatřuje uprostřed jedním černým trojúhelníkem s vrcholem směřujícím vzhod.

6. Předpis stanoví a upřesňuje, jak zakreslovat protitankové uzly a rajony.

7. Značky pro některé druhy děl se mění (na př. protitankový kanon 76 mm se kreslí stejnou značkou jako 76 mm kanon s dlouhou hlavní).

8. Předpis uvádí také značky pro zakreslování nepřítelů. Všechny značky pro velitelství nepřátelských jednotek mají praporek obrácený doleva.

9. V příloze jsou dva názorné příklady, jak správně zakreslovat situaci za útoku a za obrany.

Přesné velikosti jednotlivých značek předpis ustanoví. Velikost se řídí měřítkem mapy a podle hustoty zakreslované situace (volného místa). V dohledné době bude vydána šablona pro kreslení vojenských značek. Bude obsahovat značky v nejpoužívanějších velikostech.

Nový předpis je cenným příspěvkem k zlepšení úrovně štábní kultury důstojníků a generálů. Jejich povinností je seznámit se s novým předpisem a důsledně se jím řídit.

Nelze se domnívat, že vydáním nového předpisu je otázka vojenských značek natrvalo vyřešena. V souladu s vývojem organizace a vývoje armády bude třeba po určité době doplňovat nebo upravovat i příslušné vojenské značky. Bude třeba při tom přihlížet i ke změnám, které se objeví v značkách používaných v Sovětské armádě. Dokud však nebude vydán nový předpis nebo doplněk k němu, nelze připustit od něho žádné odchylky.

Pplk. K. Pavelka a pplk. F. Holík.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Obsah 3. čísla polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“ 1953

(pro zájemce je k dispozici po jednom výtisku tohoto čísla v ÚVK, VA a VTA)

1. M. Szleyen: Generál Karel Świerczewski, vynikající organizátor a vojevůdce.

Článek věnovaný památce generála Karla Świerczewského, slavného organizátora polských ozbrojených sil na území Sovětského svazu za druhé světové války.

V druhé své části se obírá otázkami organizace polských ozbrojených sil po osvobození „pravobřežního“ Polska (t. j. na pravém břehu řeky Visly) Sovětskou armádou a zvláště se zabývá otázkou formování 2. polské armády, již velel generál Karel Świerczewski, charakterizovaný jako vojevůdce stalinovské školy, který se se svou armádou vyznamenal v berlínské operaci.

2. Div. gen. B. Pigarewicz: Rozvinutí průlomu v noci.

Po vložení všeobecných charakteristických znaků průlomu soudobé nepřátelské obrany zabývá se autor podmínkami, za jakých může probíhat útočná činnost vojsk v noci, a jinými s tímto druhem bojové činnosti souvisejícími otázkami, jako je velení vojskům a jejich součinnost v nočním boji.

V dalších částech článku přechází autor článku ke konkrétnímu rozboru otázek organizace a přípravy rozvinutí průlomu v noci. Zvláště se zaměřuje na otázku plánování noční činnosti vojsk a na přípravu vojsk tomu odpovídající. Autor zdůrazňuje, že v podmínkách vedení soudobých operací má velký význam získání času a že možnost jej získat dává právě noční činnost vojsk spolu s ostatními opatřeními.

Dále rozebírá autor článku úkoly vojsk rozvíjejících průlom v noci a vypočítává faktory, na nichž závisí

jejich hloubka. Nakonec se článek zabývá otázkou charakteristických znaků činnosti vojsk v období rozvinutí úspěchu v operační hloubce nepřátelské obrany v průběhu soudobé útočné operace a poznamenává, že při této činnosti má velký význam noční činnost vojsk, zejména rychlých. Tu autor podrobně rozebírá způsob řízení noční činnosti v období rozvinutí operačního průlomu v hloubce nepřátelské obrany.

3. Plk. M. Nowogrodski, Některé poznámky k systému dělostřelecké a minometné palby v obraně.

Autor podává nejprve přehled o systémech palby a o požadavcích, které musí splnit palebný systém při soudobé obraně. Potom rozebírá organizační systém dělostřeleckých a minometných paleb před hlavním obranným pásmem, a do něho, před dalšími obrannými pásmy a do nich na směrech protiútoků a protiúderu.

Další části jsou věnovány způsobu přípravy a řízení hromadné palby dělostřelecké a protibaterijní palby, organizaci, přípravě a řízení dělostřelecké protipřípravy, využití dělostřelecké a boji proti nepřátelským tankům, využití protiletadlového dělostřeleckého systému jeho paleb a manévru dělostřeleckou palbou v průběhu obranného boje.

4. Plk. S. Szulczyński, Velitelský průzkum — důležitý prvek procesu přijetí rozhodnutí velitelem.

Autor navazuje na článek „Přijetí rozhodnutí velitelem“, který byl otištěn v 9. čísle časopisu *Myśl wojskowa* 1952, rozebírá otázku organizace a provedení velitelského průzkumu a zdůrazňuje jeho velký význam pro přijetí správného rozhodnutí.

V článku je pak rozebrán způsob organizace velitelského průzkumu a metody práce velitele při jeho provádění.

V poslední části vypočítává autor otázky, které řeší velitel v době velitelského průzkumu pro zpracování rozhodnutí k útoku a k obraně.

Je zajímavé, že v polské armádě byl v poslední době nahrazen název „Rozpoznanie dowodcy“ (t. j. velitelský průzkum) názvem „rekonesans“, který je bližší sovětskému názvu „rekognoscirovka“.

5. *Jaroslav Dombrowski, revolucionář a vynikající vojenský pracovník.*

Článek je věnován památce slavného polského vlastence a revolucionáře generála Jaroslava Dombrowského, velitele 1. armády pařížských komunardů v r. 1871. Gen. J. Dombrowski byl nejen výtečným velitelem, ale i vynikajícím vojenským theoretikem.

V článku je popsána vojenská dráha J. Dombrowského a jeho činnost v době příprav polského povstání v 60 letech minulého století. Článek rozbírá plán povstání vypracovaný Dombrowským a zdůrazňuje jeho směrlost a jednoduchost, aktivní a rozhodný ráz.

J. Dombrowski byl vynikající organizátor, talentovaný publicista a politik, ale především vojenský theoretik. Článek připomíná jeho theoretickou práci „Kritický pohled na válku z r. 1866 v Německu a v Itálii“, v níž se projevila pevná víra Dombrowského v úspěch povstání a v níž bylo vysloveno mnoho cenných závěrů pro osvobozenecy boj a k organizaci polské armády.

V další části se článek zabývá činností J. Dombrowského v době jeho emigrace ve Francii, jeho bojem za osvobození polského národa a jeho vojevůdcovskou činností v době pařížské Komuny a taktikou použitou v bojích s versailleskými vojsky.

V závěru se v článku poznamenává, že osobnost generála J. Dombrowského je krásným příkladem pokrokových tradic polského národa a že nebyla doposud věnována dostatečná pozornost prozkoumání jeho politických a vojensko-theoretických prací.

6. *Plk. M. Korecki, Operace Sovětské armády v Ukrajině na pravém břehu Dněpru na začátku roku 1944.*

V první části článku je vylicena vojensko-politická situace a průběh operací na jižním křídle sovětsko-německé fronty v období, které předcházelo před 2. stalinským úderem. Dále jsou vysvětleny cíle 2. stalinského úderu a operační uskupení hitlerových vojsk na pravém břehu Dněpru na Ukrajině a také

uskupení sovětských vojsk na jižním křídle sovětsko-německé fronty.

V další části je podrobně probírána korsun-ševčenkova operace, je tam uvedeno uskupení hitlerovských vojsk v tomto úseku, popsán ráz terénu, směry úderů sovětských vojsk, úseky průlomu a průběh bojové činnosti vojsk 1. a 2. ukrajinského frontu v prvním a druhém období této operace. Tato část je uzavřena závěry, které plynou z uvedených operací.

Dále je věnována pozornost činnosti vojsk 3. a 4. ukrajinského frontu v prostoru dolního toku řeky Dněpru a také činnosti vojsk pravého křídla 1. ukrajinského frontu v prostoru Sarny, Kovel, Luck a Rovno.

Článek se dále zabývá druhou částí druhého stalinského úderu, to jest činností vojsk 1. ukrajinského frontu v prostoru Šepetovka, Brody, Tarnopol, Černovice, Vinnica, činností vojsk 2. ukrajinského frontu na směru Uman, Jassy a 3. ukrajinského frontu v prostoru Krivoj Rog, Oděsa a Sněgěrevka.

V závěru článku jsou uvedeny závěry a poučení z 2. stalinského úderu.

7. *Mjr. A. O., Využití tanků v základních družích boje a charakteristika protitankové obrany podle amerických názorů.*

Nejprve jsou v článku uvedeny druhy a typy tanků, jimiž je v současné době vyzbrojena americká armáda. Dále je uvedena organizace tankové rotý pěšího pluku, tankového praporu pěší divise, lehkého průzkumného pluku a skupiny těžkých tanků.

V druhé části článku jsou popsány způsoby činnosti tanků v útoku a použití tankových jednotek popsaných v první části.

Třetí část je věnována použití tankových jednotek v obraně.

V poslední části je podána charakteristika a způsob použití těchto amerických protitankových prostředků: tanků, polního a protiletadlového dělostřelectva, letectva a protitankových zbraní pěchoty (bezzákluzových děl a raketometů).

Diskuse a polemika

T. Nowak, K článku plk. Kameněva otištěného v publikaci „Buletin vojenské technické akademie“ č. 8/1952 Autor diskusního příspěvku připomíná, že v zachovaných historických pramenech je první písemná zmínka o existenci polského dělostřelectva již r. 1347 a ne r. 1383, jak tvrdí ve svém článku plk. Kameněv.

OZNÁMENÍ REDAKCE

Na poslední straně 1. čísla Vojenské mysli z r. 1952 upozornili jsme čtenáře, že v druhé polovině roku 1952 vyjde kniha Dr. Durdíka o husitském vojenství. Z technických důvodů se vydání knihy zdrželo a dostala se na knihkupecký trh teprve v květnu t. r.

Pečlivě a vkusně upravenou knihou Dr. Durdíka „Husitské vojenství“ dostává se do rukou čtenářů práce vysvětlující nejslavnější období našich dějin — husitské hnutí — na podkladě hospodářského a sociálního rozboru společenských poměrů XV. století, podepřeného údaji kronikářů a historiků tehdejší doby.

Kniha se zabývá třídím složením husitských vojsk, rozbírá Žižkův vojenský řád a srovnává jej s jinými současnými vojenskými řády. V dalších statích pojednává o vysoké morálce husitských vojsk, vyplývající z uvědomělé a dobrovolné kázně, o organizaci, strategii a taktice husitských vojsk, o jejich výzbroji a provádění ženijních prací.

Kniha je doplněna krásnými mapkami jednotlivých tažení a bitev a četnými obrázky v textu.

Tato kniha seznamující nás s husitskou tradicí, o níž se opírá naše lidová armáda, by neměla chybět v knihovně ani jednoho československého důstojníka a generála.

Kniha vyšla ve vydavatelství Naše vojsko. Má 228 stran. V celoplátěné vazbě stojí v nové ceně 14,20 Kčs.

POZNÁMKA REDAKCE

Upozornění autorům příspěvků do Vojenské mysli

Redakční rada Vojenské mysli má úkol neustále zvyšovat úroveň obsahu časopisu, který má sloužit skutečnému vědeckému rozvíjení otázek vojenko-politických a zejména otázek operačního umění a vševojskové taktiky.

Příspěvky do časopisu takového druhu musí i po formální stránce splňovat požadavky vědeckého časopisu. Jedním z těchto požadavků je uvádění pramenů, kterých bylo použito při zpracování příspěvků. Prameny je třeba označit přesným názvem a údaji, kdy a kde byly vydány. Dosud se stává, že někteří příspěvatelé prameny neuvádějí nebo je uvádějí jen zcela všeobecně.

S tímto požadavkem souvisí nutnost přesně označovat díla, z kterého jsou v textu uváděny doslovné citáty. Tyto údaje se uvádějí poznámkou pod čarou. Je třeba uvést jméno autora, přesný název díla (jde-li o cizojazyčné dílo dosud nepřeložené do češtiny, původní název), v kterém nakladatelství a kdy bylo vydáno a na které straně je v něm citovaný text.

Pro redakci časopisu je v některých případech velmi nesnadné vyhledávat tyto údaje, jestliže nebyly uvedeny samým autorem. Redakční rada vyzývá proto příspěvatelé do Vojenské mysli, aby své příspěvky vždy podle uvedených požadavků upravovali.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: František Tesal, Jaroslav Dočkal, František Sukup, Jaroslav Kučera, Josef Haman, Jaromír Vyhnánek, Zdeněk Malý, František Houra, Ján Lipový, Eduard Ureš, Josef Slabý, Ing. Jan Bělohoubek, Jaroslav Hruška, Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu „Vojenská mysl“ Praha, pošt. úřad 190, poštovní příhrádka 19120/ST

Tiskne tiskárna vydavatelství čs. branné moci „Naše vojsko“. V roce 1953 vyjde šest čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

